

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Kiszombor Nagyközség Önkormányzata

2013

Tartalom

<u>Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)</u>	3
<u>Bevezetés</u>	3
<u>A település bemutatása</u>	3
<u>Értékeink, küldetésünk</u>	9
<u>Célok</u>	9
<u>A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)</u>	11
<u>1. Jogszabályi háttér bemutatása</u>	11
<u>2. Stratégiai környezet bemutatása</u>	12
<u>3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége</u>	15
<u>4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység</u>	41
<u>5. A nők helyzete, esélyegyenlősége</u>	59
<u>6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége</u>	66
<u>7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége</u>	72
<u>8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása</u>	77
<u>9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága</u>	78
<u>A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)</u>	79
<u>1. A HEP IT részletei</u>	79
<u>A helyzetelemzés megállapításainak összegzése</u>	79
<u>A beavatkozások megvalósítói</u>	79
<u>Jövőképünk</u>	80
<u>Az intézkedési területek részletes kifejtése</u>	80
<u>2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)</u>	94
<u>3. Megvalósítás</u>	100
<u>A megvalósítás előkészítése</u>	100
<u>A megvalósítás folyamata</u>	100
<u>Monitoring és visszacsatolás</u>	102
<u>Nyilvánosság</u>	102
<u>Érvényesülés, módosítás</u>	103
<u>4. Elfogadás módja és dátuma</u>	104

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Kiszombor Nagyközség Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait¹, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Kiszombor a Dél-alföldi régióban, Csongrád megye déli, Magyarország délkeleti csücskében fekszik. A település a makói járáshoz tartozik, a község közigazgatási területe 6.300 ha. A Maros folyó bal partján, a Szegedről Nagylakra vezető 43-as főút mellett, Makótól 5 kilométerre helyezkedik el. Közlekedés-földrajzi fekvése nagyon kedvező, határmenti település, valamint az eurórégió két nagyvárosa Szeged és Temesvár között található. A község tömegközlekedéssel jól megközelíthető, rendszeres a Makó és Szeged között járó helyközi buszjárat, mely a településen halad át. A vasúti közlekedés jelenleg biztosított, de a korábbi vasúti forgalomhoz képest naponta csak két járat közlekedik Makó és Szeged között. Kerékpárral Makó felől kiépített kerékpárutakon lehet megközelíteni a települést.

¹ Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Településfejlesztési stratégia, Településrendezési terv, Településszerkezeti terv, Településfejlesztési koncepció

Kiszombor története az őskortól eredeztethető, melyet a község határában feltárt régészeti leletek bizonyítanak. A falu a Csanád nemzetség egyik ősi birtoka volt, Zsigmond király mezővárosi rangot adományozott a településnek. Az 1528-ban kiadott első magyar térkép Zombar néven említi, a település 1857-től Kiszombor. A török hódoltságot követően a háborús pusztítás és az árvizek miatt a falu lakosainak nagy része elköltözött. A zombori uradalmat Oexel Mátyás József nagyszentmiklósi sörgyáros vásárolta meg 1781-ben. A település életében meghatározó szerepet töltött be az Oexel család, akik királyi engedéllyel később nemesi származásuk megtartása mellett a Rónay nevet viselték. Az ő gazdaságaik adtak munkát a zomboriaknak, az ő kúriáikban és kastélyukban folyó művészeti, politikai és társadalmi összejövetelek jelentették a község számára a kulturális életet.

Az 1848-49-es szabadságharcot követően kezdett felvirágozni a település. Ezekben az években épült ki a vasút, óvoda és iskola alapítására került sor. 1895-ben már nagyközséggént tartották számon.

A két világháborút követően a szocializmus éveiben sokat javult a község infrastruktúrája, bölcsőde épült, járdákat építettek és megvalósult a közvilágítás. A 70-es árvíz idején a belvíz hatalmas károkat okozott, a település lakásállományának több mint felét újra kellett építeni.

A rendszerváltást követően megalakult önkormányzat feladata napjainkban is a közszolgáltatások minőségének javítása, az intézmények korszerűsítése, fejlesztése, azokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása.

A térség falusias jellegéből és mezőgazdasági termelési hagyományaiból adódóan a gazdasági szerkezetben meghatározó az agrárszektor, míg a szolgáltató ágazat aránya a vállalkozások tekintetében alacsony. A község turisztikai szempontból kedvező adottságokkal rendelkezik, mivel Kiszombor műemlékekben és műemlék jellegű épületekben gazdag település. Kiemelt jelentőségű az Árpád-kori körtemplom, a Rotunda és a hozzá tartozó római katolikus templom. Szintén említést érdemel a Rónay-család kastélyépülete, a Rónai kúria (Gólyafészek vendéglő) valamint a korábban magtárolásra használt épületek.

Kiszombor a Makói kistérségbe tartozik, mely a 311/2007. (XI.17.) Kormányrendelet alapján – az életminőségi, gazdasági-fejlettségi komplex mutató, valamint a népsűrűség, a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya alapján – a területfejlesztés szempontjából kedvezményezett térségnek számít.

A lakosság közművekkel való ellátottsága megfelelő, a településen a vezetékes gázhálózat kiépített, az áramellátás és az ivóvízellátás teljeskörűen biztosított. A települési kommunális hulladék elszállítása heti rendszerességgel biztosított, a rászorultak hulladékszállítási kedvezményben részesülnek. A településen hulladékudvar működik, ahol a lakosság elhelyezheti a szelektíven gyűjtött hulladékot. További szelektív hulladéklerakók beszerzésére, elhelyezésére Kiszombor pályázatot nyújtott be. A településen jelenleg szennyvízberuházás van folyamatban, melynek befejezését követően teljessé válik a község közműhálózata.

A község életében fontos szerepe van a térségi kapcsolatrendszernek. Az együttműködések során hatékonyabban és költségtakarékosabban látható el több közszolgáltatás.

A Makói Kistérség Többcélú Társulásának Makó után a második legnagyobb települése, egyben mikrotérségi székhely is. A kistérségi társulás keretein belül látja el az orvosi ügyeleti, belső ellenőrzési és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás feladatokat.

Ferencszállás és Klárafalva településekkel együttműködésben Kiszombor Térségi Szociális, Gyermekjóléti és Óvodai Önkormányzati Társulás létrehozására került sor a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások magas szakmai színvonalon történő feladatellátása céljából. A társulás keretein belül kerül ellátásra a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés, az idősek nappali ellátása, a gyermekjóléti szolgálat, valamint a bölcsődei ellátás. A társulás az előzőekben felsorolt feladatokon túlmenően az óvodai ellátást a Kiszombor Nagyközség Önkormányzata által fenntartott Kiszombori Mikrotérség Karátson Emília Napköziotthonos Óvoda intézménye útján látja el a társulásban résztvevő települések számára.

Az általános iskolai közoktatási feladatokat a mikrotérség települései Kiszombor, Ferencszállás és Klárafalva Községek Önkormányzatainak Általános Iskolai Intézményfenntartó Társulásával látta el az előző év végéig.

Ezt követően 2013. január 01. napjától a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ vette át az általános iskola fenntartásával kapcsolatos feladatokat, mivel ettől az időponttól a Nkt. 74. § (1) bekezdése szerint az állam gondoskodik a köznevelési alapfeladatok ellátásáról.

Közművelődési feladatok ellátását a helyi könyvtárban és a művelődési házban folyó szakmai munka biztosítja. A könyvtár a helyi igényeknek megfelelő szolgáltatást nyújt. A művelődési ház a már megszokott rendezvények szervezésével igyekszik növelni a lakosság aktivitását. A rendezvények szervezésében, lebonyolításában nagy szerepet vállalnak a helyi civil szervezetek.

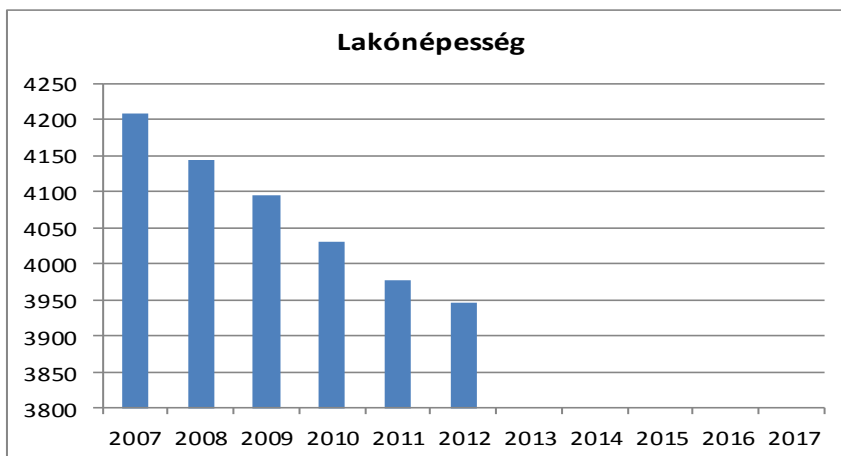
A településen roma nemzetiségi önkormányzat működik a 2011. évi CLXXIX. törvény alapján. A nemzetiségi önkormányzat ellátja a nemzetiségi közszolgáltatási feladatokat, mely szerint biztosítja a közösséget megillető jogok érvényesítését, a nemzetiségek érdekeinek védelmét, képviseletét. A nemzetiségi önkormányzat önállóan intézkedik a feladatkörébe és hatáskörébe tartozó nemzetiségi ügyekben.

Demográfiai adatok

1. számú táblázat - Lakónépesség száma az év végén

	Fő	Változás
2007	4209	
2008	4144	98%
2009	4095	99%
2010	4031	98%
2011	3976	99%
2012	3946	99%

Forrás: népességnyilvántartó

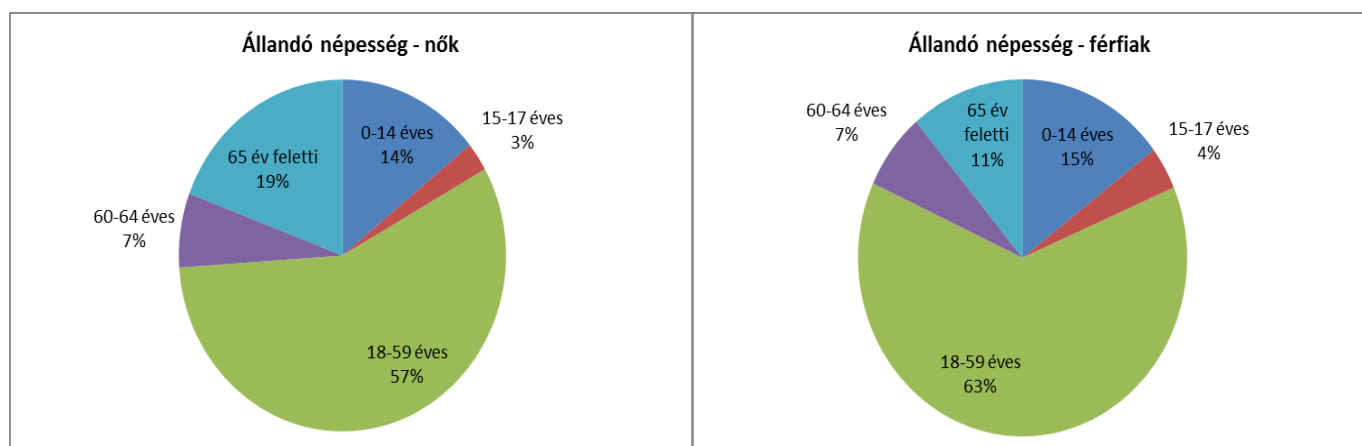

Az elmúlt évek statisztikai adatai bizonyítják, hogy a falu népessége a magyarországi és regionális tendenciával azonos módon évről-évre csökken. Ezt elsősorban az okozza, hogy a halálozások száma nagymértékben meghaladja a születések számát. Nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy az elvándorlás mutatói negatív eredményeket mutatnak, mely szerint az elvándorlás mértéke nagyobb, mint a településre való odavándorlás.

2. számú táblázat - Állandó népesség

	fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
nő	2065	2016	4081	51%	49%
0-2 évesek			88		
0-14 éves	293	296	589	50%	50%
15-17 éves	55	78	133	41%	59%
18-59 éves	1178	1276	2454	48%	52%
60-64 éves	141	140	281	50%	50%
65 év feletti	398	226	624	64%	36%

Forrás: TEIR, népességnyelvántartó

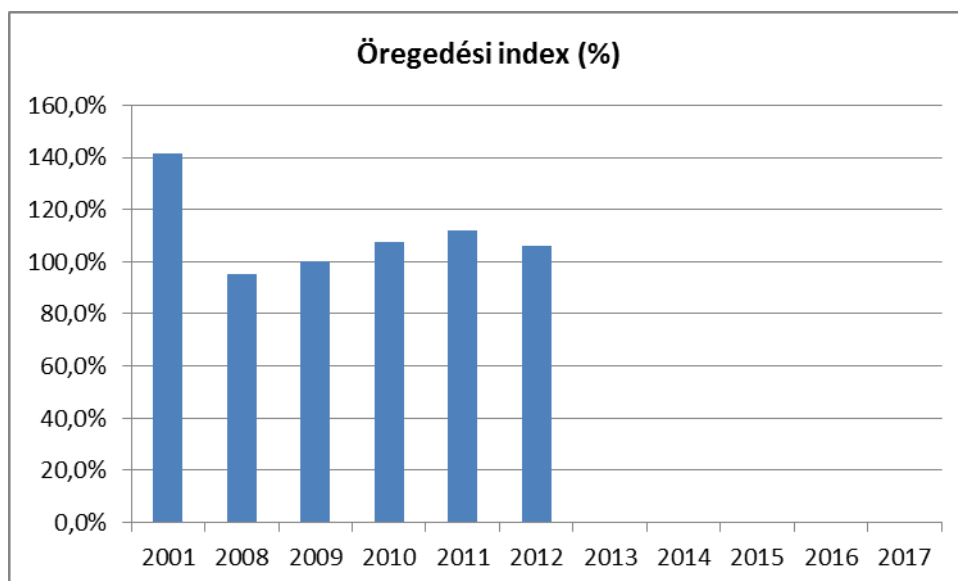

A lakosság nemenkénti összetétele a 0-14 éves gyermekek és a 18-64 éves korosztályok tekintetében kiegyenlített. A 15-17 éves fiatalok között nagyobb számban jelennek meg a férfiak. Megfigyelhető azonban, hogy a 65 év felettiak esetében már jóval magasabb a nők aránya.

3. számú táblázat - Öregedési index

	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)
2001	621	593	95,5%
2008	630	660	95,5%
2009	638	638	100,0%
2010	646	602	107,3%
2011	645	575	112,2%
2012	624	589	105,9%

Forrás: TEIR, népességnyelvántartó

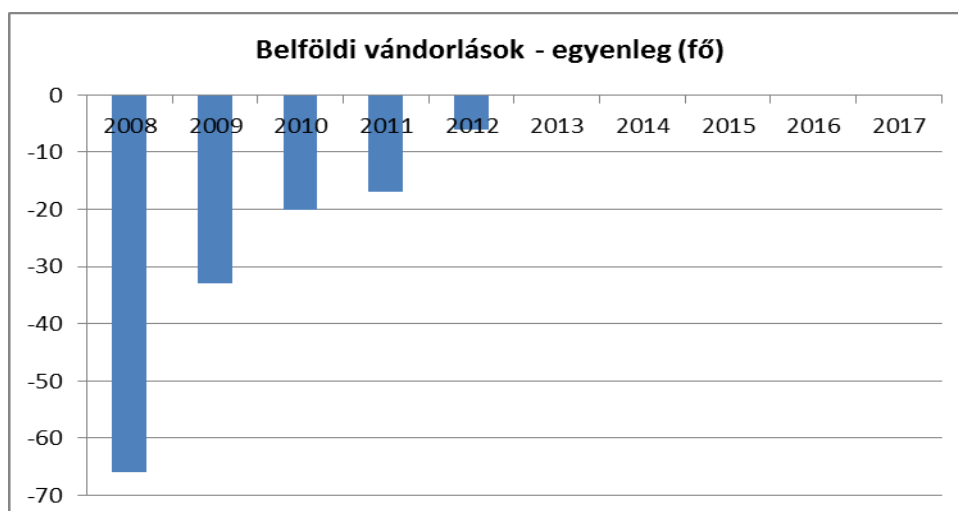

Az öregedési index azt jelzi, hogy az állandó lakosok közül 100 fő 14 év alatti gyermekre hány fő 65 év feletti lakos jut. Az utóbbi évek adataiból megállapítható, hogy a település öregedési indexe növekvő tendenciát mutat. Az országos és a megyei adatokhoz képest Kiszombor település mutatói alacsonyabbak. A 2012-es év során a születések száma jelentősen megnőtt, így javult az öregedési index is. A jelenleg ismert adatok alapján azonban nem várható további növekedés.

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások

	Állandó jellegű odavándorlás	Elvándorlás	Egyenleg
2008	88	154	-66
2009	38	71	-33
2010	53	73	-20
2011	50	67	-17
2012	47	53	-6

Forrás: TEIR

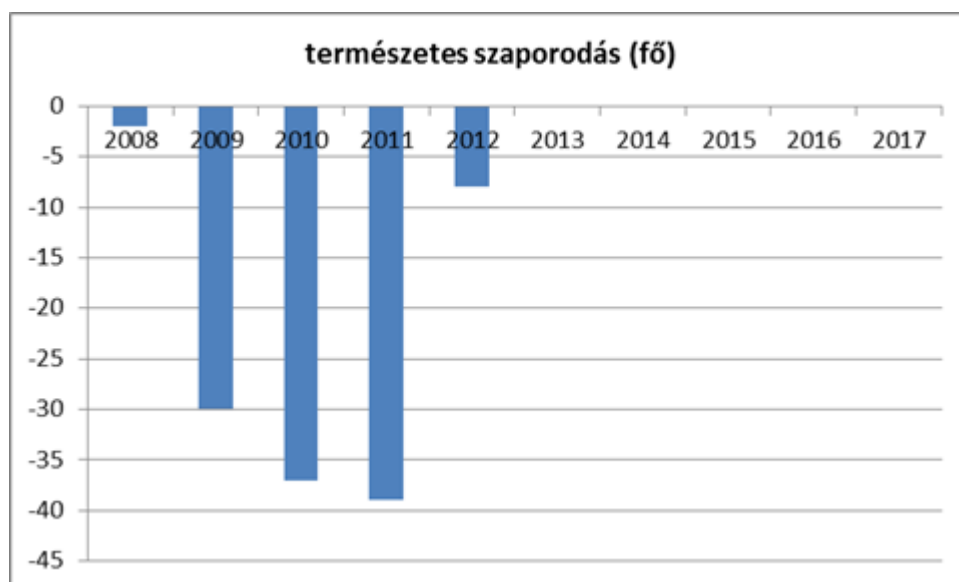

Az összegyűjtött adatok alapján megállapítható, hogy a belföldi vándorlások egyenlege negatív tartományban mozog. Kedvező változás tapasztalható abban, hogy évről-évre csökken az odavándorlások és az elvándorlások közötti mutatószám.

5. számú táblázat - Természetes szaporodás

	Élve születések száma	Halálozások száma	Természetes szaporodás (fő)
2008	44	46	-2
2009	26	56	-30
2010	21	58	-37
2011	22	61	-39
2012	46	54	-8

Forrás: TEIR, népességnyelvántartó

A természetes szaporodás mutatószámai az élve születések száma és a halálozások száma alapján kerültek meghatározásra. 2008-ban az élve születések és a halálozások száma szinte azonos, azonban az elmúlt évek statisztikai adatai negatív eredményeket mutatnak. Az elmúlt év során jelentősen megemelkedett a születések száma, ami kedvezően hatott a mutatószám alakulására. A jelenlegi adatok ismeretében azonban nem lehet a jövőre nézve növekedő tendenciára számítani.

Értékeink, küldetésünk

Esélyegyenlőség alatti értjük az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését, a hátrányos megkülönböztetés, a diszkrimináció tilalmát. Mindenkinek esélyt kell biztosítani a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáféréshez.

Kiszombor Nagyközség Önkormányzata elhivatott az esélyegyenlőség előmozdítása, az egyenlő bánásmód biztosítása iránt. Kötelező és önként vállalt feladatai ellátása során lehetőségeihez mérten törekszik a célcsoportok problémáinak megoldására. Az önkormányzat és intézményei maradéktalanul betartják az egyenlő bánásmódra vonatkozó uniós és hazai jogszabályokat. Esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenységei során mindent megtesz a lakosság szemléletváltásának elősegítése érdekében. Az előbbiekben említett gondolkodásmódot munkáltatói, intézményfenntartói jogkörében a szolgáltatások nyújtása során példamutatással igyekszik formálni, elősegíteni.

Az önkormányzat fontos feladatai közé tartozik az ismét kedvezően alakuló demográfiai folyamat megtartása és erősítése. Az önkormányzat intézményeinek folyamatos korszerűsítése, karbantartása, melynek következtében javul a közszolgáltatás minősége, az egyenlő hozzáférés biztosítása.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Kiszombor Nagyközség Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja: az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét, a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét, a diszkriminációmentességet, szegregációmentességet, a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A Helyi Esélyegyenlőségi Program helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terv (HEP IT) célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet

alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gytv.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nktv.)

előírásaira.

1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása

Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete törvényben kapott felhatalmazás alapján több, a célcsoport tagjait érintő rendeletet alkotott.

3/2008. (I. 30.) KKÖT rendelet az egyes pénzbeli és természetbeni ellátásokról

A rendelet célja, hogy biztosított legyen a település közigazgatási területén élő lakosság, hangsúlyosan az esélyegyenlőségi szempontból kiemelt célcsoport tagjainak szociális biztonsága. A rendelet szabályozza az önkormányzat által biztosított pénzbeli és természetbeni szociális ellátásokat. A helyi rendelet alapján az önkormányzat köteles az arra rászorulóknak átmeneti segélyt, étkeztetést, illetve szállást biztosítani, ha ennek hiánya a rászorulóknak az életét, testi épségét veszélyezteti.

17/2008. (VI. 4.) KKÖT rendelet az újszülöttek támogatásáról

A képviselő-testület Kiszombor népességét növelő újszülött lakói számára alkotta a rendeletet, mely szerint rászorultságtól függetlenül minden újszülött gyermek egyszeri pénzbeli támogatásban részesül. A támogatás feltétele, hogy a születés időpontjában a szülők Kiszombor község közigazgatási területén állandó bejelentett lakcímmel rendelkezzenek.

14/2010. (VII. 7.) KNÖT rendelet a HPV elleni védőoltás támogatásáról

A rendelet célja, hogy az egészségmegőrzés keretében az önkéntesség és az egyéni felelősség hangsúlyozásával támogassa a méhnyakrák elleni HPV védőoltás beadását a leginkább érintett körben. A támogatottak körébe tartoznak Kiszombor nagyközség közigazgatási területén állandó lakóhellyel rendelkező, továbbá a kiszombori általános iskolában tanuló leánygyermekre.

9/2003. (V.5.) KKÖT rendelet a rendszeres gyermekvédelmi támogatás és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapításáról és a folyósítás feltételeiről

A gyermekek védelméről és ellátásairól szóló hatályos jogszabályok és az Európai Unió jogharmonizáció alapján a rendeletben megállapításra kerülnek azon alapvető szabályok, amelyek szerint az önkormányzat meghatározott ellátásokkal és intézkedésekkel segítséget nyújt a gyermekek jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez.

9/2012. (III. 28.) KNÖT rendelet a gyermekétkeztetés térítési díjáról és a bölcsődei napközbeni ellátásáért fizetendő intézményi térítési díjról

A rendelet meghatározza a bölcsőde, az óvoda és iskola intézményekben a gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított gyermekétkeztetés igénybevételéért fizetendő napi térítési díj összegét. Kiszombor Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete a bölcsődei ellátás esetében napi gondozási díjat nem számít fel.

29/2008. (XI.25.) KKÖT rendelet a települési szilárd hulladékkezeléssel kapcsolatos közszolgáltatás ellátásáról

A rendelet szerint hulladékszállítási díjkezdvezményben részesül jövedelemtől függően az egyedül élő 65. életévét betöltött nyugdíjas személy vagy az önálló (kétszemélyes) háztartásban élő házaspár, ha mindkettőjük betöltötte a 70. életévét.

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

2011-2014. évi gazdasági program

Kiszombor Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete 2011. évben elfogadta a település 2011-2014. évekre vonatkozó gazdasági programját. Kiemelt feladatként jelenik meg a foglalkoztatás elősegítése, a munkahelyek teremtése, a közmunkaprogram folytatása. A programban megfogalmazásra került az egyházakkal és a településen működő civil szervezetekkel való együttműködés, a meglévő kapcsolatok erősítése. Megkülönböztetett figyelmet kapnak a gyermekek, az ifjúságügy.

A gazdasági program középtávú fejlesztési terveiben az infrastrukturális fejlesztések között megjelennek az akadálymentesítésre vonatkozó célkitűzések, mellyel megkönnyítené a fogyatékkal élők és idősek életvitelét. Lényeges elemei a programnak a szociális helyzet javítására és az egészségtudatos életmód tudatosítására vonatkozó tervek. Ezek között szerepel a megélhetés segítésére vonatkozó pályázat támogatása, melyben a roma és a hátrányos helyzetű lakosság a célcsoport valamint a közhasznú foglalkoztatás bővítése.

A tervek megvalósításával célja a településnek, hogy nyugodt, biztonságos otthont nyújtson a fiataloknak és időseknek egyaránt. A gondoskodással, odafigyeléssel törekvéseket fogalmaz meg az értékteremtésre, a demográfiai folyamatok kedvező irányú befolyásolására.

Költségvetési koncepció

A költségvetési koncepció megalkotásakor kiemelt figyelem irányult a hátrányos helyzetű csoportok támogatására. A költségvetés tervezés ezen szakaszában rögzítésre került, hogy az alapellátást nyújtó intézmények zavartalan működéséhez szükséges forrásokat biztosítani kell. A gyermekek számára kötelező önkormányzati feladat a gyermekétkeztetés megszervezése, melyben a rászoruló gyermekeknek kedvezményes étkezési lehetőséget biztosít.

A koncepcióban megjelennek a szociális ellátások különböző támogatási formái, melyek visszaigényelhetők a központi költségvetésből illetve az önkormányzat által saját hatáskörben nyújtott támogatások. Megfogalmazásra került a közfoglalkoztatáshoz, az egyéb foglalkoztatásra irányuló programokhoz, valamint a benyújtásra kerülő pályázatokhoz szükséges önerő biztosítása.

Szociális szolgáltatástervezési koncepció

A település szolgáltatástervezési koncepciójában bemutatásra kerül a szociális szolgáltatások kiépítettsége, az önkormányzat feladat-ellátási kötelezettségének teljesítése. Meghatározásra került a jövőkép, az intézményrendszer korszerűsítésére vonatkozó tervek valamint a stratégiai elképzelések.

Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának képviselő-testülete elfogadta a Csongrád Megyei Önkormányzat szociális szolgáltatástervezési koncepcióját, mely a megye egészére kiterjed. Tartalmazza a szociális szolgáltatások helyzetelemzését valamint a jövőre vonatkozó fejlesztési irányt.

Társulási közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési terv

A közoktatásra vonatkozó esélyegyenlőségi intézkedési terv 2008-ban készült el Kiszombor, Ferencszállás és Klárafalva települések számára. A tervben három települési óvoda és a kiszombori általános iskola helyzetelemzésén túlmenően akcióterv kidolgozására került sor a feltárt problémák megoldására vonatkozóan.

Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának esélyegyenlőségi terve

Az önkormányzattal és az önkormányzat intézményeivel jogviszonyban álló munkavállalók hátrányos helyzetű tagjaira vonatkozóan esélyegyenlőségi terv kidolgozására került sor. A dokumentáció tartalmazza az egyenlő bánásmód követelményeit, az esélyegyenlőségi célokat és a célkitűzések elérése érdekében felmerülő feladatokat.

Településrendezési terv, településszerkezeti terv

A településrendezési terv, településszerkezeti terv tartalmazza az ismert előzmények, adottságok alapján megfogalmazott fejlesztési célokat, rendezési javaslatokat. Részletezi a terület felhasználást, a település szerkezetének változását, fejlesztését. Megfogalmazza a tájrendezési, környezetvédelmi, településképi és egyéb értékvédelmi feladatokat. A terv készítése és módosítása az országos településrendezési és építési követelmények figyelembevételével történt.

Local Agenda 21 Fenntartható fejlődés helyi programja

A fenntartható fejlődés helyi programja 2012-ben készült el Kiszombor Nagyközség Önkormányzata számára a szennyvíz beruházáshoz kapcsolódóan. A részletes helyzetelemzés és a lakosság körében végzett felmérés alapján megállapításra került a település környezeti, gazdasági és társadalmi elemzése. E szerint társadalmi vonatkozásban a település gyengeségeit az öregedő társadalmi szerkezet, a növekvő munkanélküliség, a segélyezettek számának növekedése okozza, mely problémák megoldásához a foglalkoztatottság növelésére van szükség.

Az önkormányzat több olyan pályázati programot valósított meg, amely az esélyegyenlőségi szempontból kiemelt célcsoport tagjai számára jelentett előnyt.

A 2010-es év során DAOP-2009-4.3.1. felhívásra „Kiszombori Polgármesteri Hivatal épületének komplex akadálymentesítése” címmel nyújtott be pályázatot az önkormányzat. A projekt eredményeképpen megvalósult az épület teljes körű akadálymentesítése, így a Hivatal által nyújtott közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű, akadálymentes hozzáférés biztosítottá vált.

Ugyanebben az időszakban DAOP-2007-4.2.1/2F „A Kiszombori Mikrotérségben korszerű oktatási feltételek megteremtése a Dózsa György Általános Iskola infrastrukturális fejlesztésével” címmel nyertünk támogatást az iskola infrastrukturális fejlesztésére. A pályázatnak köszönhetően mindkét épület felújításra került, akadálymentessé vált a mozgáskorlátozottak számára. Az emeleti tantermeket lifttel lehet elérni, mozgáskorlátozottak számára mosdó került kialakításra. Az akadálymentes kommunikáció érdekében Braille-írással ellátott információs táblák kerültek kihelyezésre.

A Fogorvosi Rendelő és a Védőnői Szolgálat épületeinek komplex akadálymentesítésére DAOP-2007-4.3.1. keretében került sor. A projekt során az épületek könnyen elérhetővé váltak mind a mozgáskorlátozottak, mind pedig az egyéb fogyatékkal élők számára.

Ezt követően DAOP-4.1.1/A Kiszombor, egészségügyi szolgáltatások fejlesztése, orvosi rendelők korszerűsítése, felújítása címmel az orvosi rendelők felújítására nyert támogatást a település. A pályázat keretében a házi orvosi rendelőkben nyílászáró csere, elektromos hálózat korszerűsítés, szigetelés és tetőfelújítás elvégzésére került sor. A felújításhoz kapcsolódóan megtörtént az épület fizikai és infokommunikációs akadálymentesítése.

A Makói Kistérségi Társulással együttműködésben DAOP-3.2.1. Községi közlekedés fejlesztése címen buszvárók kialakítására került sor. A beruházás része volt a kerekesszékes felhajtó elkészítése, valamint az ehhez kapcsolódó járdaszakasz javítása.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Kiszombor Nagyközség Önkormányzata fontosnak tartja az együttműködést a térségben lévő településekkel. Az önkormányzati feladatok egy részét önállóan nem, vagy csak nehézkesen lehetne megoldani. Mindenképpen költségtakarékos és hatékony megoldásnak bizonyult az évek során a társulások keretében ellátott kötelező és önként vállalt közszolgáltatások biztosítása.

A célcsoportokat közvetlenül érintő közszolgáltatások közül az orvosi ügyeleti és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás feladatokat látja el a Makói Kistérségi Társulással együttműködésben. Ezen kívül a belső ellenőrzési feladatot látja el a kistérségi társulás keretében, mely csak közvetett módon kapcsolódik a célcsoport tagjaihoz.

A szociális és gyermekjóléti szolgáltatások megfelelő színvonalon történő biztosításához jött létre a Kiszombor Térségi Szociális, Gyermekjóléti és Óvodai Önkormányzati Társulás. A társulás keretein belül Ferencszállás, Klárafalva és Kiszombor közösen látják el a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés, az idősek nappali ellátása, a gyermekjóléti szolgálat, valamint a bölcsődei ellátás feladatokat. Ferencszállás és Klárafalva településekkel együtt az óvodai nevelés feladatokat is társulásban látják el. A társulás a Kiszombor Nagyközség Önkormányzata által fenntartott Kiszombori Mikrotérség Karátson Emília Napköziotthonos Óvoda intézménye útján biztosítja az együttműködő települések számára a feladatellátást.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése során a helyzetelemzés alapjául szolgáló adatokat javarészt a TEIR adatbázisból és a helyi nyilvántartásokból gyűjtöttük ki. A TEIR adatbázisból nyert adatok esetében a 2011. évi népszámlálás adatai elérhetők, azonban 2012. évi adatok nem állnak rendelkezésre.

A helyi adatgyűjtések során egyrészt a rendelkezésre álló statisztikai adatszolgáltatásokat vettük alapul, másrészt pedig a szakemberek, a szakterülettel foglalkozó munkatársak ismereteit. Az adatszolgáltatásban segítséget nyújtottak az intézményvezetők valamint a civil szervezetek képviselői.

A munkanélküliekkel, álláskeresőkkal kapcsolatos adatok egy részét a Munkaügyi Központ segítségével gyűjtöttük össze.

Az időskorú lakosság körében kérdőívekkel végeztünk felmérést a kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférésről és az informatikai jártasságról.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A mélyszegénység fogalmával – mely szerint valaki vagy valakik tartósan a létminimum szintje alatt élnek és szinte esélyük sincs arra, hogy ebből önerőből kilépjenek – egyre gyakrabban találkozunk a hétköznapi élet során, míg korábban csak a szociológia tudományából volt ismert. Ma Magyarországon minden harmadik ember a szegénységi küszöb alatt él, számuk megközelíti a 3 millió főt, közülük 1,2 millióan élnek mélyszegénységben. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségben élőket.

A mélyszegénység összetett jelenség, melyet többek között a társadalmi és gazdasági hátrányok, iskolai, képzettségbeli hiányosságok és az alacsony szintű foglalkoztatottság okozza, kialakulása súlyos megélhetési zavarokhoz vezet.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A településen élők jövedelmi viszonyainak vizsgálata során a településre vonatkozó összes személyi jövedelemadó összegét/összes adófizető számát, a gépjárművek számát, a lakbér és közüzemi díj hátralékok összegét valamint a kommunális adó befizetését vettük alapul.

Kiszombor nagyközség esetében az egy adózóra jutó személyi jövedelemadó összege 175 ezer forint. Ez az összeg az országos átlagtól megközelítőleg 10%-kal marad el, mely a vizsgált időszakban 196 ezer forint. A városok figyelmen kívül hagyásával a Dél-alföldi régió, Csongrád megye és a Makói kistérség települései között nem számít alacsonynak az egy adózóra jutó személyi jövedelemadó összege, azonban az adózók felének a jövedelme nem éri el minimálbér összegét.

A gépjárműadóval kapcsolatos nyilvántartások alapján a településen 1084 db személygépkocsit tartanak számon. A lakosság körében 3,7 főre jut egy személygépkocsi, mely adat nagyjából megfelel az országos átlagnak. Az elmúlt évek adatai alapján az is megállapítható, hogy az adóztatott gépjárművek száma évente csökken.

Az önkormányzat saját bevételeinek alakulásából is vonhatunk le következtetéseket a lakosok jövedelmi helyzetére vonatkozóan. Az önkormányzati lakbérek és a továbbszámázandó közüzemi díjak tekintetében a fizetési hajlandóság néhány kivételtől eltekintve jónak minősíthető. Ugyan folyamatosan van kimutatható hátralék a vevők részéről, de ez jellemzően mindig ugyanazon bérlők hátralékából adódik.

A szociálisan rászorultak számára egy bérlakás áll rendelkezésre. A képviselő-testületnek a szociális bérlakás biztosításával sikerült megoldania egy család veszélyeztetett lakhatási problémáját.

A személyszállítási díj adók módjára behajtandó köztartozás, a Kiszomboron mutatkozó hátralékállomány jelentős. Ez azonban sok esetben nem vezethető vissza a jövedelmi, vagyoni helyzetre.

A 2012. évben bevezetett magánszemélyek kommunális adója adónemben a lakosság teljesítette adófizetési kötelezettségét, a nyilvántartott hátralékkal rendelkezők száma nem jelentős.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ft.) 8. §-a alapján külön törvényben meghatározott foglalkoztatási feladatainak ellátása során

- a) közfoglalkoztatást szervez,
- b) figyelemmel kíséri a helyi foglalkoztatási viszonyok alakulását,
- c) döntéseinek előkészítése, valamint végrehajtása során figyelembe veszi azok foglalkoztatáspolitikai következményeit,
- d) az állami foglalkoztatási szerv működési feltételeihez és fejlesztéséhez támogatást nyújt.

A helyi önkormányzat a Mötv. 15. §-a szerint feladat- és hatásköreinek ellátása során – törvényben meghatározott módon és mértékben – biztosítja a közfoglalkoztatási jogviszonyban lévő személy feladatellátásba történő bevonását.

A településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok illetve nemek szerinti bontásban. A mutatószámok elemzésénél a rendelkezésre álló adatainkat összevetjük az országos adatokkal is.

a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, aránya

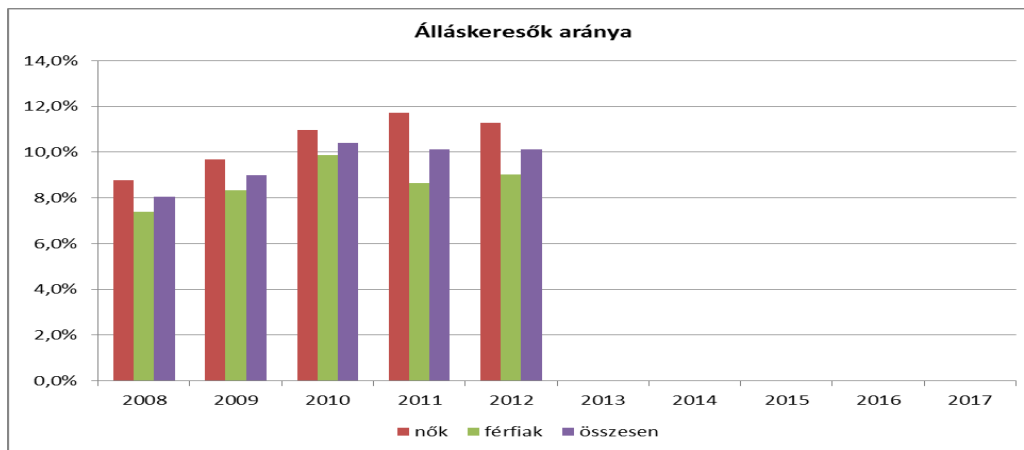
A munkanélküliség ma Magyarországon gazdaságilag és társadalmilag súlyos, országos méretű probléma. A foglalkoztatáspolitikai legfontosabb célja és feladata a foglalkoztatási szint növelése és az inaktivitás csökkentése.

A munkanélküliség, álláskereső jelensége Kiszomboron is éppen úgy jelentkezik, mint más régiókban. Az alábbiakban kimutatott adatok arra mutatnak rá, hogy a teljes lakónépességhez képest milyen arányú a nyilvántartott foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma és ez miként változott az elmúlt években. Lényeges a férfiakra és nőkre vonatkozó adatok összevetése, a nemek aránya a vizsgált területeken.

3.2.1. számú táblázat – Nyilvántartott álláskeresők száma és aránya

Év	15-64 év közötti lakónépesség (fő)			Nyilvántartott álláskeresők száma (fő)					
	Nő	Férfi	Összesen	Nő		Férfi		Összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2008	1424	1528	2952	125	8,8%	113	7,4%	238	8,1%
2009	1403	1509	2912	136	9,7%	126	8,3%	262	9,0%
2010	1394	1498	2892	153	11,0%	148	9,9%	301	10,4%
2011	1372	1494	2866	161	11,7%	129	8,6%	290	10,1%
2012	1374	1494	2868	155	11,3%	135	9,0%	290	10,1%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

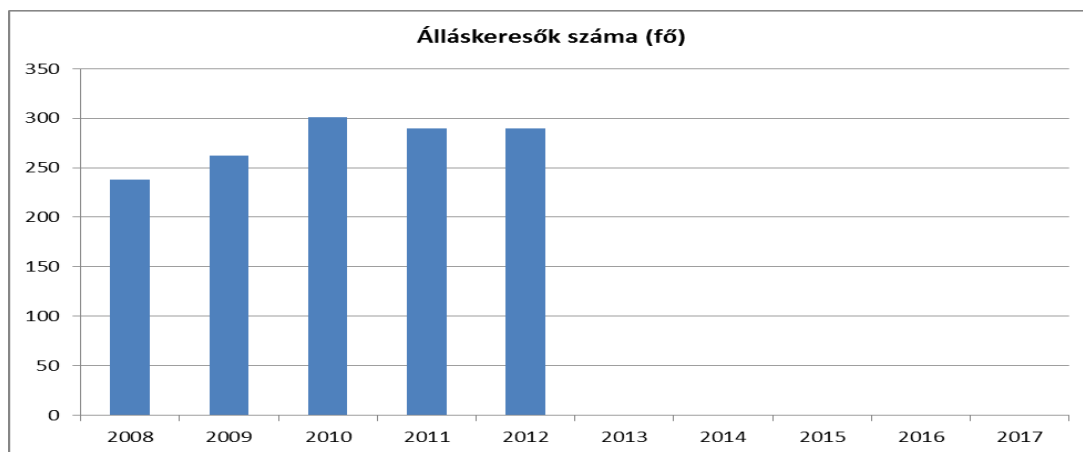

A KSH elemzése szerint a nyilvántartott álláskeresők számának növekedése országos szinten 2011-ben megállt. Ugyanakkor arra is rámutat, hogy a Dél-Alföldi régióban az előző évhez hasonlóan stagnált az álláskeresők száma. Az elmúlt években Kiszomboron, követve a regionális tendenciát nagyságrendileg nem változott a nyilvántartott álláskeresők aránya az összes munkaképes lakónépességhez képest, megközelítőleg 10% körül mozog évről-évre. A nemek közötti arányokat tekintve a férfiak esetében a 15-64 év közötti lakónépesség 9%-a, a nők esetében pedig ugyanezen korcsoport 11,3%-a nyilvántartott álláskereső.

3.2.2. számú táblázat – Regisztrált munkanélküliek száma korcsoport szerint

		2008	2009	2010	2011	2012
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	fő	238	262	301	290	290
20 éves és fiatalabb	fő	5	11	13	8	21
	%	2,1%	4,2%	4,3%	2,8%	7,2%
21-25 év	fő	39	29	40	41	34
	%	16,4%	11,1%	13,3%	14,1%	11,7%
26-30 év	fő	25	29	35	25	27
	%	10,5%	11,1%	11,6%	8,6%	9,3%
31-35 év	fő	26	32	33	26	23
	%	10,9%	12,2%	11,0%	9,0%	7,9%
36-40 év	fő	28	28	35	37	36
	%	11,8%	10,7%	11,6%	12,8%	12,4%
41-45 év	fő	26	26	35	38	42
	%	10,9%	9,9%	11,6%	13,1%	14,5%
46-50 év	fő	31	37	34	36	35
	%	13,0%	14,1%	11,3%	12,4%	12,1%
51-55 év	fő	35	42	46	48	31
	%	14,7%	16,0%	15,3%	16,6%	10,7%
56-60 év	fő	21	28	30	30	40
	%	8,8%	10,7%	10,0%	10,3%	13,8%
61 év felett	fő	2	0	0	1	1
	%	0,8%	0,0%	0,0%	0,3%	0,3%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

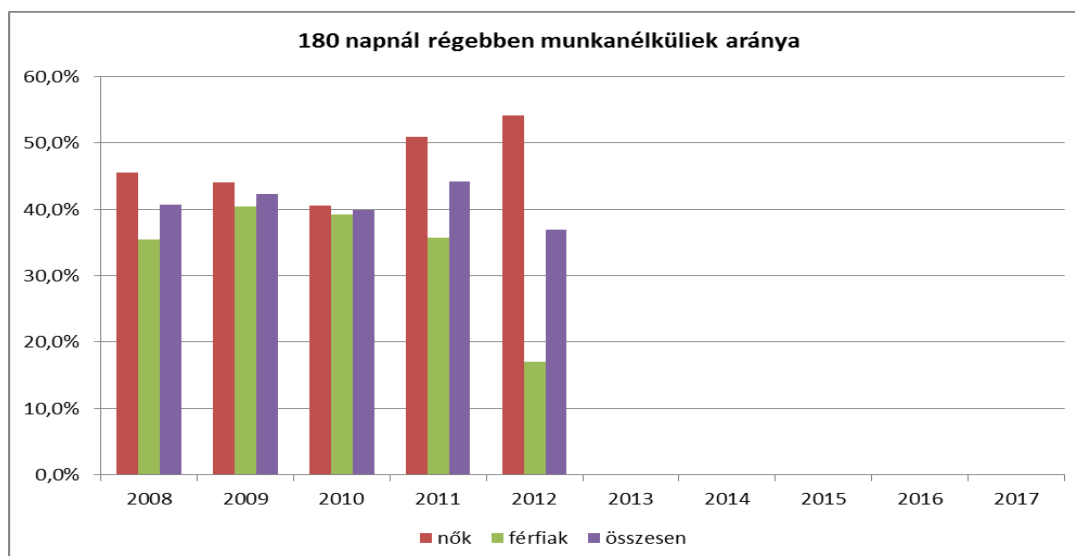

A nyilvántartott álláskeresők korcsoportonkénti kimutatása megmutatja, hogy a munkanélküliség hogyan változik a különböző korosztályok tekintetében. Két korcsoport esetében tapasztalható az elmúlt évek viszonylatában kiemelendő változás. Nagymértékben megnövekedett a nyilvántartott álláskeresők száma a 20 éves és annál fiatalabb korosztály tagjai között. Ennek oka egyrészt az a változás, hogy 25 éves kor alatt azok is nyilvántartásba kerülnek, akik nem rendelkeznek egy éves munkaviszonnyal. Másrészt sok esetben a szintén munkanélküli családi háttér, a motiváltság hiánya. Növekvő tendencia figyelhető meg az 56-60 év közötti álláskeresők számába is. E korosztály esetében a lehetséges ok elsődlegesen a nyugdíjrendszer változása.

3.2.3. számú táblázat – A munkanélküliek és a 180 napnál régebben regisztrált munkanélküliek száma és aránya nemeként

Év	Nyilvántartott/regisztrált munkanélküli			180 napnál régebben regisztrált munkanélküli					
	fő			fő			%		
	Nő	Férfi	Összesen	Nő	Férfi	Összesen	Nő	Férfi	Összesen
2008	125	113	238	57	40	97	45,6%	35,4%	40,8%
2009	136	126	262	60	51	111	44,1%	40,5%	42,4%
2010	153	148	301	62	58	120	40,5%	39,2%	39,9%
2011	161	129	290	82	46	128	50,9%	35,7%	44,1%
2012	155	135	290	84	23	107	54,2%	17,0%	36,9%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

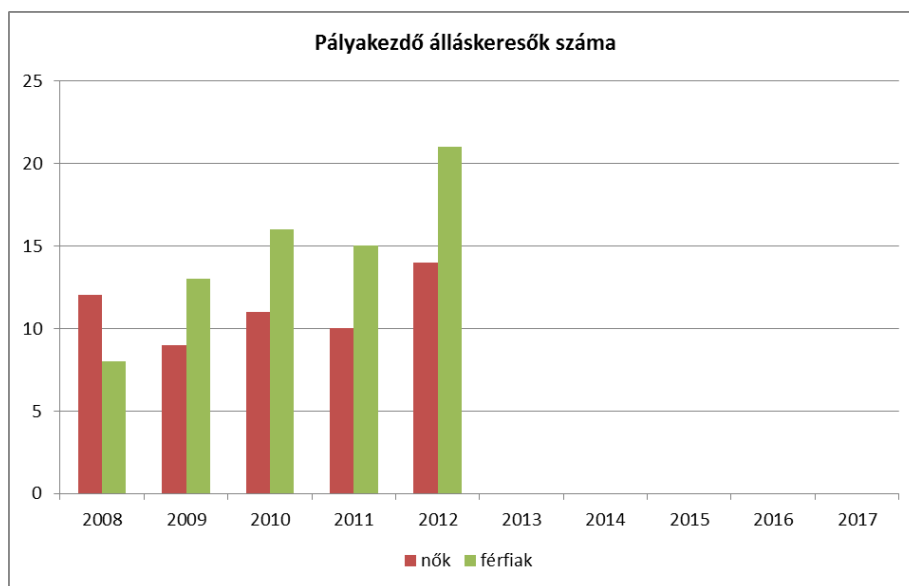

A táblázat adatai rámutatnak arra, hogy megközelítőleg 40%-os arányban vannak jelen a tartós munkanélküliek a regisztrált munkanélküliekhez képest. A 180 napnál régebben regisztrált munkanélküliek között magasabb a nők aránya. Az utóbbi években a tartós munkanélküli nők számában jelentős növekedés tapasztalható. A szociális területen dolgozó munkatársak személyes tapasztalatai azt mutatják, hogy a településen élők között találhatók olyan tartós munkanélküliek, akik nem jelennek meg a nyilvántartásokban, nem kerülnek kapcsolatba sem az önkormányzattal sem pedig a Munkaügyi Központtal.

3.2.4. számú táblázat – Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma és a 18-29 éves népesség száma nemenként

Év	18-29 évesek száma			Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma					
	Nő	Férfi	Összesen	Nő		Férfi		Összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2008	322	361	683	12	3,7%	8	2,2%	20	2,9%
2009	308	346	654	9	2,9%	13	3,8%	22	3,4%
2010	294	346	640	11	3,7%	16	4,6%	27	4,2%
2011	290	348	638	10	3,4%	15	4,3%	25	3,9%
2012	296	349	645	14	4,7%	21	6,0%	35	5,4%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

A 18-29 éves korosztály adatait vizsgálva megállapítható, hogy a pályakezdő álláskeresők száma az adott korcsoporthoz tartozó lakosság számhoz képest évről-évre növekszik. Kiszombor településen a pályakezdő álláskeresők között magasabb a férfiak aránya. Több kormányzati intézkedés történt a pályakezdők elhelyezkedési esélyeinek javítására. A Munkaügyi Központ közreműködésével bér- és szociális hozzájárulási adó támogatásban részesül az a munkáltató, aki pályakezdő munkanélkülit alkalmaz. A munkahelyvédelmi akcióterv célcsoportjai között is megtalálható a 25 év alatti munkavállaló, mely szerint a munkáltatót terhelő szociális hozzájárulási adóra és a szakképzési hozzájárulásra vonatkozóan kedvezmény illeti meg a munkáltatót, amennyiben 25 év alatti munkavállalót foglalkoztat. A pályakezdő munkanélküliség felszámolására, csökkentésére irányuló törekvések ellenére nem tapasztalható csökkenés, mert jelentős hátránnyal indulnak a tekintetben, hogy munkatapasztalat, szakmai jártasság hiányában a munkáltatók nem szívesen alkalmazzák a pályakezdő fiatalokat.

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága

3.2.5. számú táblázat – Alacsonyan iskolázott népesség

év	15 éves és idősebb lakosság száma összesen			15-X éves legalább általános iskolát végzettek száma			Általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők 15-x évesek száma					
	Összes	Nő	Férfi	Összes	Nő	Férfi	Összes		Nő		Férfi	
	fő	fő	fő	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2001	3466	1787	1679	2994	1496	1498	472	13,6%	291	16,3%	181	10,8%

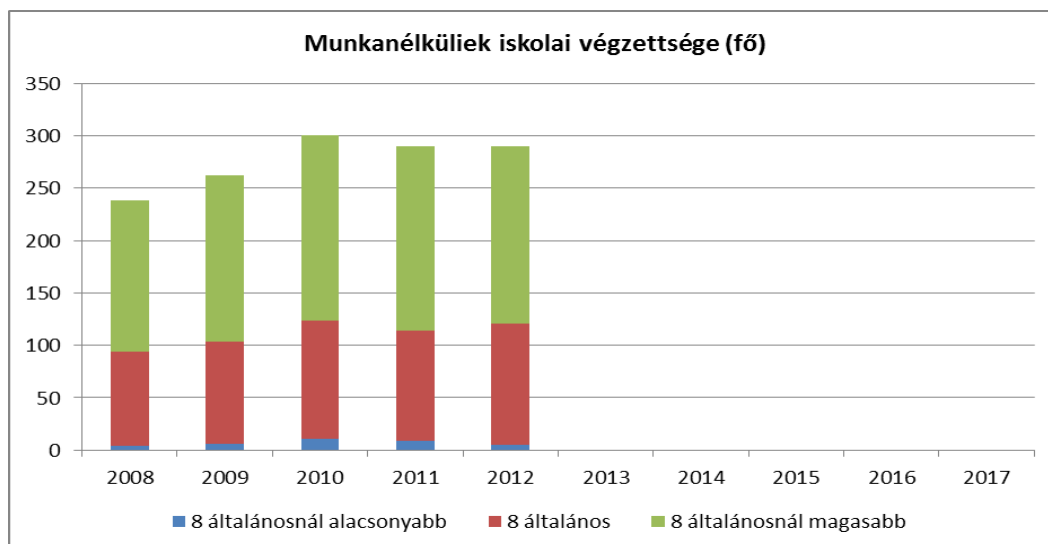
Forrás: TEIR

Az elhelyezkedési problémák hátterében a munkahelyek hiánya mellett az alacsony iskolázottság, a szakképzettség hiánya is állhat. A vizsgálathoz 2001. évi népszámlálás adatai állnak rendelkezésre. A 10 évvel később 2011-ben végzett népszámlálás adatai még nem kerültek feltöltésre a TEIR rendszerbe, így pontos adatot nem tudhatunk, de feltételezhető, hogy jelentősen nem változott az iskolázottság szintje. Az adattáblából kitűnik, hogy a 15 évesnél idősebb lakosság 13,6 %-a nem rendelkezik általános iskolai végzettséggel. Kiemelendő, hogy a nők körében ez az arány még magasabb, 16,3%, közel 6%-kal magasabb, mint a férfiak esetében.

3.2.6. számú táblázat – Regisztrált munkanélküliek száma iskolai végzettség szerint

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	A nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség		8 általános		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
	Fő	fő	%	fő	%	fő	%
2008	238	4	1,7%	90	37,8%	144	60,5%
2009	262	6	2,3%	98	37,4%	158	60,3%
2010	301	11	3,7%	113	37,5%	177	58,8%
2011	290	9	3,1%	105	36,2%	176	60,7%
2012	290	5	1,7%	116	40,0%	169	58,3%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

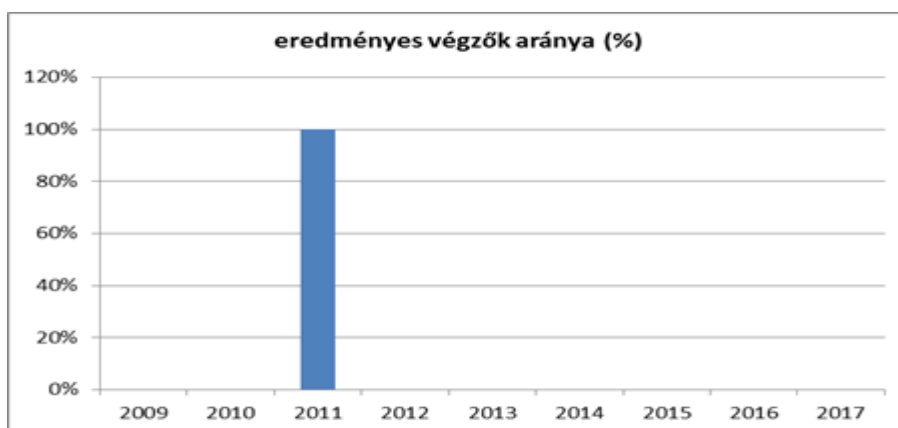

Az előzőekben a lakónépesség körében vizsgált iskolázottsági szint visszatükröződik a munkanélküliek iskolai végzettségénél is. A nyilvántartott álláskereső 40%-a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezik, míg megközelítőleg 2% azon álláskereső száma, akik a 8 általános iskolai osztályt sem végezték el. A munkáltatók többségénél minimális alapkövetelmény a befejezett általános iskolai végzettség.

3.2.7. számú táblázat – Általános iskolai felnőttoktatásban tanulók létszáma és a 8. évfolyamot eredményesen végzettek

Év	Általános iskolai felnőttoktatásban résztvevők száma	8. évfolyamot felnőttoktatásban eredményesen elvégzők száma	
	fő	Fő	%
2009	0	0	0
2010	0	0	0
2011	2	2	100%
2012	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

Az általános iskolai felnőttoktatásban résztvevők számára pontos adattal nem rendelkezünk. A 2011. évre vonatkozó 8. évfolyamot eredményesen elvégzők számát a helyi szociális szakemberek segítségével állapítottuk meg. A 2011-es évben a közfoglalkoztatási programhoz kapcsolódóan 2 fő köteles volt részt venni olyan képzésen, amely az általános iskolai végzettség megszerzésére, vagy a szakképzés megkezdéséhez szükséges kompetenciák megszerzésére irányult. A program keretében mindkét fő sikeresen befejezte általános iskolai tanulmányait.

3.2.8. számú táblázat – Felnőttoktatásban résztvevők száma középfokú iskolában

Év	Középfokú felnőttoktatásban résztvevők összesen	Szakiskolai felnőttoktatásban résztvevők		Szakközépiskolai felnőttoktatásban résztvevők		Gimnáziumi felnőttoktatásban résztvevők	
	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2009	18	n.a.	0,0%	n.a.	0,0%	18	100,0%
2010	17	n.a.	0,0%	n.a.	0,0%	17	100,0%
2011	22	n.a.	0,0%	n.a.	0,0%	22	100,0%
2012	12	n.a.	0,0%	n.a.	0,0%	12	100,0%

Forrás: helyi adatgyűjtés

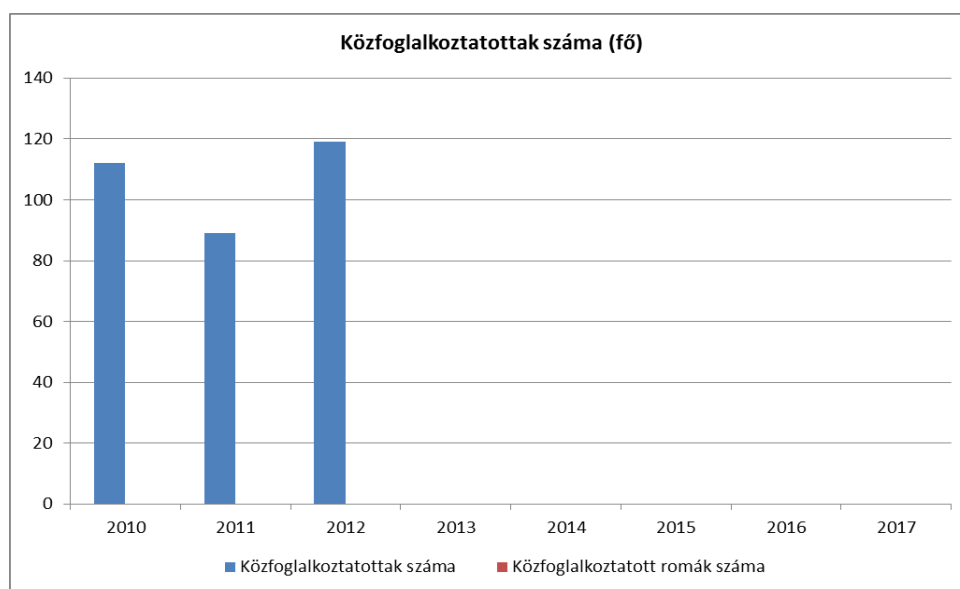
A felnőttoktatásban résztvevők számáról csak részleges adataink vannak. Nincs ismeretünk arra vonatkozóan, hogy hányan vesznek részt szakiskolai illetve szakközépiskolai felsőoktatásban. A Kiszomboron élők szempontjából nagyon kedvező volt, hogy településünkön működött a Budakalászi Gimnázium tagintézménye. Ennek köszönhetően a lakosság iskolázottsági szintje növekedett, többen érettségi vizsgát tettek. Sajnos az elmúlt évtől kezdődően az alacsonyabb érdeklődés miatt nem a településen került megszervezésre az esti gimnáziumi oktatás. Azon lakosok számára, akik a felnőttoktatás keretében szeretnének tovább tanulni, érettségi vizsgát tenni továbbra is elérhető az oktatás a legközelebb eső településen, Makón.

c) közfoglalkoztatás

3.2.9. számú táblázat – Közfoglalkoztatásban résztvevők száma

Év	Közfoglalkoztatásban résztvevők száma	Közfoglalkoztatásban résztvevők aránya a település aktív korú lakosságához képest	Közfoglalkoztatásban résztvevő romák/cigányok száma	Közfoglalkoztatásban résztvevők romák aránya az aktív korú roma/cigány lakosságához képest
2010	112	4%	n.a.	n.a.
2011	89	3%	n.a.	n.a.
2012	119	4%	n.a.	n.a.

Forrás: helyi adatgyűjtés

A 2011. évi CVI. törvény, mely a közfoglalkoztatásról rendelkezik megteremtette az értéktérítő közfoglalkoztatás jogi kereteit. E foglalkoztatásra irányuló jövésény elősegíti a munkaképes lakosság munkához jutását valamint az álláskereső foglalkoztatását. A törvény célja, hogy lehetőséget biztosítson az aktív korú, munkaképes, azonban a munkaerőpiacról kiszorult munkavállalók foglalkoztatására. Az új szabályozás bevezetésével 2011-ben átalakult a közfoglalkoztatás rendszere. Szemléletváltás történt, megszűnt a közmunka, a közcélú és közhasznú foglalkoztatás. A régi támogatási rendszer helyett belépett az új közfoglalkoztatási rendszer, mely szerint országos közfoglalkoztatás, rövid- és hosszú időtartamú közfoglalkoztatás működik. Ezzel egyidejűleg a vállalkozások, mint munkáltatók is lehetőséget kaptak a közfoglalkoztatásra.

Az elmúlt évek során – a közfoglalkoztatás átalakítását megelőzően is – Kiszombor Nagyközség Önkormányzata igyekezett élni minden lehetőséggel, amely a foglalkoztatást segíti elő. Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak teljesítése során aktívan bevonja a közfoglalkoztatásban résztvevő munkatársakat. A Makói kistérség kísérleti jelleggel minta kistérséggé lett nyilvánítva, így a települési önkormányzatok bevonásával startminta programok indulhattak a térségben. Kiszombor település 2011. novemberében sikeresen pályázott a startminta programban való részvételre. Ennek köszönhetően 2012-ben indult el a START program, melynek keretében a mintaprogramok közül a településen két projekt valósult meg, a belvízelvezető rendszerek rendbetétele valamint a közúthálózat, járdák javítása.

A közfoglalkoztatási program során több alkalommal megtekintették a Belügyminisztérium és a Munkaügyi Központ Kirendeltségének munkatársai a Kiszomboron folyó munkát. A közfoglalkoztatás értékét, az elvégzett feladatok fontosságát, hasznosságát egyértelműen bizonyítják a lakosság részéről érkezett pozitív visszajelzések.

A START munkaprogramon túlmenően rövidtávú és huzamosabb időre szóló közfoglalkoztatás is működik a településen, ahol nőket és férfiakat egyaránt foglalkoztat az önkormányzat. Ennek keretében az önkormányzat közigazgatási területén az idénynek megfelelő köztisztasági feladatok ellátására, parkosításra, közterületek tisztántartására, temető karbantartására valamint a község megközelítését biztosító kerékpárutak karbantartására kerül sor a foglalkoztatásban résztvevő munkatársak bevonásával. A közfoglalkoztatottak által végzett munka a falu lakossága és az ideérkező vendégek számára tiszta, rendezett környezetet biztosít.

A huzamosabb idejű közfoglalkoztatás keretében a Közművelődési Intézet által kiírt pályázati lehetőség biztosított számunkra forrást az eMagyarország Ponton eTanácsadó asszisztens alkalmazására. Az eTanácsadó asszisztens munkakörében a helyi közösségi, kulturális szükségletek kielégítését szolgáló feladatokat látta el.

Fontos kiemelni, hogy a közfoglalkoztatás önmagában nem oldja meg a munkanélküliség problémáját, de első lépés lehet a munka világába való visszaintegrálódáshoz, a munkaerőpiacra való visszatéréshez. Esély arra, hogy változtassanak életvitelükön, a rendszeres munkavégzéshez, munkáltató általi elvárásokhoz szokjanak.

A közfoglalkoztatásban résztvevők származásáról nincs információnk, így az sem áll rendelkezésre, hogy közülük hányan roma származásúak. A 2009-es év során a kisebbségi önkormányzatnak lehetősége volt közfoglalkoztatás megszervezésére pályázni. A települési önkormányzattal együttműködésben nyert támogatást a Kiszombori Roma Nemzetiségi Önkormányzat. A megállapodást a kisebbségi önkormányzat kötötte a Munkaügyi Központtal, a munka szervezését, felügyeletét a helyi önkormányzat munkatársai végezték. Jelenleg a kisebbségi önkormányzat állami támogatása nem nyújt megfelelő fedezetet pályázati önrész biztosítására.

d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői (pl. közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok stb.)

3.2.10. számú táblázat – A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja - vállalkozások

Év	Regisztrált vállalkozások száma a településen	Kiskereskedelmi üzletek száma	Vendéglátó helyek száma	Állami szektorban foglalkoztatottak száma	Kivetett iparűzési adó	Befizetett iparűzési adó	Működő foglalkoztatási programok száma helyben	Foglalkoztatási programokban résztvevők száma
2008	705	40	19	258	23862	30162	2	91
2009	746	40	18	247	27973	30988	3	101
2010	755	36	10	232	35566	30929	3	113
2011	768	35	11	229	30979	28967	3	91
2012	n.a.	n.a.	n.a.	238	38420	33051	5	120

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Az összegyűjtött adatok a helyi munkalehetőség alakulásának tendenciáit mutatja meg. A regisztrált vállalkozások száma azonban nem egyenlő a településen ténylegesen működő, iparűzési adó bevallására és megfizetésére kötelezett vállalkozások számával. A TEIR rendszerből kigyűjtött adatok tartalmazzák azokat a vállalkozásokat is, akiknek bevételük nincs, illetve szüneteltetik a vállalkozást valamint azokat az őstermelőket is, akik az adómentes összeghatárt nem érik el, így iparűzési adó bevallására sem kötelezettek. Az iparűzési adóalanyok száma 2012. évben, mely az egyéni vállalkozókat és a gazdasági társaságokat foglalja magába összesen 204 bevalló.

Az állami szektorhoz tartozó munkáltatók között a legtöbben az önkormányzatnál és annak intézményeinél kerülnek foglalkoztatásra. Kiszombor település aktív korú lakossága szempontjából jelentős foglalkoztatónak minősül a Kiszomboron önálló telephelyet és vetőmagüzemet üzemeltető Gabona Kutató Nonprofit Kft. Határ menti település lévén határrendészeti kirendeltség működik, ahol nagy arányú a kiszombori lakosok száma az állomány tagjai között.

A helyben működő foglalkoztatási programok közül csak az önkormányzat által működtetett programokról van információnk. A táblázatból is jól látható, hogy 2012. év során megemelkedett a foglalkoztatás bővítésére irányuló programok és foglalkoztatottak száma, ami egyértelműen a START munka program beindulásának köszönhető.

3.2.11. számú táblázat – A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja – közlekedés

	Elérhetőség átlagos ideje autóval	Autóbusz járatpárok száma munka- napokon	Átlagos utazási idő autóbuszszal	Vonat járatok átlagos száma munka- napokon	Átlagos utazási idő vonattal	Kerékpár úton való megközelít- hetőség	Átlagos utazási idő kerékpáron
Legközelebbi centrum Makó	7 perc	46	10 perc	2	8	teljes útszakaszon kerékpár úton	30 perc
Megye- székhely Szeged	30 perc	46	45 perc	2	60	részben kerékpár úton	2 óra 15 perc
Főváros Budapest	2 óra	1	3 óra 30 perc	-	-	-	-

Forrás: helyi adatgyűjtés

A településen élő aktív korú lakosoknak csak egy része tud helyben elhelyezkedni. Kiszombor megközelíthetőség szempontjából kedvező helyen fekszik. A közlekedési lehetőségek nem akadályozzák a közeli településen elérhető munkahelyeken való elhelyezkedést a helyi lakosok számára. A Makó-Szeged közötti buszjáratokkal néhány perc alatt elérhető a legközelebbi centrum Makó, de 30 perc alatt a megyeszékhelyre, Szegedre is el lehet jutni. A járatok sűrűsége lehetőséget biztosít arra, hogy megfelelő munkahelyek létesülése esetén akár a vonzásközpontban, akár a térségben a kiszomboriak is munkát tudjanak vállalni.

A vasúti közlekedés racionalizálása és költségmegtakarítás miatt 2012. tavaszán a Mezőhelyes-Újszeged között járó vonatjáratok ritkítására került sor. Ettől az időponttól a település megközelítése vonattal így csak naponta két alkalommal lehetséges.

A településre kiépített kerékpárúton is el lehet jutni Makó irányából megközelítőleg 30 perc alatt.

e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük

3.2.12. számú táblázat – A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja – fiatalok

	van/nincs	Felsorolás
fiatalok foglalkoztatását megkönnyítő programok a településen	nincs	
fiatalok foglalkoztatását megkönnyítő programok a vonzásközpontban	van	Munkaügyi Központ programjai
az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen	nincs	
az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a vonzásközpontban	van	Pályaválasztási vásár

Forrás: helyi adatgyűjtés, CSMKH Munkaügyi Központ

A településen jelenleg nem működik olyan program, amely a fiatalok foglalkoztatását segítené elő. A Munkaügyi Központ kirendeltsége azonban több olyan programot szervez, amely a foglalkoztatás megkönnyítésére irányul. A makói és a térségi általános iskolák végzősei illetve a középiskolások számára pályaválasztási vásárt szerveznek. Korábban Makón tartották meg a börzét, ám az utóbbi években már Szegeden kerül megrendezésre. A Munkaügyi Központ biztosítja az érdeklődő osztályok, tanulók számára a vásárra való eljutást.

f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése (pl. felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok)

3.2.13. számú táblázat – A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja – felnőttek

	van/nincs	Felsorolás
felnőttképző programok a településen	van	Nyelvi kompetenciák megszerzésére irányuló képzések (TÁMOP)
felnőttképző programok a vonzásközpontban	van	Nyelvi és informatikai kompetenciák megszerzésére irányuló képzések (TÁMOP) Munkaügyi központ támogatásával megvalósult képzések Önerőből vállalt szakképzések, OKJ-s képzések
egyéb munkaerő-piaci szolgáltatások a településen	van	A családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat munkatársai ügyfeleiknek álláskeresésben, önéletrajz készítésben nyújtanak segítséget
egyéb munkaerő-piaci szolgáltatások a vonzásközpontban	van	Munkaügyi Központ kirendeltsége által nyújtott szolgáltatások
Helyi foglalkoztatási programok a településen	van	START munka program (belvízmentesítés, járdafelújítás) Közfoglalkoztatás
Helyi foglalkoztatási programok a vonzásközpontban	van	Országos közfoglalkoztatási program (TIMA, ATIKÖVIZIG, Rendőrség)

Forrás: helyi adatgyűjtés, CSMKH Munkaügyi Központ

A fenti táblázat megmutatja, hogy a hátrányos helyzetű csoportok tagjai számára adódhat lehetőség képzésen, átképzésen részt venni. A Munkaügyi Központ kirendeltsége a 30/2000. (IX. 15.) GM rendeletben meghatározott munkaerő-piaci szolgáltatásokat teljeskörűen nyújtja az álláskereső számára. A kirendeltség munkatársai információt nyújtanak, állásbörzét szerveznek valamint munkaközvetítést végeznek. Az Ft. által meghatározott szolgáltatásokat nyújtanak az álláskereső, munkanélküliek részére. Az előzőleg említett szolgáltatások magukba foglalják a munkatanácsadást, pályaorientációs tanácsadást, álláskeresői tanácsadást, rehabilitációs tanácsadást, továbbá foglalkoztatási tanácsadást.

Helyi szinten a közfoglalkoztatási programon és a START munka programon túlmenően nincs tudomásunk további foglalkoztatási programokról. A helyi lakosok közül többen vesznek részt az országos közfoglalkoztatási program keretében a Rendőrség alkalmazásában, a Tisza-Marosszögi Vízgazdálkodási Társulatnál valamint az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségnél.

g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása

A hátrányos helyzetű csoportok tagjai, különös tekintettel a mélyszegénységben élőkre elsősorban az önkormányzat által szervezett közfoglalkoztatás keretében kerülnek foglalkoztatásra. A közfoglalkoztatási program keretein belül részt vesznek mind az önkormányzati feladatok megvalósításában, mind pedig az intézményhálózat feladatellátásában. Az álláshelyek betöltésénél a szükséges szakképzettség megléte esetén az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a helyi lakosok foglalkoztatására. A foglalkoztatás során nem vizsgáljuk, hogy a munkavállaló romának vallja magát vagy sem. Természetesen a foglalkoztatottak között vannak roma származásúak, de arra vonatkozóan nincs információ, hogy közülük ténylegesen hányan vallják magukat a kisebbségi csoporthoz tartozónak.

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

„A gyakorlatban előfordulhat, hogy meghatározott speciális foglalkoztatási jellemzők miatt, szükséges a munkavállalók között megkülönböztetést tenni, de ez nem jelentheti az egyenlő bánásmód követelményének megsértését. Ilyen, az alkalmazásnál számba vehető minden lényeges és jogszerű feltételre alapított arányos megkülönböztetés, ha azt a munka jellege vagy természete indokolja. Megengedett továbbá a vallási vagy más világnézeti meggyőződésen, illetve nemzeti vagy etnikai hovatartozáson alapuló, a szervezet jellegét alapvetően meghatározó szellemiségből közvetlenül adódó, az adott foglalkozási tevékenység tartalma vagy természete miatt indokolt, arányos és valós foglalkoztatási követelményen alapuló megkülönböztetés.” (Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda, <http://www.neki.hu/kiadvanyok/valtozasok/diszkriminacioafoglalk.htm>)

A diszkriminációs gyakorlat visszaszorítása szempontjából fontos a foglalkoztatási viszonyok ellenőrzése, szükség esetén az Egyenlő Bánásmód Hatóság bevonása, a tájékoztató kampányok, vagy a területtel foglalkozó társadalmi szervezetekkel történő együttműködés.

Az alapvető emberi jogok közé tartozik a munkához való jog, melynek során a munkavállalóknak joguk van a diszkriminációmentes elhelyezkedéshez és munkavégzéshez. A szabályozás ellenére még mindig jelen van a gyakorlatban a rejtett diszkrimináció a munkavállalók bizonyos csoportjaival szemben, mint például a romákkal, nőkkel vagy a fogyatékkal élőkkel. Kötelessége minden foglalkoztatónak az esélyegyenlőség biztosítása. Fontos feladata, hogy a szükséges lépéseket, intézkedéseket tegye a hátrányos megkülönböztetés ellen.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A HEP ezen részében a Munkaügyi Központ és az önkormányzatok által nyújtott pénzbeli és természetbeni szociális támogatások, valamint a munkaerő-piaci szolgáltatások és az álláskeresők számára elérhető támogatások kerülnek bemutatásra.

A foglalkoztatáspolitikai eszközrendszerét két nagy csoportra bonthatjuk az aktív és passzív foglalkoztatáspolitikai eszközökre. Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök az álláskeresők munkához való hozzájutását segítik elő az álláskeresők képzése és a munkaadók foglalkoztatási képességének, lehetőségeinek növelése révén, míg a passzív foglalkoztatáspolitikai eszközök az álláskeresők (munkanélküliek) ellátását szolgálják az álláskereső időszakában.

Az aktív eszközöket 1993. évi IV. tv. a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény (továbbiakban Ftt.) III. fejezete rögzíti, ezek a munkaerő-piaci szolgáltatások és foglalkoztatást elősegítő támogatások. Az állami foglalkoztatási szerv és az állami felnőttképzési intézmény által nyújtott szolgáltatásokat a munkaerőpiaci és foglalkozási információ nyújtást, a munka-, pálya-, álláskeresői, rehabilitációs, helyi (térsgéi) foglalkoztatási tanácsadást és a munkaközvetítést az álláskereső a Munkaügyi Központ kirendeltségein érhetik el. A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyeit taglaló résznél már említettük, hogy Kiszombor településen élő álláskereső a fent említett szolgáltatásokat a Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának Makói Kirendeltségén érhetik el.

Álláskereső támogatása többféle formában valósul meg. Képzési támogatás nyújtható az álláskereső részére, ha a törvényben előírt feltételeknek megfelel. Az álláskereső vállalkozóvá válását elősegítő támogatás nyújtható a legalább három hónapja folyamatosan álláskeresőként nyilvántartott, vagy rehabilitációs járadékban részesülő magánszemélyek számára, legfeljebb hat hónap időtartamra, havonta a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegéig terjedő vissza nem térítendő formában, pályázati eljárás keretében.

A munkáltatók részére támogatás nyújtható a hátrányos helyzetű személyek foglalkoztatásának bővítése esetén a törvényben rögzített feltételek meglétekor. A munkahelyteremtés és munkahelymegőrzés támogatásáról is rendelkezik az Ftt., eszerint pályázati eljárás keretében, vissza nem térítendő munkahelyteremtő támogatás nyújtható a munkavállalók létszámának növelésével tartós foglalkoztatást biztosító munkáltató.

A foglalkoztatáspolitikai passzív eszközei az álláskeresők ellátását biztosítják. A jogszabályi feltételek fennállása esetén álláskeresői járadék folyósítható az álláskereső személynek. Az Ftt. szerint az álláskereső kérelmére nyugdíj előtti álláskeresői támogatást kell megállapítani, amennyiben a feltételeknek megfelel. Az álláskereső részére járó álláskeresői járadék, álláskeresői segély megállapításával, valamint a munkahelykereséssel kapcsolatos helyközi utazási költségtérítés állapítható meg.

3.3.1. számú táblázat – Álláskeresői segélyben részesülők száma

Év	15-64 év közötti lakónépesség száma	Regisztrált álláskeresők száma	Álláskeresői segélyben részesülők fő	Álláskeresői segélyben részesülők aránya %
2008	2978	238	86	2,9%
2009	2912	262	114	3,9%
2010	2892	301	137	4,7%
2011	2866	290	106	3,7%
2012	2868	290	24	0,8%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

A településen álláskeresői segélyben részesülők aránya a regisztrált munkanélküliekhez viszonyítva megközelítőleg 40% körül mozgott 2011-ig. A nyugdíjrendszer átalakításával a jogosultak köre is megváltozott, így a 2012-es évben a 10%-ot sem érte el ez az arány. A nyugdíj előtt álló korosztályhoz tartozó regisztrált munkanélküliek 58%-a részesül álláskeresői segélyben.

3.3.2. számú táblázat – Járadékra jogosult regisztrált munkanélküliek száma

Év	Nyilvántartott álláskeresők száma	Álláskeresői járadékra jogosultak	
	fő	fő	%
2008	238	48	20,2%
2009	262	55	21,0%
2010	301	50	16,6%
2011	290	42	14,5%
2012	290	28	9,7%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

A fenti kimutatás jól mutatja, hogy nagyon kevesen jogosultak álláskeresői járadékra a nyilvántartott álláskeresők közül. A jogosultak száma évről-évre csökken, az elmúlt év során mindösszesen az álláskeresők 9,7%-a részesült segélyben.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján a szociálisan rászoruló személyek részére az önkormányzatok által a következő pénzbeli és természetbeni ellátási formák adhatók:

Pénzbeli ellátások:

- ✓ időskorúak járadéka
- ✓ foglalkoztatást helyettesítő támogatás
- ✓ rendszeres szociális segély, ápolási díj
- ✓ lakásfenntartási támogatás
- ✓ átmeneti segély
- ✓ temetési segély.

Természetbeni ellátások:

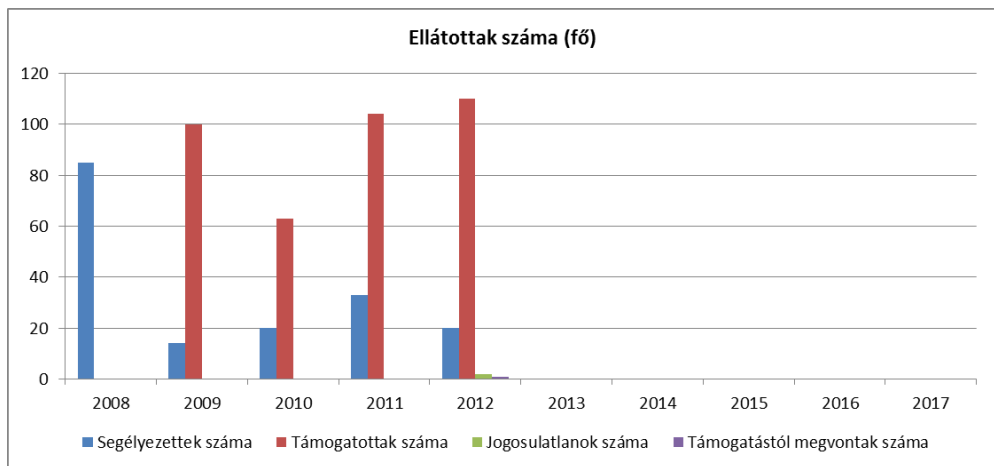
- ✓ köztemetés
- ✓ közgyógyellátás

Egyes szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások egészben vagy részben természetbeni szociális ellátás formájában is nyújthatók, így a lakásfenntartási támogatás, az átmeneti segély, a temetési segély, a rendszeres szociális segély és a foglalkoztatást helyettesítő támogatás.

3.3.3. számú táblázat – Rendszeres szociális segélyben és foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek száma

Év	Rendszeres szociális segélyben részesülők		Foglalkoztatást helyettesítő támogatás (álláskeresői támogatás)		Azoknak a száma, akik 30 nap munkaviszonyt nem tudtak igazolni és az FHT jogosultságtól elesett	Azoknak a száma, akiktől helyi önkormányzati rendelet alapján megvonták a támogatást
	fő	15-64 évesek %-ában	fő	munkanélküliek %-ában		
2008	85	2,85	0	0	0	0
2009	14	0,48	100	38	0	0
2010	20	0,69	63	21	0	0
2011	33	1,15	104	36	0	0
2012	20	0,7	110	38	2	1

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Rendszeres szociális segélyt az az aktív korú személy kaphat az önkormányzattól, aki nem munkavállaló, vagy egészségkárosodott, vagy támogatott álláskereső, vagyis olyan hátrányos munkaerő-piaci helyzetű, aktív korú személyek részére nyújtott támogatás, akik nem rendelkeznek rendszeres, megélhetést biztosító jövedelemmel. A foglalkoztatást helyettesítő támogatást csak álláskereső személy veheti igénybe.

A táblázat adatai azt mutatják meg, hogy a településen a szociális segély és a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, mint az aktív korúak támogatása milyen mértékben van jelen. A rendszeres szociális segélyben részesülők aránya a munkaképes lakosság számához képest 1% körüli értéket mutat. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők száma folyamatosan növekszik, az elmúlt évben 38%-ot tett ki.

Az FHT-ra jogosult személynek a jogosultság felülvizsgálatánál (évente) az előző évben 30 nap munkaviszonyt kell tudni igazolni, a lakókörnyezetét rendben kell tartania és együtt kell működnie a munkaügyi kirendeltséggel, ellenkező esetben megszüntetésre kerül a támogatás. A vizsgált időszak utolsó évében került sor először foglalkoztatást helyettesítő támogatás megszüntetésére. A tapasztalatok azt mutatják, hogy 2013. I. negyedévében jelentősen megemelkedett azok száma, akik elestek a támogatástól, mert nem tudtak igazolni 30 nap munkaviszonyt. Az önkormányzat gondot fordít arra, hogy lehetőség szerint mindenki bekerüljön a közfoglalkoztatásba legalább 30 napra. A szükség munkaviszonyt egyszerűsített foglalkoztatásban, Munkaügyi Központ által szervezett oktatásban illetve önkéntes munkában való részvétellel is lehet teljesíteni.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

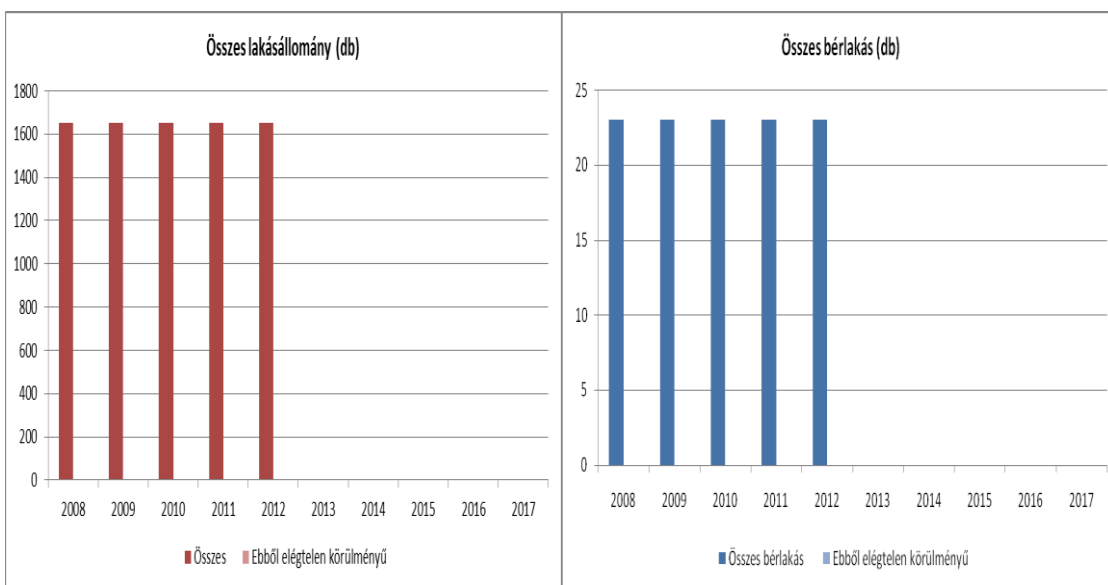
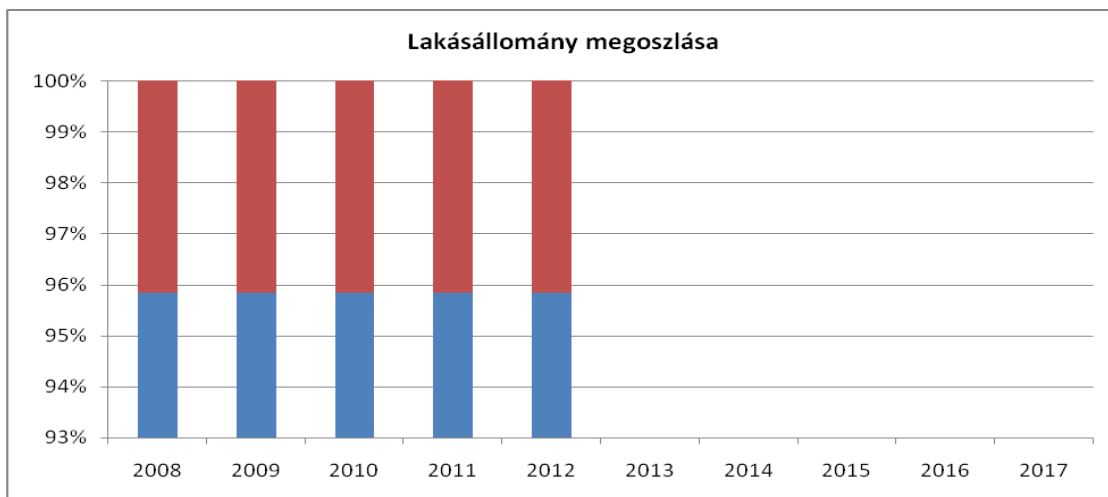
E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

a) bérlakás-állomány

3.4.1. számú táblázat – Lakás állomány

Év	Összes lakásállomány (db)		Bérlakás állomány (db)		Szociális lakásállomány (db)		Egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok (db)	
		Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma		Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma		Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma		Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma
2008	1651	n.a.	23	0	1	1	0	0
2009	1651	n.a.	23	0	1	1	0	0
2010	1651	n.a.	23	0	1	1	0	0
2011	1652	n.a.	23	0	1	1	0	0
2012	1652	n.a.	23	0	1	1	0	0

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

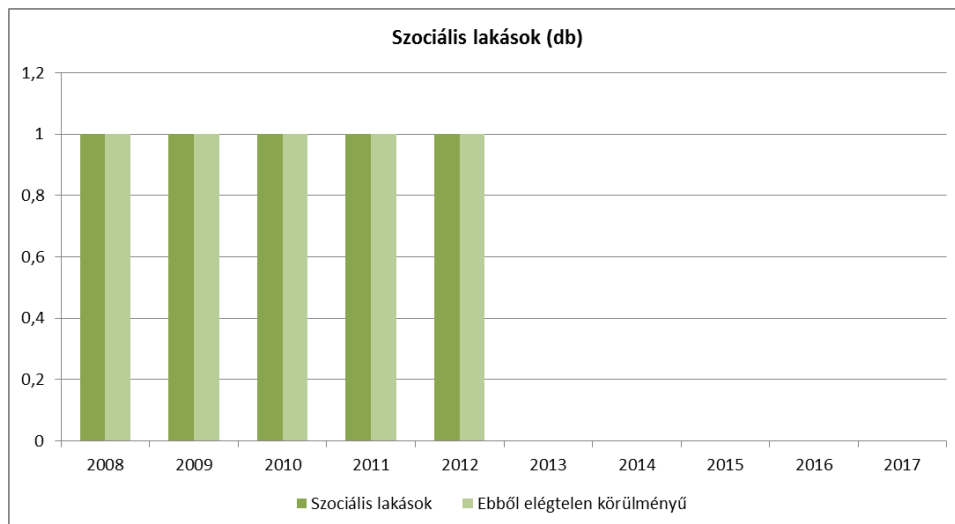
Az önkormányzati törvény az önkormányzatok ellátandó feladatai között rögzíti a lakás és helyiség gazdálkodást. A törvény rögzíti az önkormányzatok számára a hajléktalanság megelőzésének, és a területükön hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának kötelezettségét 2013. január 1-jétől.

Kiszombor Nagyközség Önkormányzata 23 bérlakással rendelkezik és további 1 szociális bérlakással. A bérlakások mindegyike – a szociális bérlakás kivételével – összkomfortos, mindenféle tekintetben megfelel az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága által meghatározott megfelelő lakás fogalmának. A lakók hozzáférnek az alapszolgáltatásokhoz (ivóvíz, energia, fűtés), megfelelnek a minőségi és mennyiségi követelményeknek. A lakások bérleti díjára vonatkozóan az önkormányzat olyan díjat állapított meg, ami a bérlők számára nem megterhelő, nem veszélyezteti más alapvető szükségleteinek kielégítését, megélhetését.

A település összes lakásállomány lakáskörülményeire vonatkozóan nincs tényleges adatunk, a népszámlálás adataiból az derül ki, hogy a lakások 6%-a komfort nélküli vagy félkomfortos.

Jelenleg a településen szennyvízberuházás folyik, melynek befejezésével teljessé válik Kiszombor kiépített közműhálózata.

b) szociális lakhatás

Az önkormányzat 1 db komfort nélküli szociális bérlakással rendelkezik.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

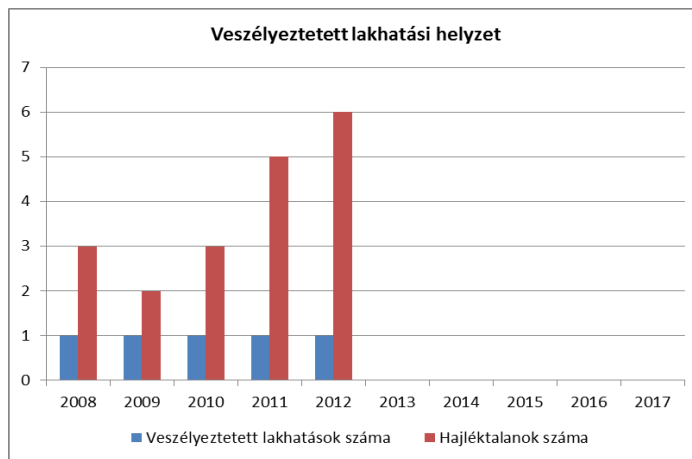
A településen nem lakáscélú ingatlanokban nem élnek lakók. Az önkormányzat tulajdonában lévő nem lakáscélú ingatlanokat rendeltetésszerűen, üzleti céllal használják a bérlők.

d) elégtelen lakhatási körülmények, veszélyeztetett lakhatási helyzetek, hajléktalanság

3.4.2. számú táblázat – Veszélyeztetett lakhatási helyzetek, hajléktalanság

Év	Feltárt veszélyeztetett lakhatási helyzetek száma	Hajléktalanok száma
2008	1	3
2009	1	2
2010	1	3
2011	1	5
2012	1	6

Forrás: helyi adatgyűjtés

A vizsgált időszakban Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának Szociális, Egészségügyi és Kisebbségi Ügyeket Ellátó Bizottsága elé veszélyeztetett lakhatási helyzet megoldására irányuló kérelem egy-egy alkalommal került. A veszélyeztetett lakhatási helyzet megszüntetéséhez a bizottság a probléma jellegétől függően dönt. A bizottság döntésének megfelelően az önkormányzat anyagot biztosít a veszélyhelyzet elhárítására vagy anyagi támogatást nyújt a probléma megoldásához. Egy esetben került sor az önkormányzat által szociális bérlakás biztosítására a lakhatási probléma megoldására.

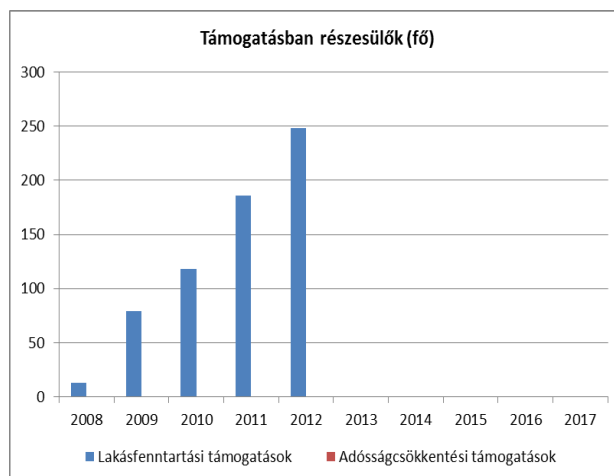
A hajléktalanok száma a lakónépességhez képest elenyésző, de növekvő tendenciát mutat. Az adatok alapján a településen jelen van a hajléktalanság problémája, ugyanakkor a szociális területen dolgozó munkatársak elmondása alapján ténylegesen fedél nélkül élő lakos nincs. A lakásukat elvesztők, lakcímükről kijelentkezett hajléktalan személyek rokonoknál, ismerősöknél találnak átmeneti otthonra.

e) lakhatást segítő támogatások

3.4.3. számú táblázat – Lakásfenntartási és adósságcsökkentési támogatásban részesülők

Év	Lakásfenntartási támogatásban részesítettek száma	Adósságcsökkentési támogatásban részesülők száma
2008	13	0
2009	79	0
2010	118	0
2011	186	0
2012	248	0

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A lakásfenntartási támogatás a szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásai viseléséhez nyújtott hozzájárulás. A jegyző villanyáram-, a víz- és a gázfogyasztás, a csatornahasználat és a szemétszállítás díjához, a lakbérhez vagy az albérleti díjhoz, a lakáscélú pénzügyi kölcsön törlesztő-részletéhez, a közös költséghez, illetve a tüzelőanyag költségeihez lakásfenntartási támogatást nyújthat. A lakásfenntartási támogatás alapnyí jogon, normatív alapon állapítható meg.

Az adatokból jól látszik, hogy a lakásfenntartási támogatásban részesülők száma nagy mértékben növekszik. Az utóbbi két év növekedését befolyásolta az is, hogy megemelkedett a jövedelem összege, ami a támogatásra való jogosultsághoz figyelembe vételre kerül.

f) eladósodottság

Az eladósodás komoly probléma, különösen a hátrányos helyzetű, munkájukat elvesztő vagy alacsonyjövedelmű, idős vagy több gyermekes családoknak. Súlyosan veszélyezteti egy család létfenntartását az adósságspirálba való bekerülés, ahonnan szinte lehetetlen kitörni. Nincs adatunk arra vonatkozóan, hogy a településen hányan él ilyen helyzetben.

g) lakhatás egyéb jellemzői

Kiszombor nagyközség külterületén megközelítőleg 8-10 tanya található, közülük csak néhány tanyán élnek életvitelszerűen. Pontos adattal nem rendelkezünk, de a külterületen élők száma nem éri el a lakónépesség 1 %-át sem.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

Kiszombor településen a 2001-es felméréskor csak néhányan, a 2011-es népszámláláskor 65 fő vallotta magát roma nemzetiséghez tartozónak, mely a teljes lakónépesség 1,6 %-a. A kisebbséghez tartozó lakosok szociális körülményeiről nincs információnk, hisz nem tudjuk, hogy kik vallották magukat romának. A településen szegregátum nincs, a roma családok szegregálás nélkül élnek együtt a település többi lakosával. Kiszomboron etnikai, kisebbségi konfliktusok nincsenek, a helyi lakosok békésen élnek egymás mellett.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény írja elő, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik:

- ✓ a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról
- ✓ a fogorvosi alapellátásról
- ✓ az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról
- ✓ a védőnői ellátásról
- ✓ az iskola-egészségügyi ellátásról

A települési önkormányzat a környezet- és település-egészségügyi feladatok körében gondoskodik:

- ✓ a köztisztasági és településtisztasági feladatok ellátásáról
- ✓ biztosítja a rovarok és rágcsálók irtását
- ✓ folyamatosan figyelemmel kíséri a település környezet-egészségügyi helyzetének alakulását és ennek esetleges romlása esetén – lehetőségeihez képest – saját hatáskörben intézkedik, vagy a hatáskörrel rendelkező és illetékes hatóságnál kezdeményezi a szükséges intézkedések meghozatalát
- ✓ együttműködik a lakosságra, közösségekre, családi, munkahelyi, iskolai színterekre irányuló egészségfejlesztési tevékenységekben, valamint támogatja és aktívan kezdeményezi ezeket

A szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják. A Szt. értelmében a személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat. A szociális alapszolgáltatások közül a településen szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és idősek nappali ellátása érhető el a lakosok számára. A személyes gondoskodás körébe tartozó szakosított ellátások igénybevételére helyben nincs lehetőségük az ellátásra szorulóknak.

Az Ebtv. rendelkezése értelmében az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell a társadalombiztosítási rendszerekből finanszírozott, továbbá a szociális, illetve gyermekvédelmi pénzbeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátások igénylése és biztosítása, a betegségmegelőző programokban és a szűrővizsgálatokon való részvétel, a gyógyító-megelőző ellátás, a tartózkodás céljára szolgáló helyiségek használata, az ételmezési és egyéb szükségletek kielégítése során. Az egyenlő bánásmódhoz való jog magában foglalja különösen az azonos egészségügyi intézmények használatának, az ugyanolyan színvonalú és hatékony, illetőleg nem magasabb kockázattal járó gyógykezelésben, valamint betegségmegelőző programokban (szűrővizsgálatokban) való részvétel jogát.

3.6.1. számú táblázat – Orvosi ellátás

Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma	Házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma
2008	2		
2009	2		
2010	2		
2011	2		
2012	2		

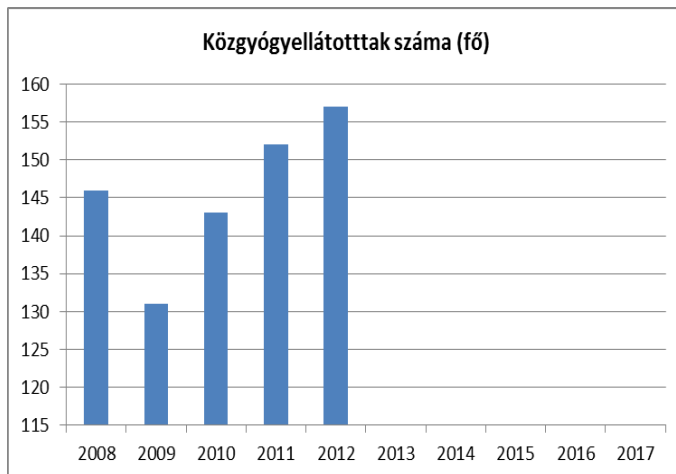
Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A háziorvosi alapellátás biztosítására a település két körzetre van osztva. A kötelezető feladatellátás keretében a felnőtt háziorvosi és a gyermekorvosi feladatokat két háziorvos látja el. A lakosság igénye alapján területi ellátási kötelezettség nélkül további egy háziorvos működik a településen. A lakosság számára a fogorvosi alapellátást két fő fogorvos biztosítja két körzetre osztva.

3.6.2. számú táblázat – Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma

Év	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma
2008	146
2009	131
2010	143
2011	152
2012	157

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

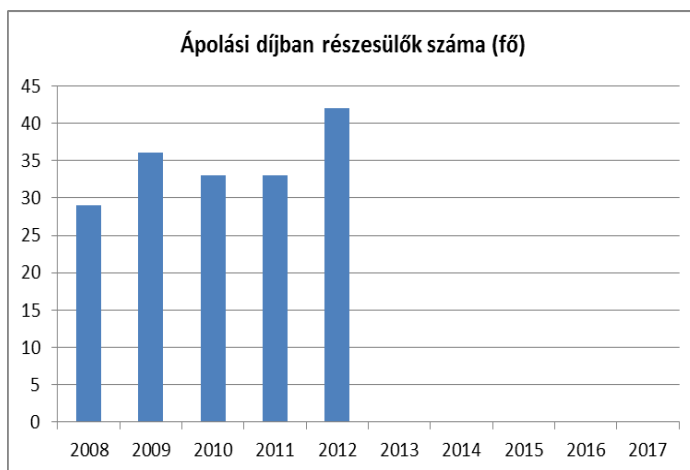
A közgyógyellátásra vonatkozó adat szintén az egészségügyi ellátás egyik fontos mutatója, amely esélyegyenlőségi szempontból jelentős. A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére - egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához - az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások kompenzálását célzó hozzájárulás. Három jogcímen kaphat valaki közgyógyellátási igazolványt alanyi jogon, normatív alapon, méltányossági alapon.

A mutatók alapján megállapítható, hogy a közgyógyigazolvánnyal rendelkezők száma is növekszik a településen.

3.6.3. számú táblázat – Ápolási díjban részesítettek száma

Év	Ápolási díjban részesítettek száma
2008	29
2009	36
2010	33
2011	33
2012	42

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás. Ápolási díjra jogosult a hozzátartozó [a közeli hozzátartozók meghatározásáról ld. a Ptk. 685. § b) pontját], ha állandó és tartós gondozásra szoruló, súlyosan fogyatékos (életkorra tekintet nélkül), vagy tartósan beteg 18 év alatti gyermek gondozását, ápolását végzi. 2013. január 1-től az ápolási díj megállapítása és folyósítása a Járási Hivatalok hatáskörébe került.

b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

A háziorvosok kiemelt figyelmet fordítanak a betegségek megelőzésére, korai felismerésére irányuló szűrővizsgálatokon való részvétel fontosságára. A háziorvosi rendelőkben a személyes tájékoztatáson túlmenően szórólapokat helyeznek el a szűrővizsgálatok lehetőségéről.

Nagy érdeklődés mutatkozik a lakosság részéről az évente megrendezésre kerülő Egészség hét rendezvény iránt. Az Egészség hét program a védőnői szolgálat munkatársa által kerül megszervezésre. Az önkormányzat nagy hangsúlyt fektet a lakosság egészségi állapotának szűrésére, az Egészség hét megszervezéséhez szükséges pénzügyi fedezetet az éves költségvetésben megtervezi és rendelkezésre bocsátja.

A rendezvény célja, hogy a lakosság köréből minél többen részt vegyenek a helyben szervezett szűrésen. Az Egészség héten – az ultrahangos vizsgálat kivételével – ingyenes szűrővizsgálatokat végeznek a szakemberek. Az érdeklődők egészségi állapotfelmérésen, ultrahangos vizsgálaton, orr-fül-gégészeti és audiológiai vizsgálaton, szemészeti és glaucoma szűrésen, orthopédiai szakvizsgálaton, nőgyógyászati és urológiai szűréseken vehetnek részt.

Az iskola-egészségügyi ellátás részét képezi az iskolaorvosi szolgálat, védőnői szolgálat, iskola-fogorvosi ellátás. Az iskola-egészségügyi tevékenységet a háziorvos és a védőnő együttesen látják el. Tevékenységük során ellenőrzik és dokumentálják a gyermekek, tanulók személyi higiéniáját, testi, szellemi fejlődését. A tanulók rendszeres orvosi vizsgálatokon vesznek részt és megkapják az előírt, szükséges védőoltásokat.

A fogászati szakrendelés bevonásával iskolafogászat működik, melynek célja a prevenció. Az iskolafogászat keretében megtanulják a gyerekek a helyes fogmosást, felhívják a figyelmüket a rágás fontosságára és a helyes táplálkozásra.

A településen működik az Egészségért és Elviselehetőbb Életért Kiszombor és Vidéke Alapítvány. A közhasznú alapítvány tevékenysége elsősorban az egészség-megőrzésére, a betegség megelőzésre, gyógyításra, egészségügyi rehabilitációra irányul, melynek során a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségét segíti elő.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

A Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei által térségi feladatellátás keretében kerülnek ellátásra azok a gyermekek, akik orvosi javaslatra gyógytestnevelés szakellátásra szorulnak.

A lakosság körében fejlesztő és rehabilitációs ellátásra Makón a járóbeteg-szakellátáson belül van lehetőség.

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

Az önkormányzat az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény bevonásával szociális étkeztetést biztosít a rászorulóknak. A kötelező feladatellátás keretében a bölcsődei, óvodai és iskolai gyermekétkeztetést is ellátja. A bölcsődei étkeztetés során kiemelt figyelmet fordítanak az étrend összeállítására, mellyel biztosítják a gyermekek egészséges fejlődését. Az ételmezési szabályok maradéktalan betartása érdekében az intézmény ételmezésvezető szakképzettséggel rendelkező munkatársat foglalkoztat.

Az óvodai, az iskolai gyermekétkeztetést valamint a szociális étkeztetést az önkormányzat megbízása alapján vállalkozó végzi. Az étkeztetés során teljesíti a táplálkozás-egészségügyi szabályokat, a lehetőségekhez mérten figyelembe veszi az országos tisztiorvos rendszeres étkezést biztosító, szervezett ételmezési ellátásra vonatkozó táplálkozás-egészségügyi ajánlását.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

A településen széles körben biztosítanak sportolási lehetőséget a civil szervezetek, a sportegyesületek. A községben működik a Kiszombori Szabadidős és Természetbarát Sportegyesület. Az ő szervezésükben rendszeresen részt lehet venni helyi és országos természetjáró túrákon, kerékpáros teljesítménytúrákon. A

Kiszombori Sporthorgász Egyesület évente több alkalommal szervez horgászverseny, kihasználva a Vályogos-tó adta lehetőségeket.

A Kiszombori Sportkör keretein belül kerül megszervezésre a helyi labdarúgás. A jórészt helyi lakosokból álló Megye I. osztályban lévő csapat mellett említést érdemel a több korosztályban megvalósuló utánpótlás nevelés. A településen sportlövészetre is lehetőség van a helyi lőtérén a Kiszombori Lövészklub SE keretein belül.

Az önkormányzat pályázati lehetőséget biztosít a civil szervezetek számára, sikeres pályázat benyújtása esetén támogatást nyújt a helyi civileknek. Az önkormányzat elkötelezett az egészséges életmódra nevelés és a sport iránti. Kiemelt figyelmet fordít a sporttevékenységek elősegítésére. Az elmúlt időszakban ennek érdekében – pályázati lehetőségeket kihasználva – bővítésre, felújításra került a helyi sportöltöző.

Az önkormányzat helyet biztosít a régi művelődési ház épületében az asztalitenisz és a testépítés sportágak kedvelőinek. Az iskolai tornacsarnokban nyílik lehetőség a labdarúgásra és a tekézésre, melyet a helyi amatőr csapatok folyamatosan igénybe is vesznek.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokat az önkormányzat az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézményen keresztül biztosítja a rászorulóknak számára.

Az intézmény keretein belül működik a házi segítség nyújtás, a szociális étkeztetés, az idősek klubja és a családsegítés. A gyermekek szociális alapellátását a gyermekjóléti szolgálat valamint a bölcsőde végzi. A településen a kistérségi társulással együttműködve megoldott a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.

g) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor

Kiszombor Nagyközség Önkormányzata és intézményei mind a szolgáltatások nyújtásakor, mind pedig munkáltatói jogkörében eljárva mindent megtesz a hátrányos megkülönböztetés és az egyenlő bánásmód követelményének megsértése ellen.

h) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül

Kiszomboron a családsegítő szolgálat munkatársai rendszeresen ruhacsomagot osztanak a rászorult családoknak. A karácsonyi ünnepek előtt Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának Szociális, Egészségügyi és Kisebbségi Ügyeket Ellátó Bizottságának döntése alapján élelmiszer csomagot kapnak az önkormányzattól a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő családok valamint a szociálisan rászorult egyedülálló idős lakosok.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai

A településen a közösségi élet a különböző korosztályok és társadalmi csoportok számára több helyszínen valósul meg. A kulturális és közművelődési rendezvények javarészt a könyvtárban és a művelődési házban kerülnek megszervezésre. A könyvtárban író-olvasó találkozókon, gyermekek számára az olvasást népszerűsítő rendezvényeken vehetnek részt az érdeklődők. Az Ady Endre Művelődési Ház a jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódóan valamint közösségformáló céllal szervez kulturális és szórakoztató rendezvényeket. A civil szervezetekkel közösen megvalósuló programok száma jelentős, ez is bizonyítéka annak, hogy településünkön a közösségi élet szervezethez tartozó szintje magas, erős, stabil civil szervezetek vesznek részt a kulturális életben.

A „Kiszomborért” Alapítvány a helyi nevelés, oktatás, képességfejlesztés elősegítésére, a kulturális örökség megővésére, a műemlékek védelmére és a környezetvédelem megvalósítása érdekében végzi közhasznú tevékenységét.

A település életében aktívan jelen van a Kiss Mária Hortenzia Honismereti Kör, melynek célja minél szélesebb körben megismertetni a község lakosságával a falu történetét, feleleveníteni a régi hagyományokat, népszokásokat.

A hagyományok őrzésére, ápolására két civil szerveződés is létrejött a településen, a „Pusztai Tűznek Őrzői” Kiszombori Hagyományőrző Egyesület és a Maros Kara Tíz hagyományőrző baráti társaság.

A rendezvények közül 2012. évben életre hívott Kiszombori Nyári Fesztivál az, amely a helyi közösséget leginkább mozgósítani tudja. A június végétől augusztus végéig tartó nagyszabású rendezvénysorozat széles közönséget vonz, minden korosztály megtalálhatja a számára megfelelő programokat. A fesztivál programjai között kerül megrendezésre a Szent Iván-éji tűzugrás, a Zenés Nyári Esték és a Kiszombori Községi Napok, ahol a zene és a kultúra kedvelőinek kedveznek a szervezők. Azok számára, akik előnyben részesítik a sportrendezvényeket röcszerbi futamon és íjásztalálkozón van lehetőségük részt venni. A Szent István tiszteletére rendezett zenés estét követően a programot a Nagyboldogasszony Plébánia által szervezett Búcsú zárja. A fesztivál ideje alatt látogatható az évről-évre hagyományosan megvalósuló és nagy népszerűségnek örvendő Kiszombori Kukorica-útvesztő is.

A teljesség igénye nélkül szeretnénk bemutatni a különböző társadalmi csoportok, kisebb közösségek működését. A településen Nőklub tevékenykedik, céljuk a nők bevonása az aktív közösségi életbe. Ennek érdekében előadásokat, egyéb programokat szerveznek. Az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézményben a nappali ellátás keretein belül működik az Idősek klubja. A klubfoglalkozások lehetőséget adnak az idősek számára a szabadidő hasznos eltöltésére, hosszabb távon elkerülhető az elmagányosodás. A művelődési ház ad otthont a Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesületének, akik tevékenységükkel a fogyatékkal élők, mozgáskorlátozottak beilleszkedését, érdekképviselését kívánják elősegíteni.

A 2011-es népszámlálás adatai szerint a településen élők közül, akik vallási felekezethez tartozónak vallják magukat nagy arányban vannak jelen a katolikusok vallásúak. A katolikus vallási közösséghez tartozónak 83%, a református valláshoz tartozónak 13% vallotta magát, a fennmaradó 4% egyéb vallási közösséghez, felekezethez tartozik. A településen a katolikus egyház hívei számára a római katolikus templomban, a református gyülekezet híveinek a gyülekezeti házban van lehetőségük a lelki élet gyakorlására.

A lakosság tájékoztatására az önkormányzat Kiszombori Híradó néven ingyenes információs lapot jelentet meg kéthavonta. A helyi újságban az önkormányzat közérdekű hírein, felhívásain, a településen megvalósult programok bemutatásán túlmenően a helyi civil szervezetek is helyet kapnak. A helyiek az újságon keresztül is tájékozódhatnak a közösségi programokról, rendezvényekről, azok időpontjairól.

b) közösségi együttélés jellemzői (pl. etnikai konfliktusok és kezelésük)

A szegregátumok című fejezetnél már utaltunk arra, hogy a településen a roma származású családok száma minimális. A kisebbséghez tartozó lakosok régóta itt élnek, integráltak a nem roma családokkal együtt. Kiszomborra teljes mértékben jellemző a békés együttélés, a településen soha nem volt etnikai, nemzetiségi konfliktus.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai (adományozás, önkéntes munka stb.)

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal szervezésében a Szeged-Csanád Egyházmegyei Karitászzal közreműködésével minden évben megvalósul Kiszombor településen az EU Élelmiszersegély Program. A program keretében élelmiszer segélyt adományoznak a rászoruló családoknak, melyet az önkormányzat munkatársai koordinálnak, bonyolítanak le.

Jelenleg végrehajtási területe Kiszombor nagyközség egy – az önkéntesség elterjesztését célzó pályázat lebonyolításának. „Az Elesettekért” alapítványon keresztül kerül megvalósításra, melynek során a Védőnői Szolgálat a település Önkéntes Pontja, itt jelentkezhetnek az önkéntesség iránt érdeklődők. A program keretében egyre többen vállalnak önkéntes munkát az önkormányzat intézményeiben. A tervek szerint a pályázat eredményeképpen játszóház kerül kialakításra, ahol a fél éves kortól a közösségbe kerülésig szolgálják a kisgyermekek igényeit.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

A Kiszombori Roma Nemzeti Önkormányzat és Kiszombor Nagyközség Önkormányzata a hátrányos helyzetű csoportok segítése érdekében folyamatosan együttműködik. Korábbi években 2008-2010 között roma foglalkoztatásra irányuló közhasznú foglalkoztatásra kapott támogatást a kisebbségi önkormányzat, amelyben 3-5 fő roma származású személy kapott lehetőséget a közfoglalkoztatásban való részvételre. A pályázó a kisebbségi önkormányzat volt, a Munkaügyi központtal kötött megállapodást követően vált foglalkoztatóvá. A közfoglalkoztatás során szorosan együttműködött a helyi önkormányzattal, a munka irányítását és az önerőt az önkormányzat vállalta.

Pályázati támogatásból kisebbségi gyermektábort szerveztek 2009-es évben, ahol a résztvevő gyermekek megismerhették a roma hagyományokat, népi mesterségeket, a cigányság történetét, kultúráját Magyarországon és Kiszomboron.

A kisebbségi önkormányzat rendszeres élelmiszer csomagoztatás szervez, folyamatosan együttműködnek a Máltai Szeretetszolgálat Szegedi csoportjával, ahonnan bútor, ruha, élelmiszer adományokat kapnak. Megélhetést segítő programban vesznek részt, melynek során tojós tyúk, előnevelt csirke kiosztására van lehetőség a rászorultak körében. Az önkormányzati rendezvényeken olyan rendezvényeket biztosít, amely a roma lakosság igényeit elégíti ki. A központi támogatások csökkentése és a pályázati lehetőségek beszűkülése miatt egyre kevesebb a működésre és a feladatra adott támogatások összege.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Álláskeresők száma magas	Kapcsolattartás a Munkaügyi Központtal, az általuk meghirdetésre kerülő álláslehetőségek kifüggesztése
Az álláskeresők között magas a 8. általánosnál kevesebb vagy 8. általánost végzettek száma	Képzőhelyek felkutatása, az alacsonyan iskolázott álláskeresők képzésre való eljutásának segítése
Növekszik az FHT jogosultságot elvesztők száma 30 nap munkaviszony hiánya miatt	A szankció tudatosítása, önkéntes pontok által szervezett önkéntes munkában való részvétel elősegítése

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői (pl. gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek stb.)

Kiszombor településen a gyermekek száma az alábbiak szerint alakul:

Életkor	Létszám (fő)
0-2 éves	88
3-5 éves	106
6-14 éves	395
15-18 éves	183
Összesen	772

Forrás: népszámlálási adatok

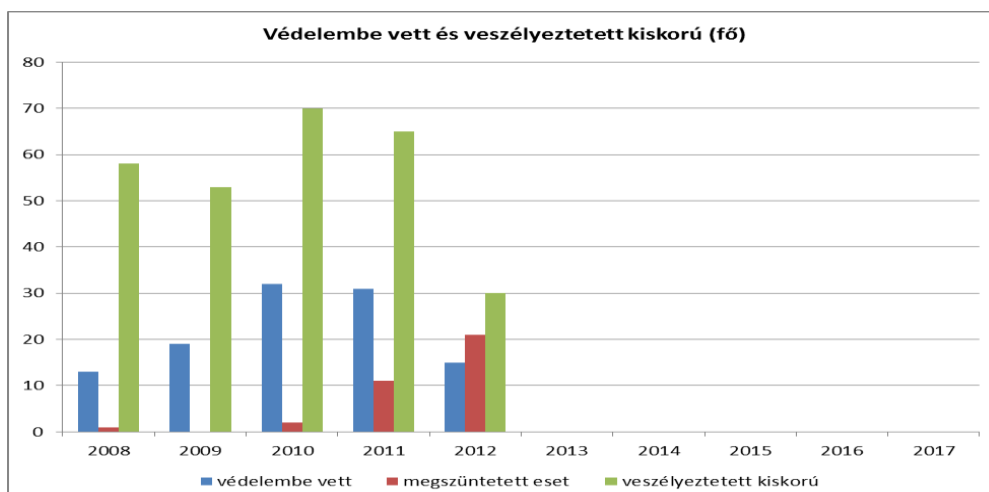
A település lakónépességéhez viszonyítva a 0-18 éves korosztály aránya 18,9%-ot tesz ki. Az elmúlt 5 év demográfiai adatait alapul véve megállapíthatjuk, hogy a 18 év alatti lakosok száma évről-évre csökken. Az elmúlt év során javult kis mértékben a mutatószám, mert megemelkedett a születések száma.

a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékkal élő gyermekek száma és aránya, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete

4.1.1. számú táblázat – Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma

Év	Védelembe vett 18 év alattiak száma	Megszűntetett esetek száma a 18 év alatti védelembe vettek közül	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma
2008	13	1	58
2009	19	0	53
2010	32	2	70
2011	31	11	65
2012	15	21	30

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Az előző táblázat adatainak értelmezéséhez szükséges a veszélyeztetettség és a védelemben vétel fogalmak tisztázása.

A veszélyeztetettség olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A védelemben vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermek védelemben vétele a gyermekjóléti szolgáltatás feladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételevel megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője a gyermeket védelemben veszi.

Kiszombor településen a veszélyeztetett és a védelemben vett kiskorúak száma növekvő tendenciát mutatott, azonban 2012-ben jelentős számban csökkent mind a veszélyeztetett, mind pedig a védelemben vett gyermekek száma. A csökkenést részben a jogszabályi változás okozta, miszerint megszűnt az kötelezettség, hogy védelemben kell venni azt a tanulót, aki 50 órát meghaladóan hiányzott. Fontos kiemelni, hogy az eredményes családgondozást követően több esetben megszűnt a veszélyeztetettség. A gondozottak számát tovább csökkentette, hogy kikerültek a családgondozásból a 18. életévüket betöltő fiatalok valamint az elköltöző családok gyermekei.

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység. A gyermekek védelmét pénzübeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják. Kiszomboron az alábbiakban felsorolt pénzübeli és természetbeni ellátásokat valamint gyermekjóléti alapellátásokat vehetik igénybe a rászorulóknak.

Pénzübeli és természetbeni ellátások:

- ✓ a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény,
- ✓ a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás,
- ✓ a gyermektartásdíj megelőlegezése,
- ✓ az otthonteremtési támogatás,
- ✓ a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

- ✓ a gyermekjóléti szolgáltatás,
- ✓ a gyermekek napközbeni ellátása,
- ✓ a gyermekek átmeneti gondozása.

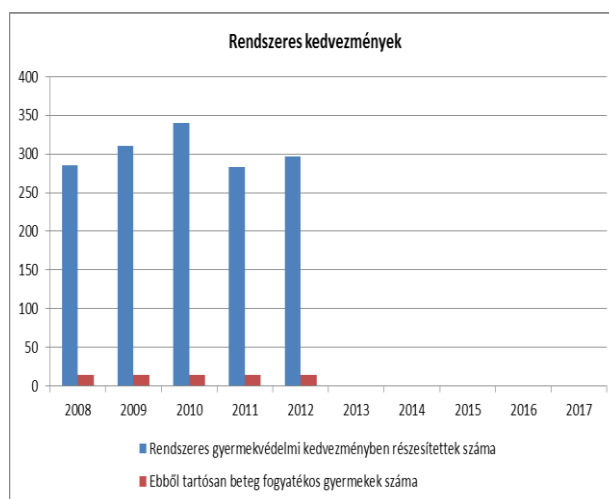
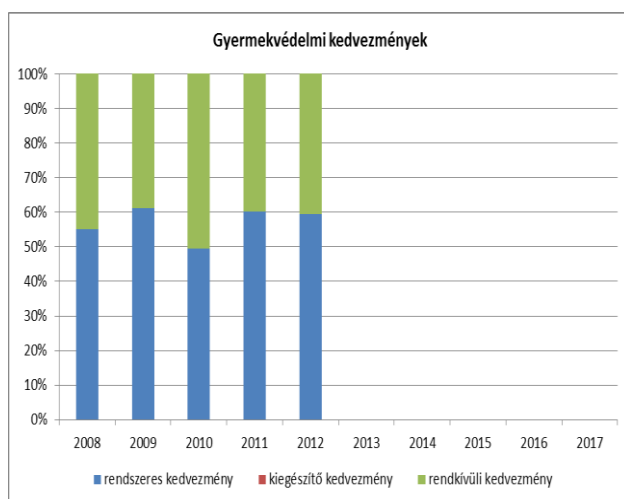
c) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot a települési önkormányzat jegyzője állapítja meg a gyermek számára a Gyvt-ben meghatározott feltételek szerint. A jogosultság megállapítása során sor kerül a jövedelmi és vagyoni helyzet vizsgálatára a Gyvt. előírásai alapján.

4.1.2. számú táblázat – Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma

Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma	Ebből tartósan beteg fogyatékos gyermekek száma	Kiegészítő gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma	Ebből tartósan beteg fogyatékos gyermekek száma	Rendkívüli gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma
2008	285	14	0	0	233
2009	311	14	0	0	197
2010	340	14	0	0	348
2011	283	14	0	0	188
2012	297	14	0	0	203

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Kiszombor településen az elmúlt években a 0-18 éves korosztály számához képest a gyermekvédelmi kedvezményben részesített gyermekek száma 36-38% körül mozog, közülük 14 fő tartós beteg, fogyatékkal élő gyermek. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor a legtöbb esetben az alacsony jövedelmi helyzetre illetve az egyedülálló családi állapotra való hivatkozással nyújtják be az igényt.

c) gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők száma, aránya

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás nyújthat soron kívül, alkalmanként, rendkívüli élethelyzet megoldásának végső lehetőségeként a döntéshozó egyedi döntésével. Kiszombor Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testületének Szociális, Egészségügyi és Kisebbségi Ügyeket Ellátó Bizottsága rendkívüli gyermekvédelmi támogatásra benyújtott igények alapján állapítja meg a jogosultságot. A kérelmeket az igénylők ebben az esetben is az alacsony jövedelemmel, továbbá a munkanélküliséggel, a családok rossz szociális körülményeivel, a létfenntartásukat veszélyeztető rendkívüli élethelyzetekkel indokolták.

d) kedvezményes gyermekétkeztetésben részesülők száma, aránya

4.1.3. számú táblázat – Kedvezményes óvodai, iskolai juttatásokban részesülők száma, aránya

Év	Ingyenes étkezésben résztvevők száma óvoda	Ingyenes étkezésben résztvevők száma iskola 1-8. évfolyam	50 százalékos mértékű kedvezményes étkezésre jogosultak száma 1-8. évfolyam	Ingyenes tankönyvellátásban részesülők száma	Óvodáztatási támogatásban részesülők száma	Nyári étkeztetésben részesülők száma
2008	58	80	78	178	23	49
2009	66	101	53	195	33	64
2010	70	131	52	205	47	86
2011	64	126	47	204	21	0
2012	62	136	45	208	26	93

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek ingyenes étkezésre jogosultak. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény alapján a gyermekétkeztetés szabályait kell alkalmazni

- a) a bölcsődében, hetes bölcsődében,
- b) az óvodában,
- c) a nyári napközis otthonban,
- d) az általános és középiskolai diákotthonban, kollégiumban, illetve az itt szervezett externátusi ellátásban,
- e) az általános iskolai, továbbá - ha külön jogszabály másképpen nem rendelkezik - közép fokú iskolai menzai ellátás keretében,
- f) a fogyatékos gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és a fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében,
- g) a szociális nyári gyermekétkeztetés keretében nyújtott étkeztetésre.

A településen kedvezményes óvodai és iskolai étkezésben részesülő gyermekek száma a fenti táblázatban került kimutatásra. A táblázat megmutatja azt is, hogy hányan részesülnek az általános iskolában ingyenes tankönyvellátásban. Kedvezményes étkezésre és ingyenes tankönyvre a gyermekvédelmi kedvezményben részesülőknél túl további jogcímen jogosultak a gyermekek (pl. három vagy több gyermekes családban élő, tartósan beteg, sajátos nevelési igényű, stb.).

A halmozottan hátrányos helyzetű, óvodás gyermek családja óvodáztatási támogatásban részesül. A településen jellemző probléma, hogy azok a kisgyermek, akik 25%-ot meghaladó mértékben hiányoztak az óvodából elesnek az óvodáztatási támogatástól. Ebben az életkorban gyakran előfordul, hogy a kisgyermek egészségügyi okból hiányoznak az óvodából. Bár hiányzásuk igazolt, meghaladhatja az óvodai nyitvatartási napok 25%-át. Az ilyen esetekben a családok elesnek a támogatástól, pedig a rendszeres megbetegedés önmagában többlet terhet jelent a szülők számára.

A 2013. szeptember 1-éig hatályos szabályozás értelmében hátrányos helyzetű az a gyermek, tanuló, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát családi körülményei, szociális helyzete miatt megállapították. E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, tanuló, akinek törvényes felügyeletét ellátó szülője, óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetén a tankötelezettség beállításának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen. Erről a szülő önkéntesen a Gyvt-ben meghatározott eljárás keretében nyilatkozhat. Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek.

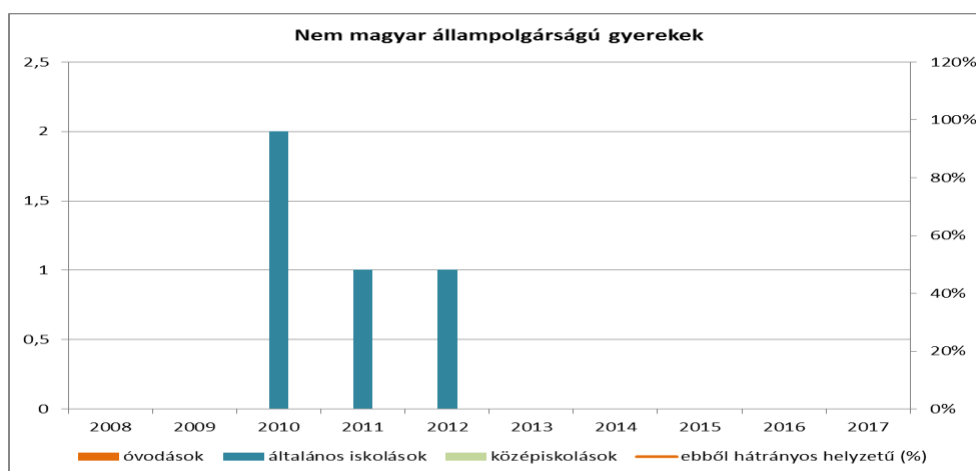
A nyári szociális étkeztetésben részesülő gyermekek száma növekvő tendenciát mutat. Az önkormányzat minden évben pályázatot nyújt be a nyári gyermekétkeztetés biztosítására. A 2011-es évben meghatározott feltételeket az önkormányzat nem tudta teljesíteni, így nem került sor pályázat benyújtására. Az elmúlt évben 93 gyermek részesült ingyenes nyári gyermekétkeztetésben.

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek száma, aránya

4.1.4. számú táblázat – Magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek száma, aránya

Év	Magyar állampolgársággal nem rendelkező óvodások száma (fő)	Ebből hátrányos helyzetű (fő)	Magyar állampolgársággal nem rendelkező általános iskolások száma (fő)	Ebből hátrányos helyzetű (fő)	Magyar állampolgársággal nem rendelkező, 18 év alatti középiskolások száma (fő)	Ebből hátrányos helyzetű (fő)
2008	0	0	0	0	0	0
2009	0	0	0	0	0	0
2010	0	0	2	2	0	0
2011	0	0	1	1	0	0
2012	0	0	1	1	0	0

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A nem magyar állampolgárságú gyermekek esélyegyenlőségnek biztosítása esetén az elsődleges cél, hogy a gyermekek bejussanak a számukra megfelelő közoktatási intézményekbe. A köznevelési törvény minden Magyarországon élő vagy tartózkodó gyermek számára előírja az oktatásban történő kötelező részvételt.

A magyar állampolgársággal nem rendelkező tanulók Romániából áttelepült családok gyermekei. A családok nem kértek menedékjogot és nem menekültek, munkavégzés céljából költöztek a településre.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

Kiszombor nagyközség területén nem található szegregátum, a településen nem élnek szegregáltan családok, gyermekek.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

A Mötv. rendelkezése értelmében az egészségügyi alapellátás, a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások és ellátások a helyi önkormányzat feladata.

Egészségügyi ellátáshoz tartozó feladatokat az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény írja elő, melynek értelmében a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik:

- ✓ a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról
- ✓ a fogorvosi alapellátásról
- ✓ az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról
- ✓ a védőnői ellátásról
- ✓ az iskola-egészségügyi ellátásról

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A gyermekjóléti alapellátás keretében biztosított gyermekek napközbeni ellátásának formái:

- ✓ a bölcsőde, a hetes bölcsőde,
- ✓ a családi napközi,
- ✓ a családi gyermekfelügyelet,
- ✓ a házi gyermekfelügyelet,
- ✓ az alternatív napközbeni ellátás.

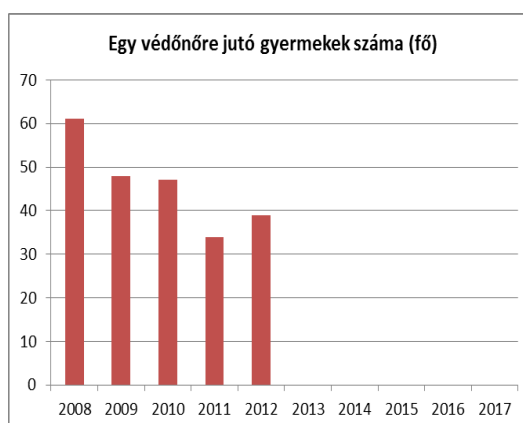
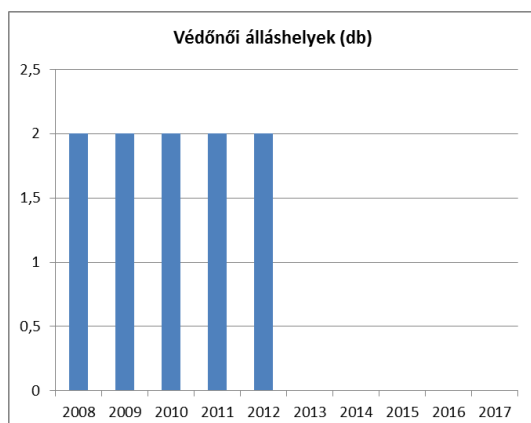
A felsoroltak közül a bölcsődei ellátás biztosított a településen.

a) a védőnői ellátás jellemzői

4.3.1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma

Év	Védőnői álláshelyek száma	Egy védőnőre jutó gyermekek száma
2008	2	61
2009	2	48
2010	2	47
2011	2	34
2012	2	39

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A védőnői szolgálat feladata a nővédelem, a várandós, gyermekágyas anyák gondozása, az újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig a gyermekek gondozása. A köznevelési intézményekben (óvoda- általános iskola) is közreműködik a közegészségügyi és egészségvédelmi feladatok ellátásában. Elvégzi a státusz vizsgálatokat. A családgondozás keretében figyelmet fordít a mentális és környezeti veszélyeztetettség megelőzésére, felismerésére, szükség esetén jelzéssel él a Gyermekjóléti Szolgálat felé. A védőnő egyéni és közösségi egészségfejlesztési, egészségvédelmi programokat szervez a lakosság számára.

Településünkön a gondozotti létszámadatok alapján két védőnői körzet került kialakításra. Az ellátotti létszám alapján a védőnői álláshelyek száma 2 fő, melyet jelenleg az I. körzet védőnője lát el, átmenetileg helyettesítve a II. körzet védőnőjét is.

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás jellemzői

Év	Betöltetlen felnőtt háziorvosi praxis/ok száma	Házi orvos által ellátott személyek száma	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
2008	0	n.a.	0	683
2009	0	n.a.	0	729
2010	0	n.a.	0	675
2011	0	n.a.	0	676
2012	0	n.a.	0	675

Forrás: helyi adatgyűjtés

A településen a házi orvosok feladat-ellátási szerződés alapján területi ellátottsági kötelezettséggel nyújtanak alapellátást. A felnőtt házi orvosok ellátás keretében kerülnek ellátásra a 0-18 éves korú gyermekek is.

c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A településen élő, speciális ellátást igénylő 0-7 éves korú gyermekekről nincs nyilvántartásunk. Az önkormányzat látókörében abban az esetben kerül a speciális ellátásra szoruló gyermeket nevelő szülő, amennyiben önkormányzati támogatást igényel. Korábbi években több esetben az óvodai beíratást követően merült fel a speciális ellátásra vonatkozó igény. A szakemberek általános tapasztalata az, hogy a korai fejlesztés akkor a leghatékonyabb, ha a gyermek minél korábbi, lehető legpontosabb diagnózisára épül, ha a korai fejlesztő program komplex, folyamatos és a gyermek családjának igényeihez, valamint lakókörnyezetéhez igazodik.

Kiszomboron az óvoda kezdeményezésére a védőnő, a bölcsőde és az óvoda együttműködésével ma már kiszűrésre kerülnek azok a gyermekek, akik korai fejlesztésre szorulnak és a szakemberek segítségével tájékoztatást kapnak a fejlesztési lehetőségekről.

A korai fejlesztés, rehabilitáció igénybevétele legközelebb a megyeszékhelyen, Szegeden van lehetőség. Az óvodapedagógusok szakmai továbbképzés keretében látogatást tettek az Odú Fejlesztő Központban, ahol új fejlesztési, nevelési módszereket sajátthattak el.

d) gyermekjóléti alapellátás

4.3.3. számú táblázat – Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma

Év	Bölcsődék száma	Bölcsődébe beírt gyermekek száma	Szociális szempontból felvett gyerekek száma (munkanélküli szülő, veszélyeztetett gyermek, nappali tagozaton tanuló szülő)	Működő összes bölcsődei férőhelyek száma
2008	1	29	2	30
2009	1	26	6	30
2010	1	30	7	30
2011	1	28	2	30
2012	1	22	3	30

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Kiszombor településen a gyermekjóléti alapellátásokat az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézményen belül látja el a bölcsőde. A bölcsőde, mint szociális intézmény a gyermekjóléti alapellátás része, amely a családban nevelkedő, a szülők munkavégzése, betegsége vagy egyéb ok miatt ellátatlan gyermekek nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, napközbeni ellátását, szakszerű gondozást biztosítja 20 hetestől, 3 éves korú gyermekek számára.

A születések számának csökkenése miatt a kiszombori bölcsőde 2011. december 01. napjától 2 csoporttal működhet tovább.

A bölcsődei felvétel során előnyt élveznek azok a gyermekek, akit egyedülálló szülője nevel; akivel együtt a családban nevelt kiskorú gyermekek száma a három főt meghaladja; aki családgondozásban részesül; és fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége; akinek szülője orvosilag igazolt betegsége miatt az ellátását biztosítani nem vagy csak részben tudja; akit – gyámhatósági határozat alapján – gyámként kirendelt időskorú hozzátartozója nevel; akinek a szülője jövedelmi helyzete miatt az ellátásról nem vagy nehezen tud gondoskodni; akinek a családjában az egy főre jutó jövedelem alacsony.

A jelenlegi jogszabályok szerint nem a beíratott gyermekek száma alapján lehet normatív támogatást igényelni. Finanszírozást csak azokra a napokra kap az intézmény, amelyekben ténylegesen megjelenik a kisgyermek. Mivel a betegségek szempontjából ez a legérzékenyebb korosztály, a ténylegesen bent lévő gyermekek létszáma alacsonyabb, így az intézmény finanszírozása is kedvezőtlenebb.

4.3.4. számú táblázat – Családi napköziben engedélyezett férőhelyek száma

Év	Családi napköziben engedélyezett férőhelyek száma	Családi napköziben a térítésmentes férőhelyek száma
2008	0	0
2009	0	0
2010	0	0
2011	0	0
2012	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

A településen családi napközi nem működik.

e) gyermekvédelem

A községben gyermekvédelmi jelzőrendszer keretében együttműködik a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat, a védőnő, a háziorvosok, az intézmények vezetői, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök valamint a helyi rendőrőrs munkatársai. A jelzőrendszer a helyi viszonyoknak megfelelően működik, rendszeres megbeszélések vannak az esetleges problémák feltárására, tisztázására, illetve intézésére.

f) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

Az önkormányzat szoc. rendelete alapján a krízishelyzetben lévők, köztük a hátrányos helyzetű gyermeket nevelő családok szociális rászorultságtól függően pénzügyi ellátásokat igényelhetnek krízis segély valamint kamatmentes kölcsön formájában.

g) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés

Kiszomboron a gyermekek részére érdeklődésüknek megfelelően többféle szabadidős és szünidős program igénybevételére van lehetőség. A táborok az iskola, a civil szervezetek és a gyermekjóléti szolgálat által kerül megszervezésre. A gyerekeknek lehetőségük van honismereti táborba, angol táborba, hittan táborba jelentkezni. A családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat által szervezett játszóházon a településen élő, hátrányos helyzetű, elsősorban kisiskolás gyermekek vesznek részt.

h) gyermekétkeztetés (intézményi, hétvégi, szünidei) ingyenes tankönyv

A 4.1.3. számú táblázatnál részletezésre került az kedvezményes gyermekétkeztetésben és ingyenes tankönyvellátásban részesülő gyermekek száma.

i) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor járási, önkormányzati adat, civil érdekképviselők észrevételei

Hátrányos megkülönböztetésről, az egyenlő bánásmód követelményének megsértéséről nincs tudomásunk, jelzéssel nem éltek az önkormányzat felé.

j) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) az ellátórendszerek keretein belül

A családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat munkatársai folyamatosan fogadják és osztják el a ruhaadományokat, ruhacsomagokat rászorult családoknak. Segítséget nyújtanak az évek óta megrendezésre kerülő karácsonyi csomagosztásban. A Nagyközség Önkormányzatának Szociális, Egészségügyi és Kisebbségi Ügyeket Ellátó Bizottságának döntése alapján élelmiszer csomagot kapnak az önkormányzattól a településen élő gyermekes családok, köztük a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossgal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

4.4.1. számú táblázat – Óvodai nevelés adatai 1.

Kiszombor településen helyben biztosított az óvodáskorú gyermekek elhelyezése és nevelése, az önkormányzat fenntartásában működik a Kiszombori Mikrotérség Karátson Emília Napköziotthonos Óvoda. Az óvoda társulási megállapodás alapján, tagintézmények működtetésével biztosítja a közeli kistételepülések óvodai nevelését.

ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG	db	
Az óvoda telephelyeinek száma	1	
Hány településről járnak be a gyermekek	2	
Óvodai férőhelyek száma	175	
Óvodai csoportok száma	6	
Az óvoda nyitvatartási ideje:	6-17 óráig	
A nyári óvoda-bezárás időtartama:	augusztus 19-31.	
Személyi feltételek	Fő	Hiányzó létszám
Óvodapedagógusok száma	12	0
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	12	0
Gyógyypedagógusok létszáma	0	óraadó látja el
Dajka/gonozónő	7	0
Kisegítő személyzet	2	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

Az óvoda jól felszerelt, virágos, parkosított, gyermekbarát környezetben fogadja a kisgyermeket. Az óvoda személyi feltételei biztosítottak, jól képzett, tapasztalt óvodapedagógusok végzik a szakmai munkát.

4.4.2. számú táblázat – Óvodai nevelés adatai 2.

Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma	Óvodai férőhelyek száma	Óvodai feladat-ellátási helyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Óvodai gyógypedagógiai csoportok száma
2008	199	7	175	1	153	0
2009	186	7	175	1	159	0
2010	175	7	175	1	151	0
2011	167	7	175	1	146	0
2012	156	6	175	1	132	0

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai elhelyezése biztosított, helyhiány miatt egyetlen gyermek sem került elutasításra. A beírt gyermekek számán is megfigyelhető a település demográfiai adatainak csökkenő tendenciája.

4.4.3. számú táblázat – Óvodai ellátás igénybevétele

2012-2013. év	3 éves	4 éves	5 éves	6 éves	7 éves	Összesen
Székhely						
Az intézménybe beíratott gyermekek létszáma	24	45	25	34	4	132
Más településről bejáró gyermekek létszáma	1	0	2	1	0	4
Az intézménybe beíratott, 20%-ot meghaladóan hiányzott gyermekek száma (az adott évből eltelt időszakra vetítetten)	0	1	1	1	0	3
A beíratott gyermekek közül a hátrányos helyzetűek létszáma	13	25	18	17	0	73
A beíratott gyermekek közül a halmozottan hátrányos helyzetűek létszáma	4	3	2	4	0	13

Forrás: helyi adatgyűjtés

A táblázat alapján megállapítható, hogy az óvodába beírt gyermekekhez képest nagy arányban, 55 %-ban vannak jelen a hátrányos helyzetű gyermekek. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya az összes beíratott óvodáshoz képest nem jelentős, 10%-ot tesz ki. A 20%-ot meghaladóan hiányzott gyermekek száma elenyésző, a gyermekek hiányzása elsősorban a megbetegedésekkel magyarázható. Az óvoda gyermekvédelmi tevékenysége során nagy hangsúlyt fektet az indokolatlan hiányzások megszüntetésére.

4.4.4. számú táblázat – A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek ellátása

	Beíratott hátrányos helyzetű gyermekek létszáma	Az intézménybe beíratott, 20%-ot meghaladóan hiányzott hátrányos helyzetű gyermekek száma	Fejlesztő foglalkozásban részesülő hátrányos helyzetű gyermekek száma	Beíratott halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek létszáma	Az intézménybe beíratott, 20%-ot meghaladóan hiányzott halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma	Fejlesztő foglalkozásban részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma
Csoport 1	12	2	2	3	0	1
Csoport 2	9	0	1	1	1	0
Csoport 3	10	0	0	1	0	0
Csoport 4	14	0	2	3	1	0
Csoport 5	12	0	1	3	0	0
Csoport 6	16	1	0	2	1	0
Összesen	73	3	6	13	3	1
A csoportok összlétszámából a 6 évesnél idősebb gyermekek	17	1	0	4	0	0
A csoportok összlétszámából a 7 évesnél idősebb gyermekek (szakvél.)	0	0	0	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

Az óvodában integrált nevelés folyik, nem kerülnek elkülönítésre a hátrányos helyzetű illetve halmozottan hátrányos helyzetű kisgyermek. Az óvodai létszám megoszlásából jól látszik, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek száma magas, de a csoportokban való részvételük kiegyenlített. Az óvodás gyermekek beíratásakor kiemelt figyelmet fordítanak az egyenlő bánásmód követelményeinek megtartására. A hátrányokkal küzdő óvodások esetében az esélyegyenlőség érvényesítése nem csupán a jogszabályok következetes betartásának következménye, hanem a kisgyermek iránti elhivatottság, a fejlesztés, felzárkóztatás iránti elkötelezettség eredménye.

Az októberi statisztika szerint a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek száma 2 fő. A helyi adatgyűjtés során kiderült, hogy ez a szám a nevelési év során jelentősen megnövekedett, az óvodai nevelési év végére további 9 fő részére állapított meg SNI-s státuszt a Tanulási Képességeket Vizsgáló Rehabilitációs és Szakértői Bizottság. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztő foglalkozását csak gyógypedagógus végezheti. Az óvodában óraadó gyógypedagógus fejleszti a gyerekeket az októberi statisztikai adatok alapján. Az év közben megállapított sajátos nevelési igény esetén nincs normatív támogatás további gyógypedagógus alkalmazására, így a szakember helyett az óvoda szakvizsgázott fejlesztőpedagógusa és a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógusok együttesen próbálják fejleszteni a gyermekeket. A logopédiai és gyógytestnevelési feladatokat a Pedagógia Szakszolgálat szakemberei látják el.

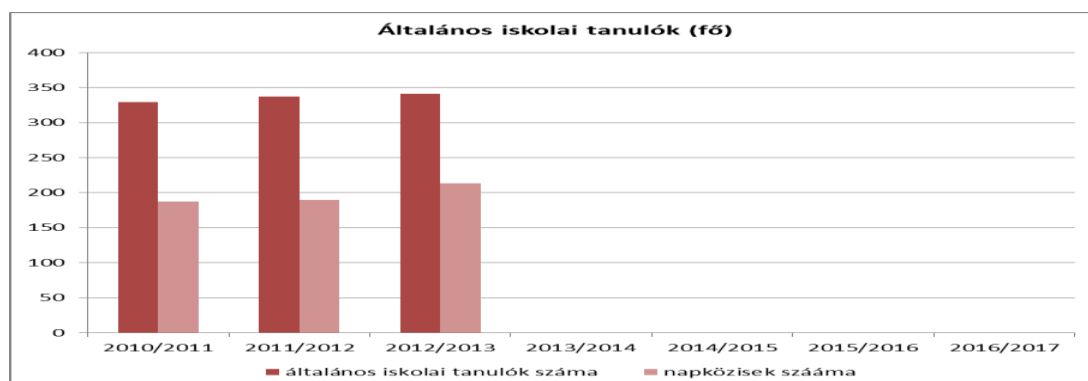
A Szakértői Bizottság és a Nevelési Tanácsadó az év során több kisgyermeknél állapított meg beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget (BTM). Az ilyen problémával küzdő gyermekek fejlesztéséhez a nevelési tanácsadó gyógypedagógusai nyújtanak segítséget helyben, szintén az októberi statisztikai adatok alapján. A kiszombori óvodában minden gyermek egyéni fejlesztésben részesül, így a nevelési év folyamán megállapított újabb BTM-es óvodásoknak is igyekeznek óvodapedagógusaik biztosítani a beilleszkedéshez, személyiségfejlődéshez szükséges fejlesztést. A növekvő számok tükrében fontos lenne az óvodapedagógusoknak minél több olyan továbbképzésen részt venni, ahol a fejlesztéshez szükséges szakmai tudást megszerezhetik.

4.4.5. számú táblázat – Általános iskolában tanulók száma

Kiszomboron a Dózsa György Általános Iskola 8 évfolyammal működik. Az első évfolyamtól a nyolcadik évfolyamig bezárólag a tankötelezettséget alapozó, a középiskolai továbbtanulásra előkészítő nevelés és oktatás folyik. Az oktatás két telephelyen valósul meg, az alsó tagozatos és a felső tagozatos gyermekek külön épületben tanulnak megfelelően felszerelt, felújított, a fogyatékkal élők számára akadálymentesített környezetben. A jogszabályi változások következtében 2013. január 1-től az intézmény fenntartói feladatait a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Makói Tankerülete látja el.

Tanév	Általános iskola 1-4 évfolyamon tanulók száma	Általános iskola 5-8 évfolyamon tanulók száma	Általános iskolások száma	Napközis tanulók száma	
	fő	fő	fő	fő	%
2010/2011	173	156	329	187	56,8%
2011/2012	182	155	337	190	56,4%
2012/2013	187	154	341	213	62,5%

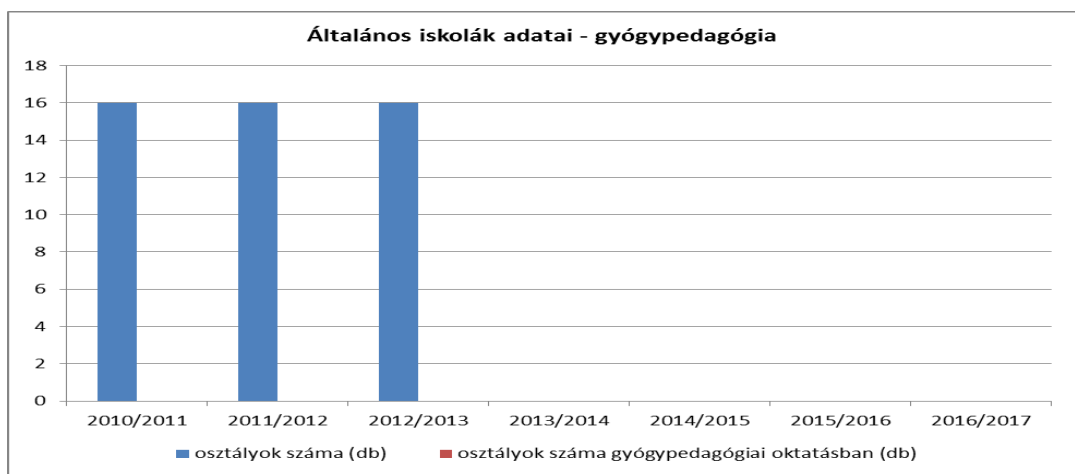
Forrás: helyi adatgyűjtés

4.4.6. számú táblázat – Általános iskolák adatai

Tanév	Általános iskolai osztályok száma			Általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban			Általános iskolai feladat-ellátási helyek száma
	1-4. évfolyam	5-8. évfolyam	Összesen	1-4. évfolyam	5-8. évfolyam	Összesen	db
2010/2011	8	8	16	0	0	0	1
2011/2012	8	8	16	0	0	0	1
2012/2013	8	8	16	0	0	0	1

Forrás: helyi adatgyűjtés

4.4.7. számú táblázat – Általános iskolák adatai – el- és bejárás

A településen élő általános iskolás korú gyermekek összlétszáma	345
Más településről bejáró általános iskolások létszáma	44
Más településre eljáró általános iskolások létszáma	48
Általános iskolás korúak közül a hh gyerekek létszáma	19
Általános iskolás korúak közül a hhh gyerekek létszáma	5

Forrás: helyi adatgyűjtés

A fenti kimutatásból kiderül, hogy az iskolás korú gyermekek megközelítőleg 14 %-a más településre jár általános iskolába. Az adat pontosan nem ismert, de néhány esetben speciális ellátás, fejlesztő oktatás igénybevétele miatt kényszerülnek más településre járni gyermeküket. Törekedni kell arra, hogy minél nagyobb számban vegyék igénybe az általános iskola szolgáltatásait, így nagyobb esély van arra, hogy a családok helyben maradnak és nem költöznek el a településről. Ennek elősegítése érdekében a nagycsoportos óvodások részt vesznek az alsó tagozatosok számára szervezett vidám alkotó napon. A közös szórakoztató programon való részvétel célja a gyermekek helyben tartás túlmenően a zökkenőmentes óvoda iskola közötti átmenet biztosítása.

4.4.8. számú táblázat – Iskolai körzethatár

Hány körzet van a településen	1						
Iskolai körzetenkénti létszám és hh/hhh tanulók megoszlása	A körzet általános iskoláiba járó tanulók összlétszáma	A körzetbe járó hh tanulók létszáma	A körzetbe járó hh tanulók aránya a körzet tanulóinak összlétszámához viszonyítva (%)	A körzetbe járó hhh tanulók létszáma	A körzetbe járó hhh tanulók aránya a körzet tanulóinak összlétszámához viszonyítva (%)	A körzetbe járó hh tanulók létszáma a település hh tanulóinak összlétszámához viszonyítva	A körzetbe járó hhh tanulók létszáma a település hhh tanulóinak összlétszámához viszonyítva
	338	86	25%	51	15%	100%	100%

Forrás: helyi adatgyűjtés

Az iskolai körzethatárok vizsgálata nem releváns, hiszen a településen egy általános iskola, így egy beiskolázási körzet van. A kiszombori általános iskola beiskolázási körzetébe tartoznak a Ferencszálláson és Klárafalván élő iskoláskorú gyermekek is.

b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

4.4.9. számú táblázat – Iskola személyi feltételek

	Fő	Hiányzó létszám
Nem szaktanítást végző tanító	0	0
Szaktanítást végző tanítók száma	16	0
Szaktanítást végző tanárok száma	17	0
Gyógypedagógusok létszáma	0	0
Gyermekevédelmi felelős	1	0
Iskolaorvos	0	0
Iskolapszichológus	0	0
Kisegítő személyzet	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

Az iskolában folyó nevelési, oktatási munkához szükséges személyi feltételek biztosítottak az intézmény számára, a szaktanítást végző pedagógusok száma az előírásoknak megfelel. Az intézmény alkalmazásában egy fő gyermekevédelmi felelős látja el a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben élő tanulók gyermek- és ifjúságvédelmi feladatait. Az intézménynek kinevezett gyógypedagógusa nincs, a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését megbízásos jogviszonyban a Pápay Endre Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon gyógypedagógusai végzik. A logopédiai és gyógytestnevelés feladatokat az óvodához hasonlóan a Pedagógiai Szakszolgálaton keresztül végzik a szakemberek.

4.4.10. számú táblázat – Iskolai ellátás igénybevétele

2012-2013. tanév													
Telephely1 (szükség szerint, töröljön vagy szúrjon be plusz sorokat)	Létszám	Napközis	Bejáró	Hátrányos helyzetűek létszáma	HH tanulók aránya az osztály létszámához viszonyítva	Halmazottan hátrányos helyzetűek létszáma	HHH tanulók aránya az osztály létszámához viszonyítva	Sajátos nevelési igényű tanulók létszáma	SNI tanulók aránya az osztály létszámához viszonyítva	SNI tanulók számából a hhh tanulók száma	Évismétlők száma	Magán-tanulók száma	Létszám, amelynek alapján integrációs normatívát igényelnek
1. évf. A osztály	25	25	5	7	28%	7	28%	3	12%	3	0	0	0
1. évf. B osztály	24	24	3	6	25%	5	21%	3	13%	1	0	0	0
2. évf. A osztály	22	22	3	4	18%	2	9%	2	9%	1	0	0	0
2. évf. B osztály	22	22	2	6	27%	3	14%	4	18%	1	0	0	0
3. évf. A osztály	23	23	2	7	30%	6	26%	3	13%	1	0	0	0
3. évf. B osztály	21	21	5	4	19%	3	14%	3	14%	0	0	0	0
4. évf. A osztály	25	25	5	8	32%	4	16%	3	12%	1	0	0	0
4. évf. B osztály	25	25	0	9	36%	4	16%	2	8%	1	0	0	0
5. évf. A osztály	21	4	2	6	29%	3	14%	2	10%	0	0	0	0
5. évf. B osztály	21	6	5	4	19%	2	10%	3	14%	0	0	0	0
6. évf. A osztály	18	1	3	6	33%	4	22%	0	0%	0	0	0	0
6. évf. B osztály	18	3	1	6	33%	3	17%	3	17%	1	0	0	0
7. évf. A osztály	20	3	1	3	15%	2	10%	2	10%	0	0	0	0
7. évf. B osztály	19	2	2	2	11%	2	11%	1	5%	0	0	0	0
8. évf. A osztály	19	2	4	4	21%	1	5%	0	0%	0	0	0	0
8. évf. B osztály	18	4	1	6	33%	0	0%	0	0%	0	0	0	0
Összesen:	341	212	44	88	26%	51	15%	34	10%	10	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

Az iskola összes tanulójaához viszonyítva a diákok 26%-a hátrányos helyzetű, 15%-a halmozottan hátrányos helyzetű tanuló. Sajátos nevelési igényű státusz megállapítására a gyermekek 10%-nál került sor. A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatása, nevelése szegregációmentesen valósul meg. A táblázat adataiból megfigyelhető, hogy minden osztályban tanulnak HH-s és HHH-s tanulók, biztosítva az együttnevelést. A legtöbb esetben minden értelmében hátrányt szenvednek társaikkal szemben. A pénzügyi támogatásokhoz való hozzájárulásról az önkormányzattal és a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal együttműködve gondoskodunk. A tanulásban való segítséget fejlesztő foglalkozásokon, differenciált órákon kapják meg a hátrányos helyzetben lévő gyermekek.

d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések

A településen egy óvoda és egy általános iskola működik, ezért viszonyítani csak az évek közötti tendenciát tudjuk. A nevelési-oktatási munka eredményességére, hatékonyságára ezen adatok is rámutatnak.

4.4.11. számú táblázat – Kompetenciamérési adatok

Országos kompetencia-mérés eredménye	2010		2011		2012		
	Iskola átlaga	Országos átlag	Iskola átlaga	Országos átlag	Iskola átlaga	HHH tanulók átlaga	Országos átlag
Szövegértés							
6. évfolyam	1424	1483	1426	1465	1503	0	1472
8. évfolyam	–	–	1502	1577	1564	0	1567
10. évfolyam	-	-	-	-	-	-	-
Matematika							
6. évfolyam	1397	1498	1495	1486	1510	0	1489
8. évfolyam	–	–	1547	1601	1622	0	1612
10. évfolyam	-	-	-	-	-	-	-

Forrás: helyi adatgyűjtés

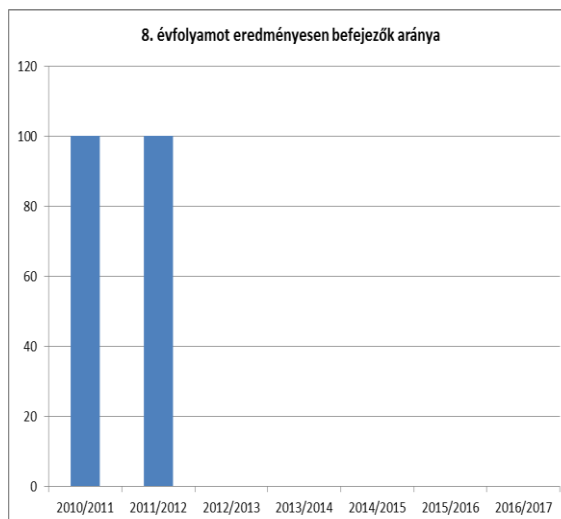
Az általános iskolai kompetencia mérés az oktatás hatékonyságának mérésére szolgál. A kompetencia mérés célja annak felismerése, hogy a tanulók képesek-e tudásukat alkalmazni, további ismeretszerzésre felhasználni. A felmérés tesztjei alapvetően nem a tantervi követelmények teljesítésére, hanem valódi helyzet elemzésére irányulnak.

A helyi általános iskolában végzett kompetencia mérések eredményei 2010-2011 években elmaradtak az országos átlagtól. Az elmúlt év során a kiválasztott évfolyamok teljesítménye az elvárható szintet teljesítette, elérve, meghaladva az országos átlagot. Értékelendő a tanulók teljesítménye figyelembe véve azt a tényt, hogy a családok helyzete egyre nehezebb.

4.4.12. számú táblázat – A 8. évfolyamot eredményesen befejezettek a nappali oktatásban

Tanév	8. évfolyamot eredményesen befejezettek száma / aránya a nappali rendszerű oktatásban	
	fő	%
2010/2011	36	100
2011/2012	41	100

Forrás: helyi adatgyűjtés

4.4.13. számú táblázat – Továbbtanulási mutatók középfokra nappali tagozaton

Tanév	Gimnázium (%)		Szakközépiskola (érettségit adó képzés) (%)		Szakiskolai képzés (%)		Speciális szakiskola (%)		Nem tanult tovább (%)	
	Össz létszám-ban belül	HHH-tanulók körében	Össz létszám-ban belül	HHH-tanulók körében	Össz létszám-ban belül	HHH-tanulók körében	Össz létszám-ban belül	HHH-tanulók körében	Össz létszám-ban belül	HHH-tanulók körében
2008/2009	45	n.a.	40	n.a.	15	n.a.	-	-	-	-
2009/2010	18	n.a.	72	n.a.	10	n.a.	-	-	-	-
2010/2011	22	n.a.	52	n.a.	26	n.a.	-	-	-	-
2011/2012	41	n.a.	34	n.a.	25	n.a.	-	-	-	-

Forrás: helyi adatgyűjtés

A 4.4.12. és a 4.4.13. számú táblázatok az iskolában folyó munka eredményességét mutatja. Az összegyűjtött adatok alapján megállapítható, hogy a 8. évfolyamot minden tanuló eredményesen befejezi, ezzel javul a településen a lakosság iskolázottságának mértéke. Az általános iskolát befejező tanulók nagy arányban tanulnak tovább érettségit adó gimnáziumba és szakközépiskolába. A tanulók között nincs olyan tanköteles gyermek, aki nem tanul tovább.

4.4.14. számú táblázat – Lemorzsolódási mutatók az általános iskolában

Tanév	Évfolyamismétlők aránya (%)		Magántanulók aránya (%)		Az előző tanévben 250 óránál többet hiányzó tanulók aránya (%)	
	Összlétszámban belül	HHH-tanulók körében	Összlétszámban belül	HHH-tanulók körében	Összlétszámban belül	HHH-tanulók körében
2008/2009	0	0	0	0	0	0
2009/2010	1,8	0	0	0	0	0
2010/2011	3	0	0,3	0	0	0
2011/2012	0,6	0	0,9	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

A lemorzsolódási arányok a hatékony pedagógiai munkának köszönhetően nagyon alacsony szinten mozog. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók lemorzsolódási arányáról a vizsgált időszakban nincs információnk. Korábban készült kimutatás megállapítása szerint az összlétszámban belüli évfolyamismétlők a HHH-s tanulók aránya között nem mutatkozik eltérés.

c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregáció

A szegregáció leggyakrabban az oktatásban tapasztalható. Éppen ezért a törvény szerint hátrányos megkülönböztetésnek minősül a bármely csoporthoz tartozó személyek elkülönítése egy oktatási, nevelési intézményben, illetve az azon belül létrehozott tagozatban, osztályban, csoportban, beleértve azt is, ha az elkülönítés számarányukhoz viszonyítva lényegesen nagyobb arányban érinti a csoport tagjait, mint a többi tanulót.

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti valamely személy vagy csoport olyan nevelésre, oktatásra való korlátozása, olyan nevelési, oktatási rendszer vagy intézmény létesítése, fenntartása, amelynek színvonala nem éri el a kiadott szakmai követelményekben meghatározottakat.

Kiszombor településen a közoktatási területen sincs tudomásunk hátrányos megkülönböztetésről, az egyenlő bánásmód követelményének megsértéséről.

e) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások)

Korábban az óvoda is, jelenleg csak az általános iskola vesz részt Integrált Pedagógiai Rendszer (IPR) programban. A gyermekek hátrányos helyzetéből adódó elmaradások kezelésére, felzárkóztatására és az esélyegyenlőség megteremtésére irányul a program.

A közoktatási intézmények vállalták, hogy beépítik szakmai, pedagógiai programjukba az IPR-t. A program keretében a támogatás egy része a gyermekek szociális hátrányainak enyhítésére fordítható. A támogatás kiegészítő illetményt biztosít a programban résztvevő óvodásokkal, tanulókkal foglalkozó pedagógusok részére.

Függetlenül attól, hogy az óvoda a HHH-s gyermekek aránya alapján jelenleg támogatásra nem jogosult, a nevelő-oktató munkába beépült a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása. Az erre irányuló pályázati kiírások figyelemmel kísérése lehetőséget biztosít arra, hogy amennyiben a pályázati feltételekben meghatározott százalékos arány elő áll a gyermekek létszámában, akkor újabb kiírás esetén további forrás álljon rendelkezésre a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelésére.

A iskolai tanulói közül 5 gyermek vesz rész az Arany János Tehetséggondozó Programban, mely a tehetséges tanulók továbbtanulását segíti elő.

Az osztályfőnökök, a pályaaorientációs tanár és az intézmény vezetője segítséget nyújtanak a végzős hátrányos helyzetű tanulók számára, hogy megtalálják azokat a továbbtanulási lehetőségeket, ahol biztosított a felzárkóztató, esélyek növelésére irányuló program.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Magas a HH-s óvodások aránya	Pályázati lehetőségek kihasználása a HH-s gyermekek felzárkóztatására
Az iskolások között magas a más településre eljárók száma	Óvoda-iskola közös PR tevékenység

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

A Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 12. §-a rendelkezik arról, hogy a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.

Az Ebktv. megfogalmazza a közvetlen és a közvetett diszkrimináció fogalmát, amely rögzíti, hogy az adott személy olyan tulajdonsága miatt kerül hátrányba más, összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest, amit nem tud befolyásolni. Védett tulajdonságként nevezi meg a törvény a nemet, családi állapotot, az anyaságot és terheséget is.

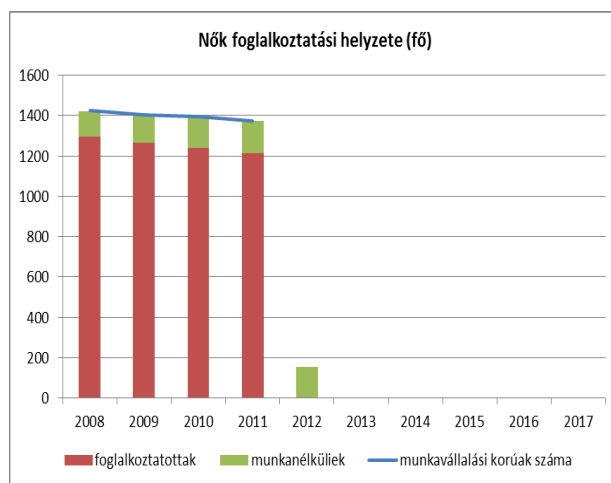
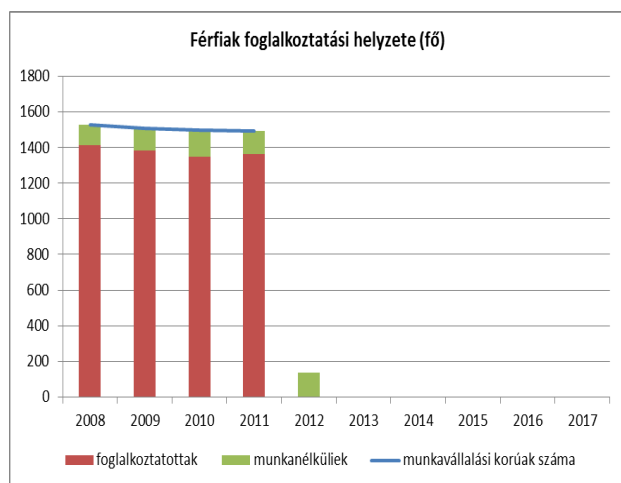
Nők és férfiak társadalmi egyenlősége azonos jogokra vonatkozik az élet minden területén. A két nem egyenlő lehetőségekhez kell jusson a társadalmi és a magánéletben, a munkavállalás területén, a képzésen való részvételben, az előmenetelben, a gyereknevelésben, a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben. Az utóbbi évek során pozitív változás tapasztalható a nők jogaival kapcsolatban. A hátrányos megkülönböztetés csökkenésével a társadalmi feladatok megosztásában egyre nő a két nem közti egyenlőség. A férfiaknak és nőknek tulajdonított feladatok egyre inkább átjárhatóbbá válnak mind a munkavállalás, mind pedig a családi élet során.

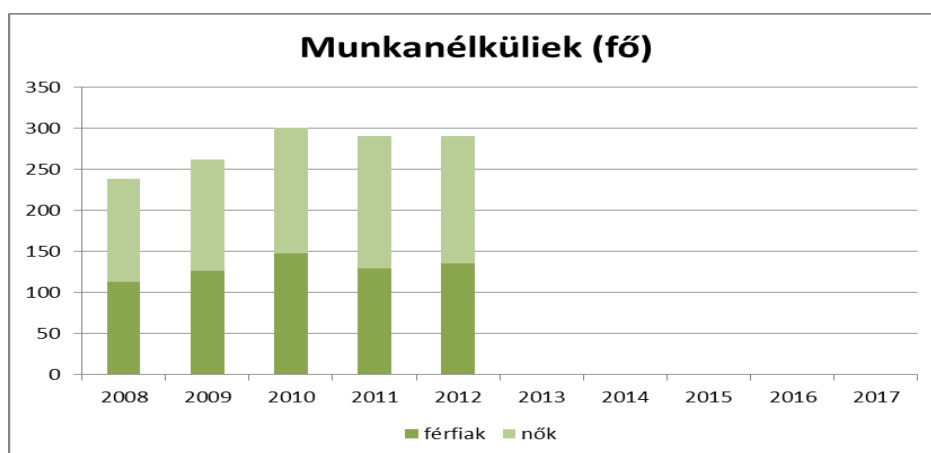
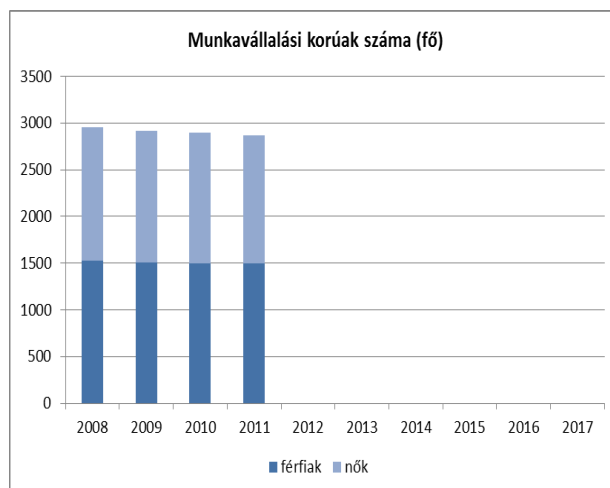
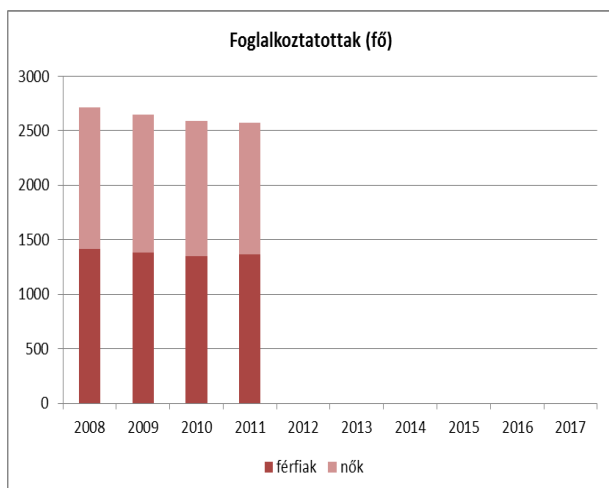
a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

5.1.1. számú táblázat – A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

Év	Munkavállalási korúak száma		Foglalkoztatottak		Munkanélküliek	
	férfiak	nők	férfiak	nők	férfiak	nők
2008	1528	1424	1415	1297	113	125
2009	1509	1403	1383	1267	126	136
2010	1498	1394	1350	1241	148	153
2011	1494	1372	1365	1211	129	161
2012	1494	1374	1359	1219	135	155

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

A táblázat megmutatja, hogy a településen az aktív korú lakosságból milyen arányban érinti a munkanélküliség a nőket és a férfiakat. Megállapítható, hogy a nők körében a munkanélküliek aránya magasabb, mint a férfiaknál. A kedvezőtlen adatokat a településen élő nők alacsony iskolai végzettsége, a munkalehetőségek hiánya valamint a gyermekvállalást követően a munkába való visszaintegrálódás nehézségei okozzák.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

5.1.2. számú táblázat – Nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

Év	Foglalkoztatást segítő programok száma	Képzési programok száma	Résztvevők száma	Résztvevő nők száma
2008	2	0	91	36
2009	1	0	102	50
2010	1	0	113	57
2011	2	0	89	36
2012	4	0	119	15

Forrás: helyi adatgyűjtés

A településen kimondottan nők foglalkoztatására és képzésére irányuló programok nincsenek. A foglalkoztatást segítő programok alatt a közfoglalkoztatási programokat értjük. Az önkormányzat munkalehetőséget kínál a nők számára, részt vesznek a köztisztasági feladatok ellátásában, parkosításban, közterületek tisztántartásában, könnyebb fizikai munkák elvégzésében. Az elmúlt év során nagyrészt nehéz fizikai munkát végeztek a közfoglalkoztatottak, belvízmentesítési, járdafelújítási munkálatok folytak, ez okozta, hogy a nők alacsonyabb számban kerültek foglalkoztatásra. Természetesen az utóbbi év adata nem jelent csökkenő tendenciát a nők foglalkoztatására nézve, az az elvégzendő feladatok függvényében változik.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

5.1.3. számú táblázat – Alacsony iskola végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

Év	Munkanélküli nők száma	8 általánosnál alacsonyabb végzettségű	8 általános	Szakiskola /szakmunkás-képző	Gimnázium	Érettségi	Főiskola	Egyetem
2008	125	1	47	44	13	13	6	1
2009	136	1	51	44	16	23	1	0
2010	153	4	57	44	14	33	0	1
2011	161	4	57	53	17	24	5	1
2012	155	4	57	42	22	28	1	1

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

A nők munkanélküliségi arányának egyik okozati tényezője az alacsony iskolázottság. A munkanélküli nők megközelítőleg 40%-a maximum általános iskolai végzettséggel rendelkezik, közülük néhányan még a 8 általános iskolai osztályt sem fejezték be. A foglalkoztatás terén az esélyek növelése érdekében nagy hangsúlyt kellene fektetni a nők képzésére, a képzésekhez való hozzájutás lehetőségére.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

A nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése nehezen vizsgálható jelenség, megmutatkozhat a munkára való jelentkezéskor (ha a munkakör betöltésére mindkét nem képviselője alkalmas, azonos kvalitásokkal rendelkeznek, a munkáltató mégsem szeretne nőt alkalmazni), az azonos munkáért járó eltérő bérezésben, vagy az előmeneteli lehetőségek szűkösségében (üvegplafon-jelenség). A rejtett diszkrimináció a nők foglalkoztatása során ismert jelenség, sok esetben a gyermekvállalás, kisgyermek nevelése hátránynak számít a munkaerő-piacon.

A településen nincs tudomásunk hátrányos megkülönböztetés bejelentéséről, hivatalos eljárás lefolytatásáról a foglalkoztatás területén. Az adatgyűjtés során megkerestük az Egyenlő Bánásmód Hatóságot, hogy érkezett-e hozzájuk hivatalos bejelentés az egyenlő bánásmód megsértésére. Az EBH tájékoztatást küldött arra vonatkozóan, hogy nincs olyan statisztikai nyilvántartásuk, amelyből ezek az adatok kinyerhetők, így nem tud adatot szolgáltatni.

5.2. számú táblázat – A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások

Év	3 év alatti gyermek száma a településen	Működő bölcsődék száma	Bölcsődei férőhelyek száma		Működő családi napközis száma	Férőhelyek száma családi napköziben	Férőhelyek összesen
			önkormányzati	egyéb			
2008	179	1	30	0	0	0	30
2009	157	1	30	0	0	0	30
2010	130	1	30	0	0	0	30
2011	119	1	30	0	0	0	30
2012	115	1	30	0	0	0	30

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Több településen problémát okoz a nők elhelyezkedésénél a gyermekjóléti alapellátás hiánya, hogy nem működik bölcsőde vagy családi napközi. Kiszombor településen a kisgyermekes szülők számára bölcsőde biztosítja a gyermekek napközbeni ellátását. Az intézményben a férőhelyek száma megfelelő, igény esetén lehetőséget nyújt a családok számára a gyermekek elhelyezésére.

5.3. számú táblázat – Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

Év	Védőnők száma	0-3 év közötti gyermek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
2008	2	179	90
2009	2	157	79
2010	2	130	65
2011	2	119	60
2012	2	115	58

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A jogszabályoknak megfelelően a védőnő a várandós anyák számára önálló tanácsadást biztosít. Heti rendszerességgel a családorvos közreműködésével csecsemő- és kisgyermek tanácsadásra kerül sor. A szabályoknak megfelelően a gondozottakkal való kapcsolattartás családgondozás keretében is megvalósul. Ezen alkalmak lehetőséget adnak a védőnő számára, hogy az anya és a gyermek szociális körülményeit felmérje, probléma esetén jelzéssel éljen a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálta felé.

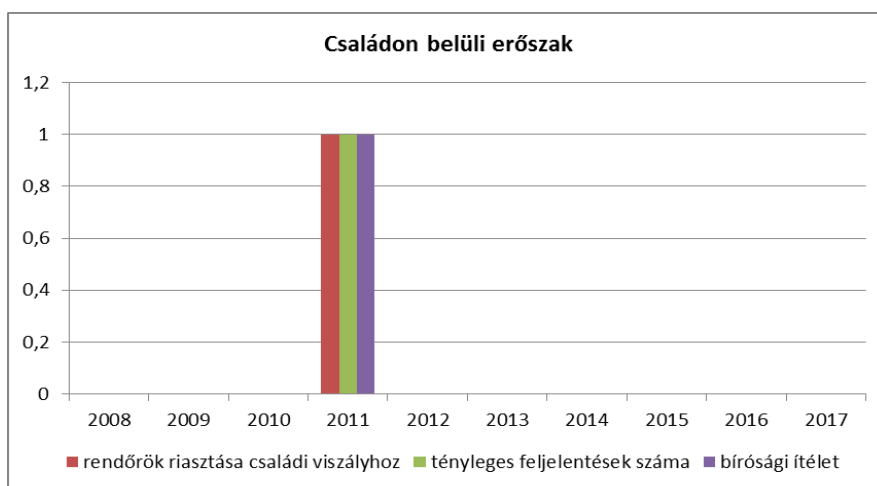
A védőnői hálózat Kiszombor településen hatékonyan működik, a gyermek és az anya is megkapja kellő figyelmet, a szakmai segítséget. A családtervezéssel, gyermekvállalással összefüggő ismeretek átadására különböző programok szervezésére kerül sor. A szülésre felkészítő tanfolyam, a Baba-Mama Klub valamint Babamasszázs tanfolyam mind a gyermekvállalással kapcsolatos ismeretek bővítésére irányul. Minden évben megrendezésre kerül az Anyatejes Világnapi rendezvény, amire a nők részéről a legnagyobb az érdeklődés.

A nők egészségvédelmét szolgálja az Egészség hét program, ahol lehetőség van különböző szűrővizsgálatokon való részvételre.

5.4. számú táblázat – A nőket érő erőszak, családon belüli erőszak

Év	Rendőrök riasztása családi viszályhoz	Tényleges feljelentések száma	Bírósági ítélet
2008	0	0	0
2009	0	0	0
2010	0	0	0
2011	1	1	1
2012	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

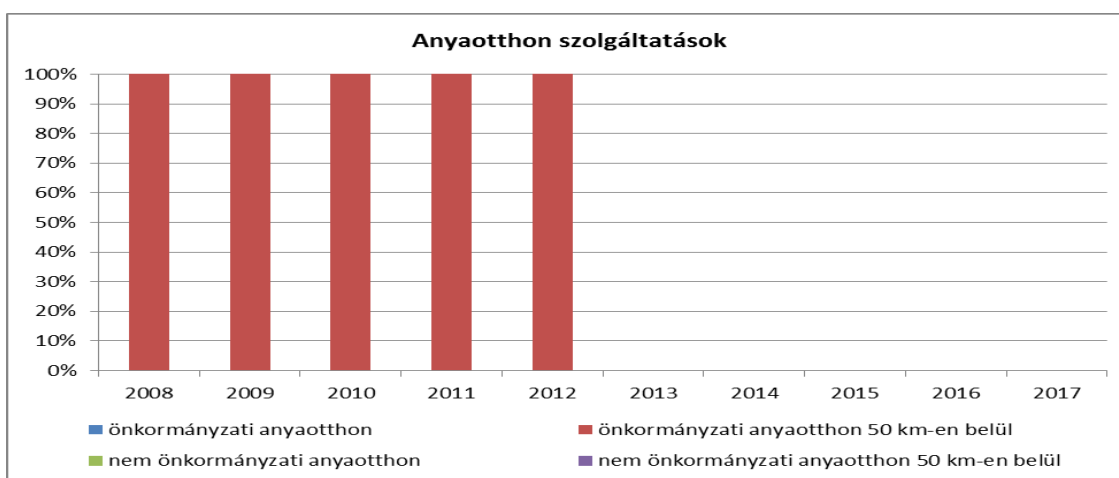
Köztudott tény, hogy Magyarországon a zaklatás, szexuális vagy családon belüli erőszak miatt történt rendőrségi feljelentések száma alulmarad a tényleges esetek számától. A rendőrségi riasztások és bírósági eljárások számszerű adatai alapján megállapítható, hogy Kiszomboron az elmúlt 5 évben egyetlen alkalommal került sor rendőrségi beavatkozásra. A védőnő, a családsegítő szolgálat és a rendőrség közös célja a családon belüli erőszak felderítése, segítségnyújtás a bántalmazó kapcsolatban élők számára.

A településen a nők tájékoztatására szórólapok, plakátok állnak rendelkezésre az orvosi rendelőben, a védőnői szolgálatnál valamint a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálatnál. Kiszombor település az elmúlt évben harmadik alkalommal csatlakozott a „16 akciónap az erőszak ellen” elnevezésű akcióhoz, melynek során egy szakmai napot és egy lakossági napot szerveztek.

5.5. számú táblázat – Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

Év	Önkormányzati anyaotthon a településen	Önkormányzati anyaotthon a település 50 km-es körzetében	Nem önkormányzati (egyházi, alapítványi) anyaotthon a településen	Nem önkormányzati (egyházi, alapítványi) anyaotthon a település 50 km-es körzetében
2008	0	3	0	0
2009	0	3	0	0
2010	0	3	0	0
2011	0	3	0	0
2012	0	2	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

Az anyaoththonok és a családok átmeneti otthonai anyagi vagy családi krízishelyzetben jelenthetnek megoldást azok számára, akiknek nincs hová menniük. Kiszombor településen nem működik sem anyaoththon sem pedig családok átmeneti otthona. A községtől 7 km-re lévő városban Makón az elmúlt évek során került bezárásra finanszírozási problémák miatt.

Jelenleg a krízis helyzetben élő anyák, családok számára legközelebb a megyeszékhelyen, Szegeden van elérhető anyaoththon.

5.6. számú táblázat – A nők szerepe a helyi közéletben

Év	Képviselőtestület tagja		Városi bíróság és ítéltáblák vezetői		Közyűlések tagjai	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
2008	10	2	0	0	0	0
2009	9	3	0	0	0	0
2010	5	1	0	0	0	0
2011	5	1	0	0	0	0
2012	5	1	0	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

Kiszomboron a helyi önkormányzati választásokon aktívan részt vállaltak a nők. A 2010-es választási eredmények alapján a település polgármestere nő és a megválasztott képviselők között 20% a nők aránya. Az önkormányzati intézmények vezetői a Polgármesteri Hivatal kivételével nők. A településen működő civil szervezetek vezetői és aktív közreműködői között is jóval nagyobb a nők aránya.

5.7. A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A nők helyzetének elemzése során feltárásra került, hogy a településen a kisgyermekes anyák számára nehéz a munka világába való visszaintegrálódás. A nők a gyermekvállalást követően nem tudják vállalni, hogy a távolabb eső városokba pl. Szegedre járjanak dolgozni. Országsszerte, így a Makói Kistérségben is jellemző a családbarát munkahelyek hiánya. A rugalmas munkaidő vagy a részmunkaidős foglalkoztatás nagyobb lehetőséget biztosítana az anyák számára a munkaerő-piacon.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
A munkanélküliek között a nők aránya jóval magasabb, mint a férfiaké.	Együttműködés a Munkaügyi Központtal Életvezetésre, álláskeresésre irányuló klubfoglalkozások megtartása
A kisgyermekes anyukák nehezen tudnak elhelyezkedni, nem tudnak eljárni más településre dolgozni.	Bölcsőde népszerűsítése

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

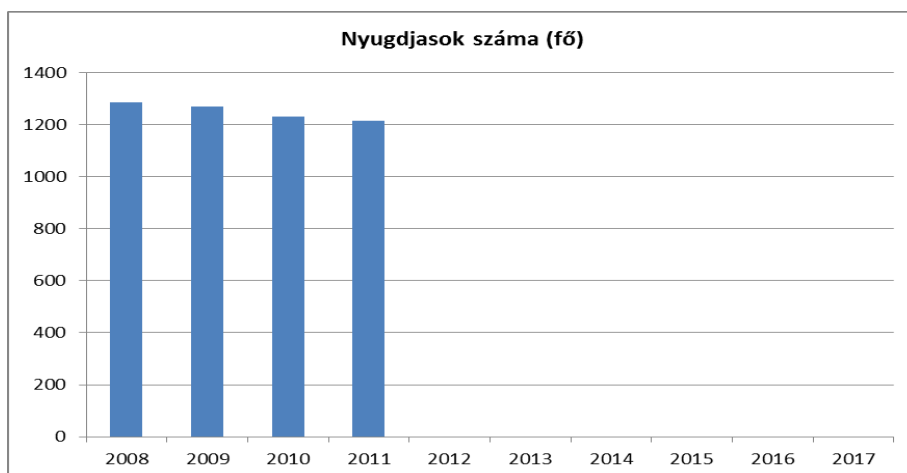
6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

Kiszombor település bemutatásakor kimutatott adatokból megállapítható, hogy a település öregedési indexe növekvő tendenciát mutat. Azt jelzi, hogy az állandó lakosok közül 100 fő 14 év alatti gyermekre hány fő 65 év feletti lakos jut. Az elmúlt év során a mutató kis mértékben javult, mert kiugróan magas volt a születések száma. A jelenlegi adatok ismeretében már tudjuk, hogy a jövőben nem várható az öregedési index kedvező irányú elmozdulása.

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma nemek szerint

Év	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő férfiak száma	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma	Összes nyugdíjas
2008	526	760	1286
2009	526	742	1268
2010	509	722	1231
2011	499	715	1214

Forrás: TEIR

A nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők vonatkozásában az alábbi jogszabályi rendelkezések irányadók:

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény értelmében a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer saját jogú és hozzátartozói nyugellátásokat biztosít. A saját jogú nyugellátások körébe tartozik az öregségi nyugdíj és a rehabilitációs járadék.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer keretében járó hozzátartozói nyugellátások az özvegyi nyugdíj, az árvaellátás, a szülői nyugdíj, a baleseti hozzátartozói nyugellátások valamint az özvegyi járadék.

a) idősök, nyugdíjasok foglalkoztatottsága

A településen élő idősök, nyugdíjasok foglalkoztatottságára vonatkozóan nincs adatunk. Kiszomboron az önkormányzatnál és az önkormányzat által fenntartott intézményekben nyugdíjasok nem kerülnek foglalkoztatásra.

A munkanélküliek adatainak vizsgálatánál megállapítható, hogy a 55 év feletti regisztrált munkanélküliek és tartós munkanélküliek száma növekvő tendenciát mutat. Ez a növekvő mutatószám nem csak helyi probléma. Jellemző, hogy a szakmai tapasztalat ellenére sem tudnak elhelyezkedni az idősebb korosztályhoz tartozó munkanélküliek.

b) tevékeny időskor (pl. élethosszig tartó tanulás, idősök, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglalkoztatásukat támogató egyéb programok a településen)

A tevékeny időskorra és az élethosszig tartó tanulásra irányuló célzott programok nem működnek a településen. A térségben szervezett programokra vonatkozóan nincs adatunk. A közintézményekben köztisztviselői vagy közalkalmazotti jogviszonyban nincs lehetőség nyugdíjasok alkalmazására. Egyrészt a jogszabály is kizárja, másrészt az aktív korúak körében is magas a munkanélküliek aránya.

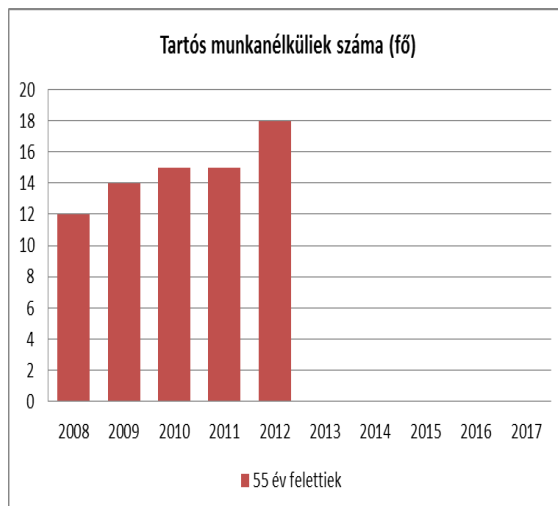
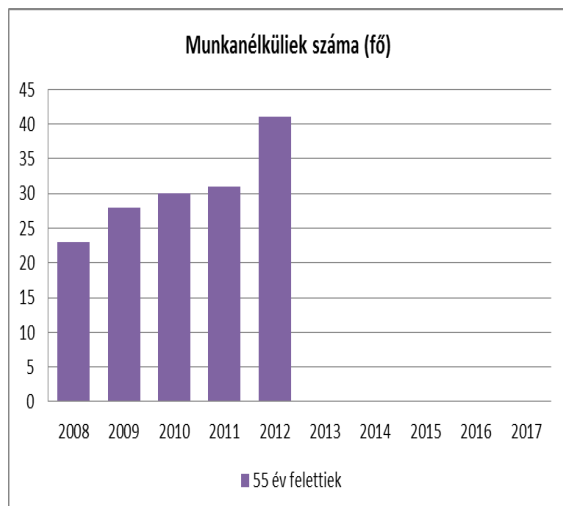
A településen a civil szervezetek által szervezett rendezvényeken igyekeznek bevonni a nyugdíjas korú lakosokat, ezzel biztosítva a szabadidő hasznos eltöltését.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

6.2.1. számú táblázat – Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén

Év	Regisztrált munkanélküliek száma	55 év feletti regisztrált munkanélküliek száma		Tartós munkanélküliek száma	55 év feletti tartós munkanélküliek száma	
	fő	fő	%	fő	fő	%
2008	238	23	10%	50	12	24%
2009	262	28	11%	57	14	25%
2010	301	30	10%	56	15	27%
2011	290	31	11%	67	15	22%
2012	290	41	14%	70	18	26%

Forrás: TEIR, CSMKH Munkaügyi Központ

A Munkaügyi Központ által szolgáltatott adatokból kiderül, hogy az 55 év feletti munkanélküliek és tartósan állástalanná váltak száma évente növekszik. A nyugdíj előtt álló korosztály körében ez országosan is megfigyelhető, de a diszkrimináció felmérése rendkívül nehéz. Azt tudjuk a szakirodalomból, hogy az idősebb korosztály sokkal jobban kiszolgáltatott a munkaerő-piaci diszkriminációnak, tehát nehezebben helyezkednek el, és a munkahelyi leépítések is előbb érik el őket.

Kiszombor településen ugyan növekszik az 55 éven felüliek között a munkanélküliek száma, de a korcsoportok szerinti kimutatásból jól látszik, hogy nem sokkal nagyobb mértékben, mint a többi korosztály esetében.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

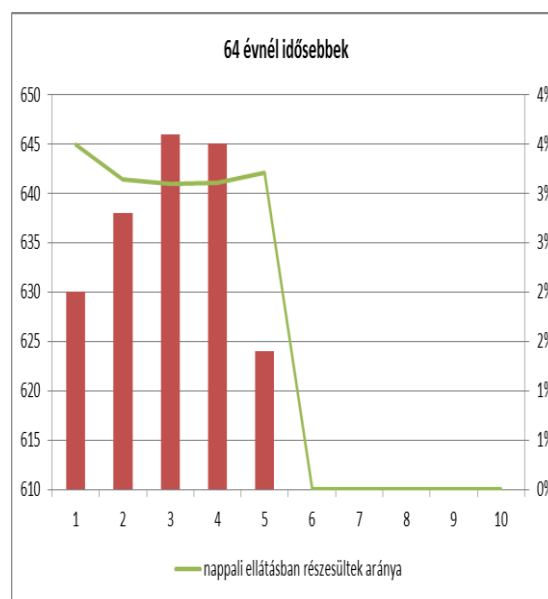
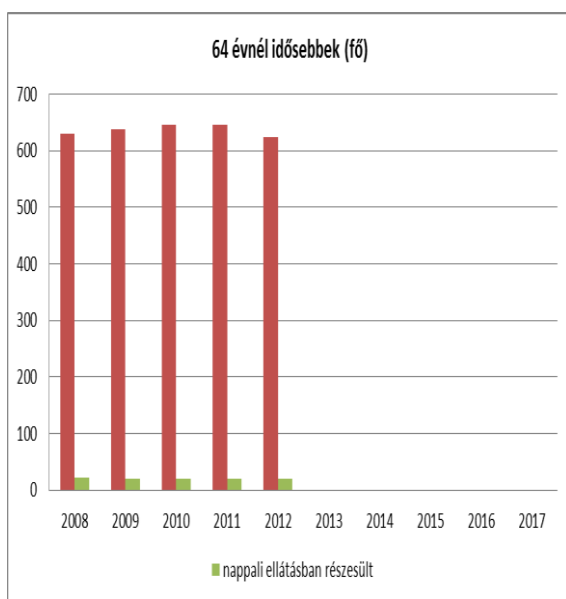
A szociális alapszolgáltatások megszervezésével az állam és a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakókörnyezetükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában.

a) az idősokok egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése

6.3.1. számú táblázat – 64 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma

Év	64 év feletti lakosság száma	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma	
	fő	fő	%
2008	630	22	3%
2009	638	20	3%
2010	646	20	3%
2011	645	20	3%
2012	624	20	3%

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

Az önkormányzat az idősokok számára feladatellátási kötelezettség nélkül átmeneti otthont működtetett a településen. A 2012-es év során a beszükülő pénzügyi lehetőségek és a finanszírozási problémák miatt megszüntetésre került az idősokok átmeneti otthona.

Az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény az idős korosztály tagjai részére a szociális étkeztetésen és a házi segítségnyújtáson túl kötelezően előírt nappali ellátást -idősek klubját működtet. A nappali tartózkodáshoz, programokhoz megfelelő teret biztosít az intézmény, ahol szakmailag és emberileg magas szintű ellátás érhető el az idősek számára. A szociális területen dolgozók mindent megtesznek annak érdekében, hogy az érintettek minél szélesebb körben megismerjék a nappali ellátás nyújtotta lehetőségeket és minél nagyobb számban legyenek jelen az idősek klubjában. A szolgáltatást igénybe vevők a szakszerű ellátás mellett mentális segítséget is kapnak. A klubtagoknak lehetőségük van szórakoztató szabadidős foglalkozásokon, az időskori egészséges élettel kapcsolatos tájékoztató előadásokon részt venni. A nappali ellátás igénybevétele csökkenthető az idős korosztályra jellemző elmagányosodás.

6.3.2. számú táblázat – Időskorúak járadékában részesülők száma

Év	Időskorúak járadékában részesülők száma
2008	0
2009	0
2010	0
2011	1
2012	0

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

A Szoc. törvény értelmében az időskorúak járadéka azon idős személyek részére biztosít ellátást, akik szolgálati idő hiányában a nyugdíjkorhatáruk betöltése után saját jogú nyugellátásra nem jogosultak, illetve alacsony összegű ellátással rendelkeznek. Az ellátást a települési önkormányzat jegyzője állapította meg az előző év végéig. Településünkön egy fő részesült időskorúak járadékában.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés

6.3.3. számú táblázat – Kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Év	Mozielőadás látogatása	Színházelőadás látogatása	Múzeumi kiállítás megtekintése	Könyvtár látogatása	Közművelődési intézmény rendezvényén részvétel	Vallásgyakorlás templomban	Sportrendezvényen részvétel
	alkalom	alkalom	alkalom	alkalom	alkalom	alkalom	alkalom
2008	4	20	17	16	174	n.a.	n.a.
2009	3	21	23	16	176	n.a.	n.a.
2010	4	16	18	15	178	n.a.	n.a.
2011	5	15	19	15	175	n.a.	n.a.
2012	4	15	20	15	168	n.a.	n.a.

Forrás: helyi adatgyűjtés

Kiszombor településen minden korosztály – köztük az idősebb korosztály – számára is elérhetők a közművelődési, kulturális szolgáltatások. A helyi művelődési ház rendszeresen szervez olyan programokat, melyek biztosítják az idősebb korosztály szabadidő eltöltéséhez való jogának érvényesülését. Az idősek körében felmérést végeztünk, amiből kiderült, hogy a legtöbben az önkormányzat által szervezett rendezvényeken, falunapokon és a művelődési ház programjain vesznek részt. A civil szervezetek tevékenységében aktívan közreműködnek az idős korosztály képviselői.

A felmérés adatai rámutatnak arra, hogy a távolabbi városokban elérhető szórakozási lehetőségekkel, mint a mozi, múzeum vagy színház csak nagyon kevesen élnek.

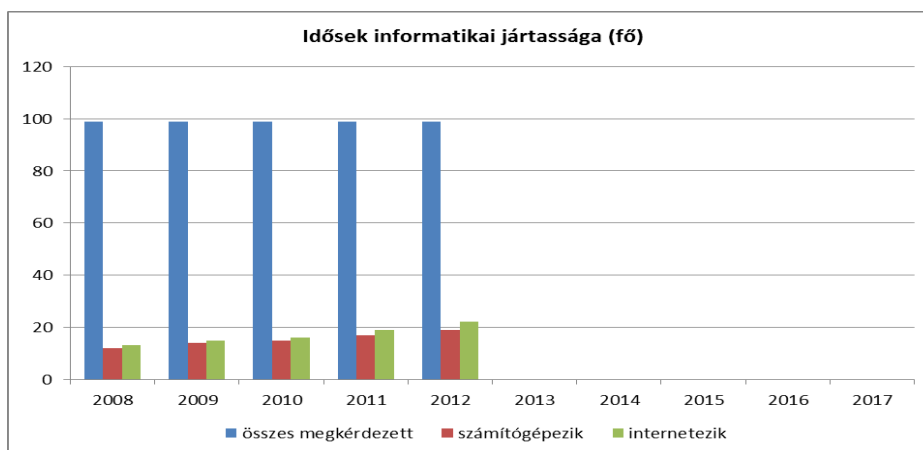
A problémát elsősorban nem az idősek részvételi aránya vagy annak gyakorisága okozza. Aki rendszeresen jár a rendezvényekre tapasztalhatja, hogy mindig ugyanazok a nyugdíjasok jelennek meg a programokon. Célunk, hogy az aktív nyugdíjasok részvételi arányát fenntartsuk és az idős korosztályból lehetőségeikhez mérten minél többen vegyenek részt az eseményeken, megelőzve ezzel a bezárkózást, elmagányosodást, a pszichés és mentális betegségek kialakulását.

c) idősek informatikai jártassága

6.3.4. számú táblázat – Idősek informatikai jártassága

Év	Összes megkérdezett	Számítógépet használni tudók száma		Internetet használni tudók száma	
	fő	fő	%	fő	%
2008	99	12	12,1%	13	13,1%
2009	99	14	14,1%	15	15,2%
2010	99	15	15,2%	16	16,2%
2011	99	17	17,2%	19	19,2%
2012	99	19	19,2%	22	22,2%

Forrás: helyi adatgyűjtés

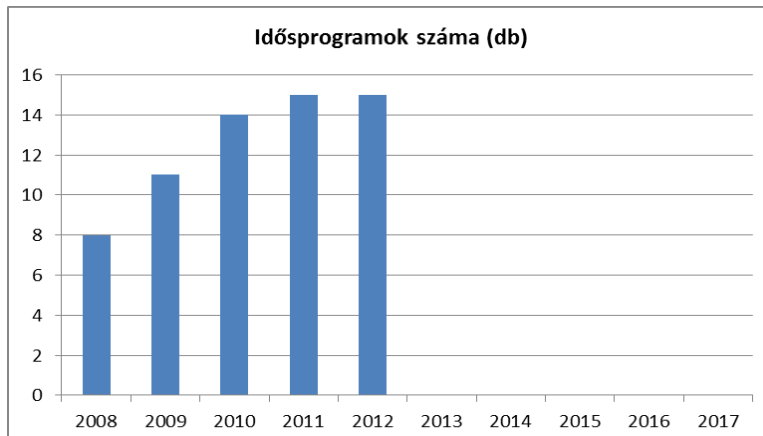
Az idős korosztály körében kiküldött kérdőívek másik kérdéscsoportja az informatikai jártasság volt. Az érintett lakosok körében 300 db kérdőív került kiküldésre, melyből 99 db érkezett vissza a megkérdezettekől. A kérdőív alapján kiderült, hogy a kis mértékben ugyan, de évről-évre nő a számítógépet és az internetet használók száma. A felmérés adatai alapján a megkérdezettek csak közel 20%-a tudja használni a számítógépet és ismeri az internetet. Korábban volt már kezdeményezés az idősek körében ingyenes számítógép kezelői tanfolyam elvégzésére és a nappali ellátás keretein belül is lehetőség adódik a számítógép használat elsajátítására. A számok azonban azt mutatják, hogy a törekvések ellenére még mindig nagyon alacsony számban tudják kezelni a számítógépet. Míg a gyermekek körében éppen az a

probléma, hogy túlságosan kötődnek a technikához, az idők számára viszont az internet alkalmazásával kinyílna a világ. A mai világban sok olyan család van, ahol a családtagok, régi barátok az ország vagy éppen a világ másik részén élnek. Az idők egy részének nincs információja arról, hogy milyen számukra is elérhető, ingyenes kapcsolattartási lehetőségeket nyújt az internet.

6.4. számú táblázat – Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok

Év	Az idősebb célcsoport igényeit célzó programok száma
2008	8
2009	11
2010	14
2011	15
2012	15

Forrás: helyi adatgyűjtés

Évente rendszeresen megrendezésre kerülnek azok a programok, amelyeket kifejezetten az idők számára hívtak életre. A farsangi mulatsággal kezdődik, majd a nőnapot követően a húsvéti ünnepek megünneplésével folytatódik az éves rendezvénysorozat. Nagymamák napja alkalmával az óvodások műsort adnak az idők számára. A nyár folyamán részt vesznek a Nyári Fesztivál eseményein, a Szent Iván-éji tűzugráson, a zenés esteken. Minden részt vevő köszöntésre kerül név- és születésnapja alkalmából, ezzel is felkeltve az érdeklődést a nyugdíjasok részéről. Az őszi közeledtével szüreti vigadalmon, majd az Idők Világnapja alkalmából szervezett eseményen vehetnek részt az idők. Mindenszentekkor elhunyt szeretteikre emlékezhetnek közösen az idők, nem pedig önmagukba bezárkózva. Advent és karácsony közeledtével a nyugdíjasok közös ajándék és dekorációkészítéssel tölthetik az időt a civil szervezetek bevonásával.

Az idők részéről nagy érdeklődés van az énekes-táncos programok iránt. Ennek öröme az elmúlt években Nótafa csoport és Fürgelábak tánccsoport alakult a nyugdíjasok közreműködésével. Nem csak saját szórakoztatásukra, de a közösségi napok rendezvényein is rendszeresen fellépnek. Az önszerveződő csoportok rendszeresen eljárnak térségi, megyei kulturális vetélkedőkre, csoporttalálkozókra.

A kulturális rendezvényeken túl a háziorvosok, szakorvosok egészségmegőrzéssel, betegségek megelőzésével kapcsolatos előadásokat tartanak. A helyi rendőrség vezetője a nyugdíjasok számára figyelemfelhívó tájékoztatást tart saját maguk és vagyontárgyaik védelmére vonatkozóan, kiemelt figyelmet fordítva az ismeretlenekkel szemben való jóhiszeműségre, az áldozattá válás megelőzésére.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Elmagányosodás elkerülése, rendezvényeken részvételi arány megtartása, növelése	Rendezvények népszerűsítése, civil szervezetek bevonásával programterv készítése
Nagyon alacsony a számítógépet ismerő és használó idősebb lakosok száma	Ingyenes számítógép ismereti tanfolyam szervezése

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

Fogyatékossgal élő személynek nevezzük azt, aki érzékszervi - így különösen látás-, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.

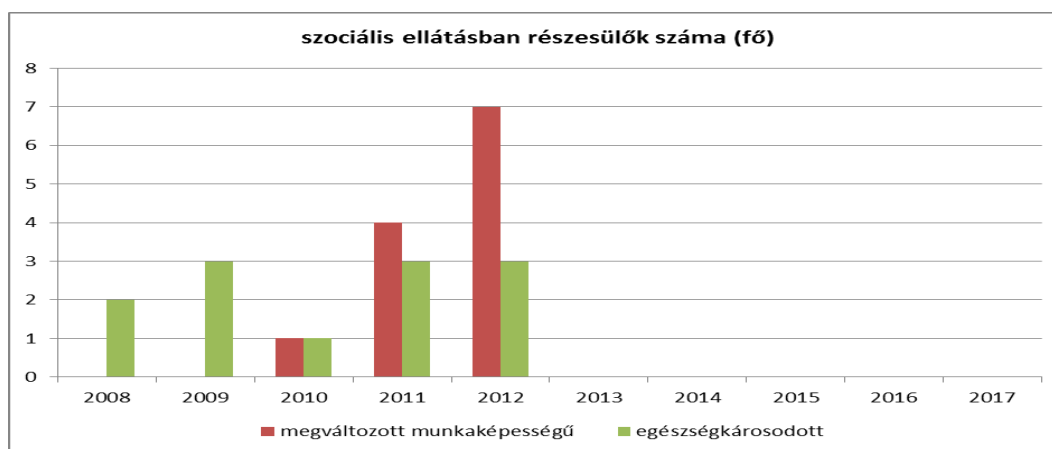
A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény 1. cikk szerint fogyatékos személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, mentális vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

7.1.1. számú táblázat – Megváltozott munkaképességű és egészségkárosodott személyek szociális ellátásaiban részesülők száma

Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma	Egészségkárosodott személyek szociális ellátásaiban részesülők száma
2008	0	2
2009	0	3
2010	1	1
2011	4	3
2012	7	3

Forrás: TEIR, helyi adatgyűjtés

7.1.2. számú táblázat – Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma

Év	Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma		
	Önkormányzati fenntartású intézményben	Egyházi fenntartású intézményben	Civil fenntartású intézményben
2008	0	0	0
2009	0	0	0
2010	0	0	0
2011	0	0	0
2012	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

a) fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága

A Fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. tv. 15-16. §-a értelmében a fogyatékos személy lehetőség szerint integrált, ennek hiányában védett foglalkoztatásra jogosult. A foglalkoztatást biztosító munkáltató köteles biztosítani a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakítását. Az átalakítással kapcsolatos költségek fedezésére a központi költségvetésből támogatás igényelhető.

Ha a fogyatékos személy foglalkoztatása az integrált foglalkoztatás keretében nem megvalósítható, úgy számára speciális munkahelyek működtetésével a munkához való jogát lehetőség szerint biztosítani kell. A védett munkahelyet a központi költségvetés normatív támogatásban részesíti.

Fogyatékkal élő munkavállaló, aki a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert, vagy elismerten fizikai, elméleti vagy pszichológiai károsodásban szenved.

Megváltozott munkaképességű munkavállaló, aki rehabilitációs ellátásban részesül, aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült.

Általánosságban elmondható, hogy gyakori probléma a kevés foglalkoztatási lehetőség, nem megoldott a foglalkoztatáshoz szükséges akadálymentesítés, nem biztosítottak különleges eszközök és feltételek. A védett foglalkoztatás túlsúlya mutatkozik az integrált foglalkoztatással szemben.

7.1.3. számú táblázat – Fogyatékos személyek részvétele a foglalkoztatásban

Fogyatékos személyek részvétele a foglalkoztatásban, a különféle típusú foglalkoztatásban résztvevők száma az alkalmazók szerinti megoszlásban				
		Közférában foglalkoztatott (pl. önkormányzat, kormányhivatal, állami vagy önkormányzati fenntartású intézmény)	Non profit szervezet	Gazdasági vállalkozás
Szociális foglalkoztatásban alkalmazottak	fejlesztő-felkészítésben résztvevők száma	0	n.a.	n.a.
	munka rehabilitációban foglalkoztatottak száma	0	n.a.	n.a.
Védett munkahelyen foglalkoztatottak száma		0	n.a.	n.a.
Támogatott foglalkoztatásban résztvevők száma		0	n.a.	n.a.
Nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatásban résztvevő fogyatékos személyek száma		1	n.a.	n.a.

Forrás: helyi adatgyűjtés

Arra vonatkozóan nincs adatunk, hogy a település hány fogyatékkal élő foglalkoztatnak a non profit szervezetek és a gazdasági vállalkozások. Az önkormányzatnál és intézményeinél rendszeresen alkalmazásra kerültek megváltozott munkaképesség vagy egészségkárosodás miatt fogyatékkal élő munkatársak. Az elmúlt két évben 10-11 fő végzett munkát részmunkaidős foglalkoztatásban. Korábban a Munkaügyi Központ támogatásával is biztosított volt a fogyatékkal élők alkalmazása. Az átszervezések, a jogszabályi változások és a szűkülő anyagi lehetőségek miatt ebben az évben már csak egy fő foglalkoztatására van lehetőség.

b) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

Előfordulhat, hogy a fogyatékos személyt akadályozottsága miatt nem foglalkoztatják a végzettségének és képzettségének megfelelő álláshelyen. A foglalkoztatás akkor is megíúsulhat, ha a fogyatékos személy nem tudja megközelíteni a munkahelyet, például a településen belüli közlekedési akadályok miatt és a segítséget sem kap. Kiszombor településen a fogyatékkal élők hátrányos megkülönböztetéséről nincs tudomásunk, erre vonatkozóan nem kaptunk bejelentést.

c) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok

7.1.4. számú táblázat – A településen élő fogyatékos személyek önálló életvitelét támogató helyi intézmények, szociális szolgáltatások

	Állami/önkormányzati			Egyházi			Civil		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
falugondnoki vagy tanyagondnoki szolgáltatás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
étkeztetés	1	1	1	0	0	0	0	0	0
házi segítségnyújtás	1	1	1	0	0	0	0	0	0
jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	1	1	1	0	0	0	0	0	0
családsegítés	1	1	1	0	0	0	0	0	0
közösségi ellátás szenvedélybetegek részére	0	0	0	0	0	0	0	0	0
közösségi ellátás pszichiátriai betegek részére	0	0	0	0	0	0	0	0	0
támogató szolgáltatás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nappali ellátás	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Forrás: helyi adatgyűjtés

A fogyatékkal élők számára az Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény által nyújtott szolgáltatások igénybevétele van lehetőség. Elérhető számukra a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás valamint a családsegítés. Az intézmény adatai alapján megállapítható, hogy Kiszomboron az elmúlt év során nem igényelt ellátást fogyatékkal élő személy.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzübeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A fogyatékkal élő személyek az alábbi pénzübeli és természetbeni ellátási formákat vehetik igénybe.

Pénzübeli ellátások:

- ✓ fogyatékosági támogatás
- ✓ rokkantsági járadék
- ✓ közlekedési kedvezmény
- ✓ parkolási igazolvány

Természetbeni alapellátások:

- ✓ szociális étkeztetés
- ✓ házi segítségnyújtás
- ✓ családsegítés
- ✓ jelzőrendszeres ház segítségnyújtás

Természetbeni szakosított ellátási formák az ápolást, gondozást nyújtó intézmények, fogyatékos személyek otthona, rehabilitációs intézmények, fogyatékos személyek gondozóháza, lakóotthon. A szakosított ellátási formák Kiszombor településen nem érhetők el a fogyatékkal élők számára.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

7.3.1. számú táblázat - Akadálymentesítés

		Igen/nem								
		Lift	Vakvezető sáv	Mozgáskorlátozottak részére mosdó	Rámpa	Hangos tájékoztatás	Indukciós hurok	Tapintható információ	Jelnyelvi segítség	Egyéb
oktatási intézmények	alapfok	igen	igen	igen	igen	nem	igen	igen	elérhető	
	középfok	-	-	-	-	-	-	-	-	
	felsőfok	-	-	-	-	-	-	-	-	
egészségügyi intézmények	fekvőbeteg ellátás	-	-	-	-	-	-	-	-	
	járó beteg szakellátás	-	-	-	-	-	-	-	-	
	alapellátás	nem	igen	igen	igen	nem	igen	igen	elérhető	
kulturális, művelődési intézmények		nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	
önkormányzati, közigazgatási intézmény		igen	igen	igen	nem	nem	igen	igen	elérhető	
igazságszolgáltatási, rendőrség, ügyészség		nem	nem	igen	igen	nem	nem	nem	nem	
szociális ellátást nyújtó intézmények		nem	nem	igen	igen	nem	nem	nem	nem	

Forrás: helyi adatgyűjtés

a) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége

A fenti táblázatban kimutatásra került, hogy az önkormányzat tulajdonában lévő középületek akadálymentesítése mennyire biztosított. Az általános iskola, az egészségügyi alapellátást nyújtó intézmények valamint az önkormányzat épülete szinte teljes körűen akadálymentesített. A szociális alapellátást nyújtó intézmény épületében csak a mozgáskorlátozottak számára biztosított a bejutás illetve a mosdóhelyiség.

b) közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége

Az önkormányzat fenntartásában működő Ady Endre Művelődési Ház akadálymentesítésére még nem volt lehetőség.

Nem az önkormányzat tulajdonában van az épület, de közszolgáltatást nyújt a rendőrség, határőrség. Az épületben a mozgáskorlátozottak számára áll rendelkezésre rámpa illetve mozgáskorlátozott mosdó.

c) munkahelyek akadálymentesítettsége

A munkahelyek akadálymentesítettségéről nincs információnk.

d) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége

7.3.2. számú táblázat – Fizikai és infokommunikációs akadálymentesítettség a közlekedésben

	Igen/nem								
	Lift	Vakvezető sáv	Mozgáskorlátozottak részére mosdó	Rámpa	Hangos tájékoztatás	Indukciós hurok	Tapintatható információ	Jelnyelvi segítség	Egyéb
Közterület (utca/járda, park, tér)	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	
Helyi és távolsági tömegközlekedés	nem	igen	nem	nem	nem	nem	nem	nem	Egyes járatokon alacsony padozatú buszok
Buszpályaudvar, buszvárók	nem	igen	nem	nem	nem	nem	nem	nem	
Vasútállomás	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	nem	

Forrás: helyi adatgyűjtés

A táblázat jól mutatja, hogy a helyi közösségi közlekedésben történt előremozdulás a fogyatékkal élők közlekedésének segítése érdekében. Térségi pályázat került benyújtásra Községi közlekedés fejlesztése címen. A pályázati támogatás terhére buszvárók kialakítására került sor, ekkor készült el a kerekesszékes felhajtó valamint a járdaszakasz javítása.

e) fogyatékos személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékosok nappali intézménye, stb.)

A Tisza Volán menetrendjébe beiktatva, meghatározott időpontban alacsonypadozatú buszok járnak, ezzel elősegítve a mozgáskorlátozottaknak a közösségi közlekedés elérését. A településen fogyatékkal élőknek nincs lehetőségük állandó intézményi ellátás igénybevételére.

f) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások)

A művelődési ház ad otthont a Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesületének, akik tevékenységükkel a fogyatékkal élők, mozgáskorlátozottak beilleszkedését, érdekképviselését kívánják elősegíteni.

7.4 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Megváltozott munkaképességűek átképzése, foglalkoztatás elősegítése	Munkaügyi Központtal együttműködés Civil szervezetekkel együttműködés
Postahivatal akadálymentesítése	Jelzés a postahivatal felé
Gyógyszertár, Ady E. Műv. ház akadálymentesítés	Pályázati lehetőségek figyelése, kihasználása
Közutak, járdák akadálymentesítése	Pályázati lehetőségek figyelése, kihasználása

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

a) a 3–7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése

A településen a célcsoportok segítségét, ellátását a civil szervezetek, egyházi segítő szervezetek, érdekvédelmi szervezetek együttműködve végzik. Nincs információnk arra vonatkozóan, hogy a civil támogató szervezetek egymással kötöttek-e együttműködési megállapodást.

b) önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi és civil szektor közötti partnerség bemutatása

Az önkormányzat és nemzetiségi önkormányzat között a településen megállapodás jött létre, mely a költségvetési-, pénzügyi- és adminisztrációs feladatok ellátására irányul.

Az önkormányzat a helyben működő civil szervezetekkel együttműködési megállapodást kötött. Az önkormányzat és a civil szervezetek között szoros az együttműködés, minkét szereplő esetében fontos az aktív közösségi élet biztosítása a településen élők számára.

c) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség

Kiszombor Nagyközség Önkormányzata jellemzően szociális és közoktatási területen mikrotérségi, kistérségi társulási megállapodásokat kötött a környező településekkel a kötelező feladatok ellátására.

d) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

A kisebbségi önkormányzat lehetőségeihez mérten támogatja a célcsoportok tagjait, figyelmet fordítanak az esélyegyenlőség biztosítására, a hátrányok csökkentésére.

e) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

A településen működő civil szervezetek jellemzően a szociális, közoktatási, kulturális ágazat támogatására alakultak. Aktívan támogatják az intézményekben folyó szakmai munkát, hozzáadott tevékenységükkel kiegészítik azt.

f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

Az önkormányzat jó kapcsolatot ápol a helyi vállalkozásokkal, gazdasági szervezetekkel. A településen több olyan vállalkozás van, ahol fontosnak tartják az esélyegyenlőség biztosítását, támogatásokkal, adományokkal segítik a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatását.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek, stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének folyamatába

A helyzetelemzés készítése során a statisztikai adatok összegyűjtésén túl helyi adatgyűjtésre is sor került. A helyi adatgyűjtés során bevonásra kerültek az érintett intézmények vezetői, az egyes szakterületek szakemberei, a kisebbségi önkormányzat képviselői valamint Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának Szociális, Egészségügyi és Kisebbségi Ügyeket Ellátó Bizottsága. A helyzetelemzéshez megkerestük a célcsoportokhoz kapcsolódó civil szervezeteket. A helyi esélyegyenlőségi program tartalmazza a célcsoportokhoz tartozók esélyegyenlőségének biztosítására irányuló eddigi tevékenységet valamint a jövőbeni elképzeléseket.

b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program az elfogadást követően Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának honlapján válik elérhetővé a civil szervezetek és a lakosság számára. Észrevételeket az önkormányzaton keresztül lehet tenni a képviselő-testület számára.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)
--

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Álláskeresők száma magas Az álláskeresők között magas a 8. általánosnál kevesebb vagy 8. általánost végzettek száma Növekszik az FHT jogosultságot elvesztők száma 30 nap munkaviszony hiánya miatt	Kapcsolattartás a Munkaügyi Kirendeltséggel, az általuk meghirdetésre kerülő álláslehetőségek kifüggesztése A Munkaügyi Kirendeltség segítségével képzőhelyek felkutatása, az alacsonyan iskolázott álláskeresők képzésre való eljutásának segítése A szankció tudatosítása az ellátottakban, önkéntes pontok által szervezett önkéntes munkában való részvétel elősegítése
Gyermekek	Magas a HH-s óvodások aránya Az iskolások között magas a más településre eljáró tanulók száma	Pályázati lehetőségek kihasználása a HH-s gyermekek felzárkóztatására Óvoda-iskola közös PR tevékenység
Idősek	Elmagányosodás elkerülése, rendezvényeken részvételi arány megtartása, növelése Nagyon alacsony a számítógépet ismerő és használó idősebb lakosok száma	Rendezvények népszerűsítése, civil szervezetek bevonásával programterv készítése Ingyenes számítógép ismereti tanfolyam szervezése
Nők	A munkanélküliek között a nők aránya jóval magasabb, mint a férfiaké A kisgyermekes anyukák nehezen tudnak elhelyezkedni, visszatérni a munka világába	Együttműködés a Munkaügyi Kirendeltséggel Életvezetésre, álláskeresésre irányuló klubfoglalkozások szervezése Bölcsőde népszerűsítése
Fogyatékkal élők	A megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása alacsony szintű Postahivatal akadálymentesítése nem megoldott Gyógyszertár, Műv. ház akadálymentesítése nem megoldott Közutak, járdák akadálymentesítése nem megoldott	Együttműködés a Munkaügyi Kirendeltséggel, a civil szervezetekkel Kapcsolatfelvétel a Magyar Postával Pályázati lehetőségek kihasználása az akadálymentesítésre

A beavatkozások megvalósítói

Célcsoport	Következtetésben megjelölt beavatkozási terület, mint intézkedés címe, megnevezése	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek – kiemelve a felelőst
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Álláskeresés elősegítése – tájékoztatás a betölthető állásokról	Önkormányzat Munkaügyi Központ
	Iskolázottság növelése – tájékoztatás, képzésre irányítás	Önkormányzat Munkaügyi Központ Képzést szervezők
	FHT jogosultság fenntartása	Önkormányzat Önkéntes Pont
Gyermekek	HH-s óvodások esélyeinek növelése	Önkormányzat Óvoda Családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat
	Tanulj-Élj Kiszomboron!	Önkormányzat Iskola KLIK, mint fenntartó Óvoda
Idősek	Rendezvényeken való részvétel növelése	Önkormányzat Civil szervezetek Idősek klubja , Nőklub
	Kinyílik a világ!	Önkormányzat Idősek klubja , Nőklub Önkéntes diákok
Nők	A munkanélküliek között a nők aránya jóval magasabb, mint a férfiaké	Önkormányzat Munkaügyi Központ Civil szervezetek
	Munkába való visszatérés megkönnyítése	Önkormányzat Bölcsőde Családsegítő- gyermekjóléti szolgálat Védőnő Önkéntes pont
Fogyatékkal élők	Megváltozott munkaképességűek alacsony foglalkoztatottsága	Önkormányzat Munkaügyi Központ Civil szervezetek
	Posta akadálymentesítése	Önkormányzat Műszaki szakember Rehabilitációs szakmérnök
	Gyógyszertár, Ady E. Műv. ház akadálymentesítése	
	Közutak, járdák akadálymentesítése	

Jövőképünk

Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák számára is biztosítottak az egyenlő esélyek a foglalkoztatás területén és a mindennapi életben.

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők számára biztosítva legyenek a létfenntartáshoz, szociális körülményeik javításához és a helyzetükből való kiemelkedéshez szükséges támogatások.

Kiemelt területnek tartjuk a gyermekek biztonságát, egészséges testi-lelki- szellemi fejlődését.

Folyamatosan odafigyelünk az idősek életkörülményeire, felmerülő problémáikra és az elszigeteltség, elmagányosodás megakadályozására.

Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén az egyenlő bánásmódot, a gyermekvállalást követően a család és a munka összeegyeztethetőségét.

Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők élhető körülményeinek megteremtésére.

Az intézkedési területek részletes kifejtése

Intézkedés címe:	Álláskeresés elősegítése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Álláskeresők száma magas (országos átlag)
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Helyzetelemzés K: Álláskeresők tájékoztatása H: Álláskeresők számának csökkenése
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Adatgyűjtés az álláskeresőkről Tájékoztatás Kiszombori Híradóban a lehetőségről Heti rendszerességgel kinyomtatásra, kifüggesztésre kerül a Munkaügyi Központ által meghirdetett állások Önkormányzat honlapjáról link mutat a Munkaügyi Központ álláslehetőségeire
Résztevők és felelős	Kijelölt munkatársak (szoc. üi., egyéb) Műv. ház. munkatársa (helyi újság)
Partnerek	Önkormányzat Munkaügyi Központ
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2013. december 31. K: 2014. június 30. H: 2015. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Adatgyűjtés során megkeresett álláskeresők száma (kiindulási adat nincs) K: Tájékoztató álláskeresők száma (kiindulási adat nincs) H: Álláskeresők száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Együttműködés hiánya álláskeresők részéről Megfelelő munkalehetőségek hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Technikai: nyomtató

Intézkedés címe:	Iskolázottság növelése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Magas a 8. általánosnál kevesebb vagy 8. általánost végzettek száma
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Helyzetelemzés K: Képzések felkutatása H: Iskolázottság növelése
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Adatgyűjtés az álláskeresők iskolai végzettségéről, a lehetséges célcsoport tagjairól önkéntesek bevonásával Kapcsolatfelvétel (együttműködési megállapodás) a Munkaügyi Központtal, képzőhelyekkel Felnőttképzésre irányuló pályázati lehetőségek felkutatása, melyhez csatlakozni tudnak az álláskeresők Tájékoztatás a célcsoport tagjai számára a képzési lehetőségekről (Kiszombori Híradó, honlap)
Résztvevők és felelős	Kijelölt munkatársak Önkéntesek
Partnerek	Önkormányzat Munkaügyi Központ Képzést szervezők
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2014. június 30. K: 2015. június 30. H: 2016. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Adatgyűjtés során megkeresett 8. általánossal nem rendelkező és max. 8 általánost végzettek száma K: Tájékoztatottak száma a célcsoport tagjai közül H: Képzésben résztvevők száma Képzettséget megszerzők száma 8 általánost sikeresen befejezettek száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Együttműködés hiánya az álláskeresők részéről Megfelelő képzések hiánya
Szükséges erőforrások	Önkéntesek az adatgyűjtéshez Humánerőforrás a tájékoztatáshoz, pályázati lehetőségek felkutatásához

Intézkedés címe:	FHT jogosultság fenntartása
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Növekszik az FHT jogosultságot elvesztők száma 30 nap munkaviszony hiánya miatt
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Helyzetelemzés K: Jogosultak tájékoztatása H: Ne maradjon ellátás nélkül
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Helyzetelemzés, nyilvántartás az FHT jogosultság lejáratáról FHT-ban részesülők tájékoztatása a szankcióról Értesítés közfoglalkoztatás lehetőségéről Tájékoztatás az önkéntes pontok által biztosított lehetőségekről
Résztvevők és felelős	Kijelölt munkatársak Önkéntesek
Partnerek	Önkormányzat Önkéntes Pont
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2013. december 31. K: 2014. június 30. H: 2015. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: FHT-ban részesülők száma K: Tájékoztatott célcsoport létszáma H: Ellátásból kikerültek száma (30 nap munkaviszony hiánya)
Kockázatok és csökkentésük eszközei	FHT-ban részesülők részéről együttműködés hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Önkéntesek

Intézkedés címe:	HH-s óvodások esélyeinek növelése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Magas a HH-s óvodások aránya
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Helyzetelemzés, okok feltárása K: Pályázatok követése, pályázati lehetőségek kihasználása a HH-s óvodások felzárkóztatására H: Hátrányok enyhítésére szolgáló tevékenység fenntartása
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Adatgyűjtés a hátrányos helyzetű óvodásokról Pályázatok figyelése, pályázatok megírása, lebonyolítása Hátrányos helyzetű óvodások felzárkóztatására irányuló fejlesztő, támogató tevékenység
Résztvevők és felelős	Óvodapedagógusok Családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat
Partnerek	Önkormányzat Óvoda Családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2013. december 31. K: 2014. június 30. H: 2015. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: HH-s óvodások száma K: Elnyert pályázatok db száma H: Hátrányos helyzet mérséklésére irányuló támogatásban részt vett óvodások Felzárkóztatásra irányuló fejlesztésben részesülő óvodások
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Pályázati lehetőségek hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Pályázati lehetőség Fejlesztő eszközök

Intézkedés címe:	Tanulj-Élj Kiszomboron!
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Az iskoláskorú gyermekek 10%-ot meghaladó mértékben eljárnak más településre
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Adatgyűjtés K: Helyi iskola népszerűsítése H: Eljárók számának csökkenése, ezáltal a z elvándorlás csökkenése, lakónépesség megtartása
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Az eljáró tanulók felkutatása Tájékoztatás az iskola életéről, nyílt napok, népszerűsítő kampányok, PR tevékenység óvoda segítségével Együttműködés az általános iskolával és a fenntartó KLIK tankerülettel
Résztvevők és felelős	Pedagógusok Tanulók (önkéntesek)
Partnerek	Önkormányzat Iskola KLIK, mint fenntartó Óvoda
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2014. június 30. K: 2015. június 30. H: 2016. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R, K, H: Eljáró tanulók száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Szülők döntései
Szükséges erőforrások	Humánerőforrás Technikai erőforrás

Intézkedés címe:	Munkanélküli nők aránya magasabb
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A munkanélküliek között a nők aránya jóval magasabb, mint a férfiaké.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Helyzetelemzés K: Munkanélküli nők tájékoztatása H: Munkanélküli nők számának csökkenése
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Adatgyűjtés a munkanélküli nőkről Tájékoztatás Kiszombori Híradóban a lehetőségről Együttműködési megállapodás a civil szervezetekkel Munkanélküli nők számára klub szervezése (életvezetési tanácsok, álláskereső tevékenység, álláskeresési technikák, képzési lehetőségek)
Résztvevők és felelős	Kijelölt munkatársak (szoc. üi., egyéb) Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat munkatársai Védőnő Könyvtáros
Partnerek	Önkormányzat Munkaügyi Központ Civil szervezetek
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2013. december 31. K: 2014. június 30. H: 2015. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Adatgyűjtés során megkeresett munkanélküli nők száma (kiindulási adat nincs) K: Tájékoztató munkanélküli nők száma (kiindulási adat nincs) H: Munkanélküli nők száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Együttműködés, érdeklődés hiánya a munkanélküli nők részéről Megfelelő munkalehetőségek hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Technikai: nyomtató

Intézkedés címe:	Munkába való visszatérés megkönnyítése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A kisgyermekes anyukák nehezen tudnak elhelyezkedni, nem tudnak eljárni más településre dolgozni.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Tájékoztatás a bölcsődei elhelyezésről K: Önkéntes munka lehetőségének megismertetése H: Minél több kisgyermekes anyuka el tudjon helyezkedni megfelelő munkahelyen
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Adatgyűjtés Bölcsőde népszerűsítő kampány Önkéntes Ponttal együttműködési megállapodás megkötése
Résztvevők és felelős	Önkormányzat Bölcsőde Családsegítő- gyermekjóléti szolgálat Védőnő
Partnerek	Önkormányzat Bölcsőde Családsegítő- gyermekjóléti szolgálat Védőnő Önkéntes pont
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2014. június 30. K: 2015. június 30. H: 2016. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Tájékoztatót kisgyermekes anyukák száma K: Önkéntes munkába résztvevő nők száma H: Elhelyezkedett nők száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Megfelelő munkahelyek hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Technikai erőforrás

Intézkedés címe:	Rendezvényeken való részvétel növelése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Az idős korosztályból rendszerint ugyanazok vesznek részt a rendezvényeken
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Tájékoztatás, figyelemfelhívás K: Rendezvényeken való megjelenés H: Elmagányosodás elkerülése, mentális betegségek csökkenése
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Tájékoztatás az idős emberek részére a községben elérhető szórakozási lehetőségekről, civil szervezetek által szervezett programokról Szórólap, plakát készítése Tájékoztató szórólapok elhelyezése az orvosi rendelőkben, gyógyszerárban Együttműködési megállapodás a civil szervezetekkel Civil szervezetek által programterv kidolgozása az idős emberek kimozdítására (gyógytorna, orvosi előadások)
Résztevők és felelős	Önkormányzat, önkormányzati intézmények, Civil szervezetek
Partnerek	Önkormányzat Civil szervezetek EESZI nappali ellátás
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2013. december 31. K: 2014. június 30. H: 2015. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Helyi programok száma K: Eseményeken résztvevők száma H: Eseményeken résztvevők száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Érdektelenség a célcsoport részéről Forráshiány
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Pályázati lehetőségek rendezvények szervezéséhez

Intézkedés címe:	Kinyílik a világ!
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Nagyon alacsony a számítógépet ismerő és használó idősebb lakosok száma
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Helyzetelemzés K: Tájékoztatás, figyelemfelkeltés, igényfelmérés H: Megismerjék a számítógépet
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Igényfelmérés a számítógép használati tanfolyamra Önkéntes középiskolás diákok felkutatása a tanfolyam megtartására Tanfolyam megszervezése, lebonyolítása Pályázati lehetőségek felkutatása a művelődési házban kialakítható
Résztevők és felelős	Önkormányzat Idősek klubja, nőklub Önkéntes diákok
Partnerek	Önkormányzat Iskola, mint helyszín
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2014. június 30. K: 2015. június 30. H: 2016. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: A számítógép ismereti képzést igénylők száma K: A számítógép ismereti tanfolyamon résztvevők száma H: Számítógépet, internetet használók aránya
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Érdektelenség az idősek részéről
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Technikai erőforrás

Intézkedés címe:	Megváltozott munkaképességűek alacsony foglalkoztatottsága
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Megváltozott munkaképességű munkavállalók alacsony foglalkoztatottsága
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Helyzetelemzés K: Együttműködés a Munkaügyi Központtal H: Foglalkoztatottak számának növelése
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Helyzetelemzés, adatgyűjtés Munkaügyi Központtal kapcsolattartás Pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése, pályázati lehetőségek kihasználása Megváltozott munkaképességűek alkalmazása
Résztvevők és felelős	Önkormányzat Házi orvosok Civil szervezetek, kiemelten mozgáskorlátozottak egyesülete
Partnerek	Önkormányzat Munkaügyi Központ Csongrád M-i Mozgáskorlátozottak Egyesülete – helyi szervezet
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2013. december 31. K: 2014. június 30. H: 2015. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Együttműködésbe bevont megvált.munkakép. személyek száma (kiinduló adat nincs) K: Megvált. munkakép. foglalkoztatottak száma H: Megvált. munkakép. foglalkoztatottak száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	A fogyatékkal élők együttműködésének hiánya Pályázati lehetőség hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás Pályázat – anyagi forrás

Intézkedés címe:	Posta akadálymentesítése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A posta épülete nem akadálymentes
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R, K: Részleges akadálymentesítés H: Teljeskörű akadálymentesítés
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Kapcsolatfelvétel a helyi postahivatal vezetőjével Tájékoztatás a Magyar Posta felé a lakossági igényről
Résztvevők és felelős	Önkormányzat Magyar Posta
Partnerek	Önkormányzat Posta
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2014. június 30. K: 2015. június 30. H: 2016. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R, K, H: Az épület akadálymentesítettsége
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Anyagi forrás hiánya a partnernél
Szükséges erőforrások	Humán erőforrás

Intézkedés címe:	Gyógyszertár, Ady Endre Művelődési Ház akadálymentesítése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A művelődési ház, a gyógyszertár épülete nem akadálymentes
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Akadálymentesítés terveinek elkészítése K: Részleges akadálymentesítés H: Teljeskörű akadálymentesítés
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Pályázati forrás megszerzése Helyszín felmérése, tervek készítése Rehabilitációs szakemberrel egyeztetés Beruházás, felújítás lebonyolítása Tájékoztatás a célcsoport tagjainak
Résztvevők és felelős	Önkormányzat Műszaki szakember Rehabilitációs szakmérnök
Partnerek	Önkormányzat Rehabilitációs szakember
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2014. június 30. K: 2015. június 30. H: 2016. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Akadálymentesítésre vonatkozó terv megléte K: Az épület részleges akadálymentesítettsége H: Az épület teljeskörű akadálymentesítettsége
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Pályázati lehetőségek hiányában anyagi forrás hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrások Anyagi források (pályázati)

Intézkedés címe:	Közutak, járdák akadálymentesítése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A településen a közutak, járdás nem akadálymentesek
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Pályázati lehetőségek felkutatása, megszerzése K: Akadálymentesítés terveinek elkészítése H: Teljeskörű akadálymentesítés
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Pályázati forrás megszerzése Helyszín felmérése, tervek készítése Rehabilitációs szakemberrel egyeztetés Beruházás, felújítás lebonyolítása Tájékoztatás a célcsoport tagjainak
Résztvevők és felelős	Önkormányzat Műszaki szakember Rehabilitációs szakmérnök
Partnerek	Önkormányzat Rehabilitációs szakember
Határidő(k) pontokba szedve	R: 2014. június 30. K: 2015. június 30. H: 2016. június 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	R: Akadálymentesítésre vonatkozó terv megléte K: Az épület teljeskörű akadálymentesítettsége H: Az épület teljeskörű akadálymentesítettsége
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Pályázati lehetőségek hiányában anyagi forrás hiánya
Szükséges erőforrások	Humán erőforrások Anyagi források (pályázati)

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

3. melléklet a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelethez

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi problémák megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége										
1	Álláskereső elősegítése	A Munkaügyi Kirendeltség által meghirdetett állások kifüggesztésére kerülnek.	Álláskereső számának csökkenése	Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliekről szóló 1991. évi IV. törvény	Tájékoztatás	önkormányzat	2015.06.30.	Álláskereső száma	Humán erőforrás Technikai erőforrás Pályázati források	Esélyek növelése a foglalkoztatás terén
2	Magas a 8. általánosnál kevesebbet vagy 8. általánost végzettek száma	Az álláskeresők között az alacsonyan iskolázottak száma magas, nagy arányú a 8. általános iskolai végzettség, néhány esetben még a 8. általános végzettség is hiányzik.	Képzettségi szintek és továbbtanulási esélyek növelése.	Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény	A Munkaügyi Kirendeltséggel együttműködve felnőttképzésre irányuló pályázati lehetőségek felkutatása, melyhez csatlakozni tudnak az álláskereső.	önkormányzat	2016.06.30.	Képzettséget megszerzők száma 8 általános iskolát sikeresen befejezettek száma	Humán erőforrás Önkéntesek Pályázati források	A képzések megszerzésével megnövekednek az elhelyezkedési esélyek.
3	FHT jogosultság fenntartása	Növekszik az FHT jogosultságot elvesztők	A FHT-ban részesülők az éves felülvizsgálatot	A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról	Az önkormányzat közfoglalkoztatást szervez. Az	önkormányzat	2015.06.30.	FHT-ban részesülők száma Tájékoztatott	Humán erőforrás Önkéntesek	Az FHT-ra jogosultak munkát vállalnak 30

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
		száma a 30 nap munkaviszony igazolása hiánya miatt	követően se maradjanak ellátás nélkül, ha a kötelező 30 nap munkaviszonyt nem tudják igazolni.	szóló 1993. évi III. tv.	FHT-ra jogosultak tájékoztatást kapnak a közfoglalkoztatás lehetőségéről. Tájékoztatás az egyéb foglalkoztatási formákról és az önkéntes pontnyújtott lehetőségekről.			célcsoport száma Ellátásból kikerültek száma		napra, melynek következtében esélyük lehet a későbbi elhelyezkedésre.
II. A gyermekek esélyegyenlősége										
1	HH-s óvodások esélyeinek növelése	A hátrányos helyzetű óvodások száma magas.	A hátrányos helyzetű óvodások esélyeinek növelése, hátrányaik csökkentése.	"Legyen jobb a gyerekeknek!" Nemzeti Stratégia A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény	Pályázati lehetőségek felkutatása, kihasználása a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására, a hátrányok enyhítésére.	Óvoda	2015.06.30.	Elnyert pályázatok száma Hátrányos helyzet mérséklésére irányuló támogatásban részt vett óvodások száma Felzárkóztatásra irányuló fejlesztésben részesülő óvodások száma	Humán erőforrás Szakemberek Pályázati lehetőségek Fejlesztő eszközök	Megfelelő pályázati/célzott forrás a felzárkóztatáshoz
2	Tanulj-Élj Kiszomboron!	Az iskolás korú gyermekek	Az iskolás korú gyermekek	"Legyen jobb a gyerekeknek!"	Az általános iskola	Óvoda, iskola	2016.06.30.	Eljáró tanulók száma	Humán erőforrás Technikai	Folyamatos tájékoztatás az

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
		10%-ban meghaladó mértékben eljárnak más településre	Kiszomboron vegyék igénybe az általános iskolai oktatást.	Nemzeti Stratégia	népszerűsítésére nyílt napok, óvodával együttműködve iskola népszerűsítő kampány elindítása.				erőforrás Pályázati források	óvoda és az iskola részéről a szülők felé
III. A nők esélyegyenlősége										
1	Munkanélküli nők aránya magasabb	A munkanélküliek között magasabb a nők aránya, mint a férfiaké.	Munkanélküli nők számának csökkenése	A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia	A munkanélküli nők számára klub szervezése, ahol álláskeresési technikák elsajátítása, képzési lehetőség megismerése, életvezetési tanácsok)	önkormányzat	2015.06.30.	Tájékoztató munkanélküli nők száma Munkanélküli nők száma	Humán erőforrás Technikai erőforrás Pályázati forrás	Munkaerőpiacon való elhelyezkedés esélye
2	Munkába való visszatérés megkönnyítése	A kisgyermekes anyukák nehezen tudnak elhelyezkedni, nincs lehetőségük eljárni más településre dolgozni.	A kisgyermekes anyukák el tudjanak helyezkedni.	A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény Munka Törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény A	A bölcsőde népszerűsítése a kisgyermekes szülők körében. Az önkéntes munka hangsúlyozása a munkába való visszatérés megkönnyítésér	Önkormányzat	2016.06.30.	Tájékoztató nők száma Önkéntes munkában résztvevő nők száma Elhelyezkedett nők száma	Humán erőforrás Technikai erőforrás Pályázati források	Esélyek növelése a foglalkoztatás terén

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
				gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény	e.					
IV. Az idősek esélyegyenlősége										
1	Rendezvényeken való részvétel növelése	Az idős korosztály tagjai közül rendszerint ugyanazok vesznek részt az eseményeken	Elmagányosodás megelőzése	A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény	Az idősek klubjával, a civil szervezetekkel együttműködésben időseket érintő programok szervezése az elszigetelődés, elmagányosodás megakadályozás	EESZI Idősek klubja	2015.06.30.	Helyi időseket érintő programok száma Eseményeken résztvevők száma	Pályázati források Humán erőforrás	Az idősek bevonása a közösségi életbe
2	Kinyílik a világ!	Nagyon alacsony a számítógépet ismerő és használó idősebb lakosok száma	Az idős korosztály megismerje a számítógép és internet adta lehetőségeket.		Az igényfelmérést követően az idősek számára számítástechnikai képzés szervezése, lebonyolítása.	EESZI Idősek klubja	2016.06.30.	Számítógép ismereti képzést igénylők száma Számítógép ismereti tanfolyamon résztvevők száma Számítógépet, internetet használók aránya	Humán erőforrás Technikai erőforrás Pályázati források	Elmagányosodás megelőzése

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége										
1	Posta akadálymentesítése	A postahivatal épülete nem akadálymentes.	A posta épületének akadálymentesítése	1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról	Kapcsolatfelvétel a Magyar Postával. Tájékoztatás a lakossági igényekről.	önkormányzat	2016.06.30.	Az épület akadálymentesítése.	Humán erőforrás	Akadálymentes közlekedés biztosítása a fogyatékkal élők számára
2	Gyógyszertár, Ady E. Műv. ház akadálymentesítése	A művelődési ház és a gyógyszertár épülete nem akadálymentes.	A művelődési ház és a gyógyszertár akadálymentesítése	1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról	Pályázati forrás megszerzése A helyszín felmérése, tervek elkészítése rehabilitációs szakember közreműködve. Az akadálymentesítésre irányuló beruházás lebonyolítása. A célcsoport tájékoztatása.	Önkormányzat	2016.06.30.	Az akadálymentesítésre vonatkozó tervek megléte Az épületek akadálymentesítése	Pályázati források Humán erőforrás Szakember	Az akadálymentes közlekedés biztosítása a fogyatékkal élők számára.
3	Közutak, járdák akadálymentesítése	A településen a közutak, járdák akadálymentesítése nem megoldott.	A település fogyatékkal élő lakosai számára biztosítani az akadálymentes	1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és	Pályázati forrás megszerzése az akadálymentesítésre.	Önkormányzat	2016.06.30.	Akadálymentesítésre vonatkozó terv megléte A közutak, járdák	Pályázati források Szakemberek Humán erőforrás	Az akadálymentes közlekedés biztosítása a fogyatékkal

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
			s közlekedést.	esélyegyenlőségük biztosításáról	Helyszín felmérése, rehabilitációs szakember bevonásával tervek készítése. A beruházás megszervezése, a célcsoport tájékoztatása.			akadálymentesítettége		élők számára.

3. Megvalósítás

A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

A megvalósítás folyamata

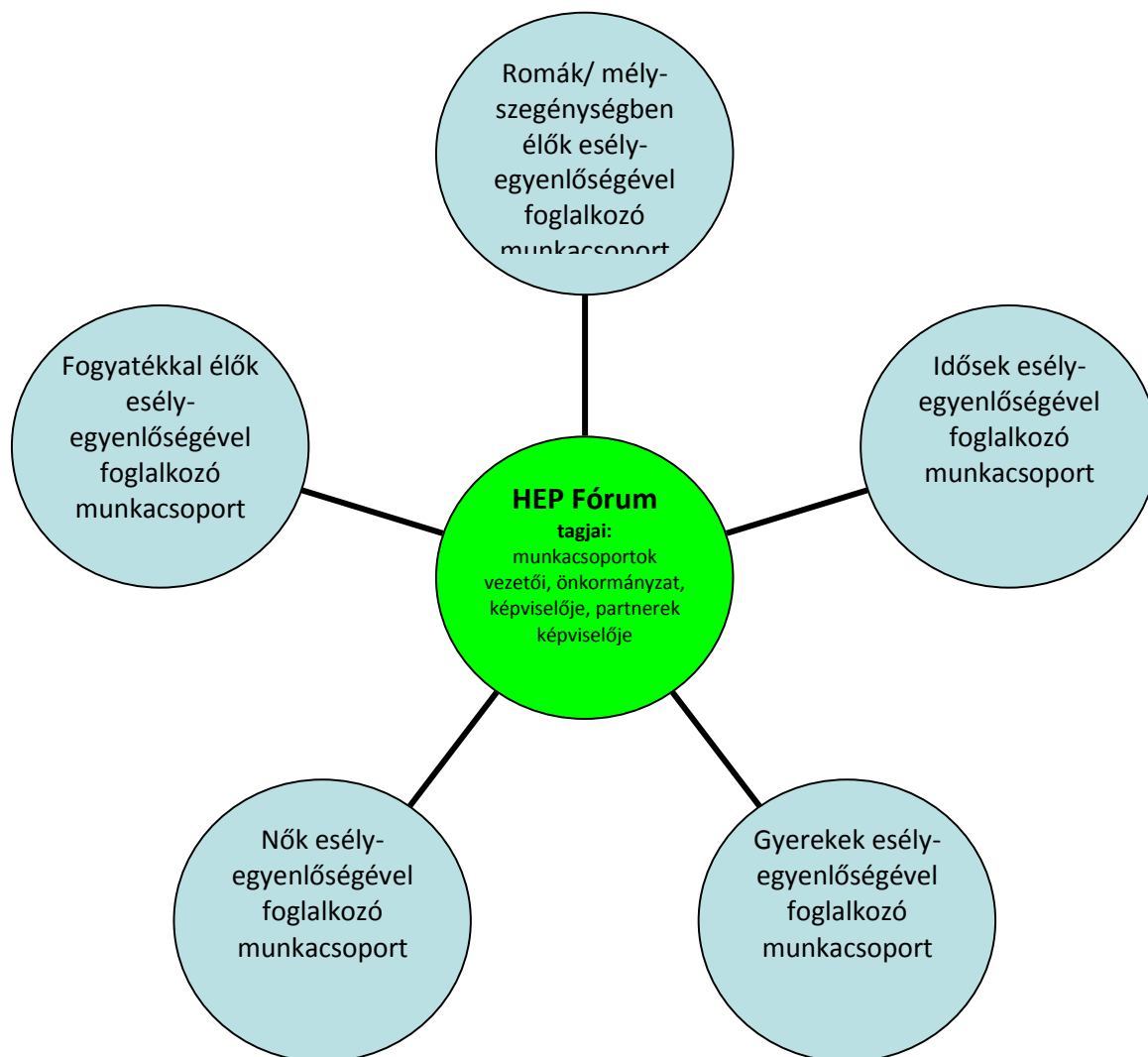
A Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése érdekében HEP Fórumot hozunk létre.

A HEP Fórum feladatai:

- az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a kötelezettségek teljesítésének nyomon követése, dokumentálása, és mindezekről a település képviselő-testületének rendszeres tájékoztatása,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata, a HEP IT aktualizálása,
- az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre

- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakítunk az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára. A munkacsoportok éves munkatervvel rendelkeznek.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább évente, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül, illetve újabb munkacsoportokat hozhat létre.

Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a mindenkori polgármester felel.:

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum vagy annak valamely munkacsoportjának bevonásával és támogatásával végzi. Így
 - o Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
 - o Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.

- Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
- Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A HEP Fórum vezetőjének feladata és felelőssége:

- a HEP IT megvalósításának koordinálása (a HEP IT-ben érintett felek tevékenységének összehangolása, instruálása),
- a HEP IT végrehajtásának nyomon követése,
- az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása az önkormányzat felelőssével közösen
- a HEP Fórum összehívása és működtetése.

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítsék képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Minden, az önkormányzattal és annak intézményeivel szerződéses viszonyban álló, számukra szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy megismerje a HEP IT-t, magára nézve kötelezőként kövesse azt, és megfeleljen az elvárásainak, amelyekre vonatkozó passzust a jövőben bele kell foglalni a szerződésbe. Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-ot, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak. (Ld. pl. a köznevelési intézmények fenntartása és működtetése.)

Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum 30 napon belül jelentést kér a beavatkozási terület felelősétől, amelyben bemutatja az indikátorok teljesülése elmaradásának okait, és a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek. A HEP Fórum a beszámolót a benyújtástól számított 30 napon belül megtárgyalja és javaslatot tesz az önkormányzat képviselőtestületének a szükséges intézkedésekre.

A program szándékos mulasztásból fakadó nem teljesülése esetén az HEP IT végrehajtásáért felelős személy intézkedik a felelős(ök) meghatározásáról, és – szükség esetén – felelősségre vonásáról.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. A Kiszombor község Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

III. Ezt követően város/község képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és számú határozatával elfogadta.

Mellékletek:

Dátum

Aláírás

A Kiszombor Nagyközség Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjának partnerei ismerik a Helyi Esélyegyenlőségi Programot, és annak megvalósításában tevékenyen részt kívánnak venni.

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás

HEP elkészítési jegyzék²

NÉV ³	HEP részei ⁴										Aláírás ⁵
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	

² Ez a jegyzék – mint a HEP melléklete – szakmailag is bizonyítja, hogy a HEP széleskörű egyetértésen és közös munkán alapul, és nem kizárólagosan egy „partneri aláírással” igazolt dokumentum

³ A jegyzék soronként jelöli a HEP elkészítési folyamatban résztvevő személyeket, intézményeket, partnereket.

⁴ A jegyzék oszlopaiba kerülnek a HEP egyes tartalmi részei, ahol az adott betű karikázásával jelezni lehet, hogy az adott személy, intézmény, partner az elkészítésben részt vett, észrevételezett, támogatta, ellenezte.

R= részt vett, É= észrevételezte, T=támogatta, E= ellenezte.

⁵ Az adott partner aláírásával hitelesíti a sorban jelölt részvételét a HEP elkészítési folyamatban.